

НАУЧНЫЙ
ФОРУМ
nauchforum.ru

ISSN: 2542-2162

№42(178)

часть 3

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

СТУДЕНЧЕСКИЙ ФОРУМ

Г. МОСКВА

Электронный научный журнал

СТУДЕНЧЕСКИЙ ФОРУМ

№ 42 (178)
Декабрь 2021 г.

Часть 3

Издается с февраля 2017 года

Москва
2021

УДК 08
ББК 94
С88

Председатель редколлегии:

Лебедева Надежда Анатольевна – доктор философии в области культурологии, профессор философии Международной кадровой академии, г. Киев, член Евразийской Академии Телевидения и Радио.

Редакционная коллегия:

Арестова Инесса Юрьевна – канд. биол. наук, доц. кафедры биоэкологии и химии факультета естественнонаучного образования ФГБОУ ВО «Чувашский государственный педагогический университет им. И.Я. Яковлева», Россия, г. Чебоксары;

Ахмеднабиев Расул Магомедович – канд. техн. наук, доц. кафедры строительных материалов Полтавского инженерно-строительного института, Украина, г. Полтава;

Бахарева Ольга Александровна – канд. юрид. наук, доц. кафедры гражданского процесса ФГБОУ ВО «Саратовская государственная юридическая академия», Россия, г. Саратов;

Бектанова Айгуль Карибаевна – канд. полит. наук, доц. кафедры философии Кыргызско-Российского Славянского университета им. Б.Н. Ельцина, Кыргызская Республика, г. Бишкек;

Волков Владимир Петрович – канд. мед. наук, рецензент АНС «СибАК»;

Елисеев Дмитрий Викторович – канд. техн. наук, доцент, начальник методологического отдела ООО "Лаборатория институционального проектного инжиниринга";

Комарова Оксана Викторовна – канд. экон. наук, доц. доц. кафедры политической экономии ФГБОУ ВО "Уральский государственный экономический университет", Россия, г. Екатеринбург;

Лебедева Надежда Анатольевна – д-р филос. наук, проф. Международной кадровой академии, чл. Евразийской Академии Телевидения и Радио, Украина, г. Киев;

Маршалов Олег Викторович – канд. техн. наук, начальник учебного отдела филиала ФГАОУ ВО "Южно-Уральский государственный университет" (НИУ), Россия, г. Златоуст;

Орехова Татьяна Федоровна – д-р пед. наук, проф. ВАК, зав. Кафедрой педагогики ФГБОУ ВО «Магнитогорский государственный технический университет им. Г.И. Носова», Россия, г. Магнитогорск;

Самойленко Ирина Сергеевна – канд. экон. наук, доц. кафедры рекламы, связей с общественностью и дизайна Российского Экономического Университета им. Г.В. Плеханова, Россия, г. Москва;

Сафонов Максим Анатольевич – д-р биол. наук, доц., зав. кафедрой общей биологии, экологии и методики обучения биологии ФГБОУ ВО "Оренбургский государственный педагогический университет", Россия, г. Оренбург;

С88 Студенческий форум: научный журнал. – № 42(178). Часть 3. М., Изд. «МЦНО», 2021. – 76 с. – Электрон. версия. печ. публ. – <https://nauchforum.ru/journal/stud/178>

Электронный научный журнал «Студенческий форум» отражает результаты научных исследований, проведенных представителями различных школ и направлений современной науки.

Данное издание будет полезно магистрам, студентам, исследователям и всем интересующимся актуальным состоянием и тенденциями развития современной науки.

ISSN 2542-2162

ББК 94
© «МЦНО», 2021 г.

Оглавление

Статьи на русском языке	5
Рубрика «Юриспруденция»	5
АВТОРСКОЕ ПРАВО В СЕТИ ИНТЕРНЕТ	5
Боронцова Екатерина Геннадьевна Чугрина Ксения Сергеевна Гуляева Татьяна Борисовна	
ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ ПРИМЕНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ САНИТАРНЫХ ПРАВИЛ	8
Воеводина Полина Александровна Сахно Александр Иванович	
ПРОБЛЕМАТИКА ГРАЖДАНСКОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА	11
Ермакович Елизавета Евгеньевна Лебедева Надежда Дмитриевна Гуляева Татьяна Борисовна	
ОСОБЕННОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ ПРАВ И ОБЯЗАННОСТЕЙ МУНИЦИПАЛЬНОГО СЛУЖАЩЕГО	15
Зотова Анна Павловна	
ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ ОГРАНИЧЕНИЙ И ЗАПРЕТОВ, СВЯЗАННЫХ С МУНИЦИПАЛЬНОЙ СЛУЖБОЙ	18
Зотова Анна Павловна	
ПРАВОВОЙ СТАТУС МЕДИЦИНСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ СУБЪЕКТОВ РФ	21
Конник Дарья Сергеевна Сахно Александр Иванович	
ПРЕДСТАВЛЕНИЕ АУДИО- И ВИДЕОЗАПИСЕЙ, КАК ДОКАЗАТЕЛЬСТВА ПО ДЕЛУ В ГРАЖДАНСКОМ ПРОЦЕССЕ	27
Кришталевиц Сабина Зауровна	
ИССЛЕДОВАНИЕ АУДИО- И ВИДЕОЗАПИСЕЙ В ГРАЖДАНСКОМ ПРОЦЕССЕ	30
Кришталевиц Сабина Зауровна	
АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ОБ ОХРАНЕ ЗДОРОВЬЯ ГРАЖДАН	32
Малюкина Светлана Николаевна Сахно Александр Иванович	
ОСОБЕННОСТИ ДОГОВОРОВ, ЗАКЛЮЧЕННЫХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЭЛЕКТРОННЫХ СРЕДСТВ СВЯЗИ	36
Масягина Дарья Алексеевна Хилова Эвелина Михайловна Гуляева Татьяна Борисовна	
МЕРЫ ПРОЦЕССУАЛЬНОГО ПРИНУЖДЕНИЯ И ПРОБЛЕМЫ ИХ ПРИМЕНЕНИЯ НА СТАДИИ ПРЕДВАРИТЕЛЬНОГО РАССЛЕДОВАНИЯ В УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНОМ ПРАВЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	39
Панагушина Василиса Владимировна Алаева Гульназ Турсуновна	

ПОНЯТИЕ И ВИДЫ ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРА Шелудкова Полина Андреевна Сахно Александр Иванович	41
PAPERS IN ENGLISH	44
RUBRIC «PSYCHOLOGY»	44
PROFESSIONAL SELF-DETERMINATION OF TEENAGERS WITH DIFFERENT LEARNING SUCCESS Anna Ermakova	44
ДАКЛАДЫ КАНФЕРЭНЦЫІ НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ	46
РАЗДЗЕЛ «ЮРЫСПРУДЭНЦЫЯ»	46
ПАЛІТЫКА-ПРАВАВАЯ КАНЦЭПЦЫЯ А. АЛІЗАРОЎСКАГА Курбека Марыя Дзмітрыеўна Лянцэвіч Вольга Міхайлаўна	46
ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕ МАҚАЛАЛАР	49
БӨЛІМ «МЕДИЦИНА ЖӘНЕ ФАРМАКОЛОГИЯ»	49
АДАМЗАТ ТАРИХЫНДАҒЫ COVID-19 Бикенова Дильназ	49
ҚАЗАҚСТАН КОВИД 19 ҚАРСЫ ЕКПЕ ЖАСАУ ҮРДІСІНІҢ МЕМЛЕКЕТ АРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРҒА ӘСЕРІ Ербол Нұршуақ	54
БӨЛІМ «САЯСАТТАНУ»	58
ЕУРООДАҚ ПЕН ҚАЗАҚСТАН АРАСЫНДАҒЫ САЯСИ-ДИПЛОМАТИЯЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР ҚАРҚЫНЫ Бекешева Аяғоз Бакытжановна	58
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МЕН ҚЫТАЙ ХАЛЫҚ РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ДИПЛОМАТИЯЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРЫ Ерсін Тұмабайұлы Исалиева Аксамал Маратовна	62
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МЕН КОРЕЯ РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ САЯСИ-ДИПЛОМАТИЯЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСЫ Нұртаев Марғұлан Бейсембайұлы	67
БӨЛІМ «ЭКОНОМИКА»	70
ЭКСПО-2020: АҚЫЛ ОЙДЫ БІРІКТІРУ, БОЛАШАҚТЫ ҚҰРУ Төлегенова Гүлназ Азаматқызы	70

СТАТЬИ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ

РУБРИКА

«ЮРИСПРУДЕНЦИЯ»

АВТОРСКОЕ ПРАВО В СЕТИ ИНТЕРНЕТ

Боронцова Екатерина Геннадьевна

студент,

*Нижегородский институт управления –
филиал Российской академия народного хозяйства и государственной службы
при Президенте Российской Федерации,
РФ, г. Нижний Новгород*

Чугрина Ксения Сергеевна

студент,

*Нижегородский институт управления –
филиал Российской академия народного хозяйства и государственной службы
при Президенте Российской Федерации,
РФ, г. Нижний Новгород*

Гуляева Татьяна Борисовна

научный руководитель, канд. юр. наук, доцент,

*Нижегородский институт управления –
филиал Российской академия народного хозяйства и государственной службы
при Президенте Российской Федерации,
РФ, г. Нижний Новгород*

Любой человек в интернете может являться автором. Ему не обязательно писать для этого книги или песни, он может просто опубликовать любую маленькую статью на различных сайтах, или же пост на своей страничке в соцсети. Естественно, человек потратил на это своё время и усилия, поэтому, если он увидит, что кто-то пользуется его фразами, текстом, не указывая при этом автора или ещё хуже, присваивая себе данный материал, ему станет неприятно. Для чего же тогда эти самые авторы публикуют свой материал в социальные сети, спросите вы. В интернете достаточно быстро и легко можно получить обратный отклик от большой аудитории, да и к тому же таким образом результаты трудов демонстрируются большому количеству людей. Да, существуют и огромные риски, так как совершенно все могут воспользоваться информацией (как текстовой, так и графической, иллюстрационной и т.д.). Такие действия пользователя являются незаконными и за них предусмотрена ответственность.

Защита авторских прав в сети Интернет относится к числу наиболее сложных проблем гражданско-правового регулирования.

Источниками правового регулирования в сети интернет являются:

- Конституция РФ. Ст. 44 Конституции РФ гарантирует каждому свободу различных видов творчества. Данная статья основозакона страны также гарантирует охрану интеллектуальной собственности.[3]
- А также глава 70 ГК РФ «Авторское право».

Эта глава полностью посвящена регулированию правоотношений в области авторского права, а именно:

- Ст. 1225 ГК РФ относит к охраняемым результатам интеллектуальной деятельности и интеллектуальной собственности: произведения науки, литературы и искусства, программы для ЭВМ, базы данных, изобретения, полезные модели, исполнения, фирменные наименования, товарные знаки и знаки обслуживания, сообщения в эфир.

- Ст. 1291 ч.2 устанавливает, что при отчуждении оригинала произведения его собственником, не являющимся автором произведения, который обладает исключительным правом на произведение, допускается переход исключительного права на произведение к приобретателю произведения.

- Исходя из ст. 1268 ГК РФ автор имеет право на обнародование произведения любым законным способом [1].

- И другие статьи.

Однако не существует документа, который бы четко касался защиты авторского права именно в сети Интернет. Контроль использованием информации после ее опубликования автором фактически отсутствует. Поэтому создается угроза последующего несанкционированного использования предметов интеллектуальной собственности.

Так как же защитить свои интеллектуальные права в сети интернет?

Самым легким способом является то, что можно заявить об авторстве, просто поставив свою подпись под материалом.

Для такого способа принято использовать символ Copyright — ©. Рядом следует указать автора и год создания. Эта подпись означает, что вы автор и заявляете о своих правах на данную интеллектуальную собственность.[1] Но такой способ не приносит никакой материальной выгоды, а только подтверждает вас как автора.

При создании видео контента можно наложить значок или текст, который будет виден постоянно, тогда человеку, который хотел позаимствовать ваш материал, будет неудобно не ссылаться на автора.

Присутствие логотипа по ходу всего просмотра означает авторское право и ограничивает использование материала.

Так же на ресурсах, на которых размещается материал, могут быть защищены некоторые виды интеллектуальной собственности, как через встроенные системы защиты, так и через администрирование и моделирование.

Встроенная антипиратская система — это онлайн-защита. Например, видеохостинг YouTube. Если разместить на этом ресурсе видео, на которое было объявлено авторское право, система в течение минуты определяет сходство и наступают определенные последствия.

Так же существует официальный способ защиты авторского права, через обращение к нотариальной конторе. Нотариус изучит поданные материалы, и если обнаружится, что вы первый, кто заявил о правах, выдаст свидетельство о регистрации авторского права. Юристы считают, что это единственный надёжный способ доказать своё авторство, если дело дойдёт до суда.[2]

В случае нарушения авторского права владелец может обратиться в суд. Но предварительно следует иметь зафиксированные в соответствующем порядке основания. Прежде чем обратиться в суд, пострадавшему необходимо обратиться к нотариусу. Так как именно нотариус проводит фиксацию факта возможного правонарушения в соответствующем протоколе. Обращение в ином порядке в суд не будет иметь юридической силы. Доказательство, которое примет суд, — нотариально заверенный протокол осмотра веб-страниц.

Для внесудебного прекращения нарушения авторского права правообладатель вправе в соответствии с статьей 15.7 Федерального закона от 27 июля 2006 г. № 149-ФЗ «Об информации, информационных технологиях и о защите информации» направить владельцу такого сайта в письменной или электронной форме заявление о нарушении авторских и (или) смежных прав. В течение двадцати четырех часов с момента получения заявления владелец сайта удаляет информацию, нарушающую авторские права.[5]

Для блокировки сайта можно обратиться в Федеральную службу по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.

В случае непринятия мер владельцем сайта в сети «Интернет» по удалению информации, нарушающей авторские права, следует обратиться в Московский городской суд с заявлением о предварительном обеспечении защиты авторских и (или) смежных прав в информационно-телекоммуникационных сетях, в том числе в сети «Интернет». После вступления в силу определения Московского городского суда о предварительном обеспечении защиты указанных прав обратиться в Роскомнадзор с заявлением о блокировке сайта.[4]

Сегодня проблема эффективной защиты авторских прав в сети Интернет является актуальной не только для Российской Федерации, но и для иных государств. К сожалению, данной проблеме не уделено достаточного внимания, и поэтому вопрос защиты прав авторов на результаты интеллектуальной деятельности в информационно-телекоммуникационной сети остается открытым. В результате чего развитие сети существенно замедляется, авторов отсутствие реальной защиты все больше удерживает от опубликования материалов в сети Интернет.

Список литературы:

1. Гражданский кодекс Российской Федерации (часть четвертая) от 18.12.2006 N 230-ФЗ (ред. от 11.06.2021) (с изм. и доп., вступ. в силу с 01.08.2021) // Справочная правовая система «Консультант плюс» [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_64629/ (Дата обращения 12.12.2021).
2. Как защитить авторские права. – Текст: электронный // Федеральная нотариальная палата: официальный сайт. – 2021. – URL: <https://notariat.ru/sovet/pages/tag/kak-zashchitit-avtorskie-prava/> (дата обращения: 15.12.2021)
3. Конституция Российской Федерации (принята всенародным голосованием 12.12.1993) (с учетом поправок, внесенных Законами РФ о поправках к Конституции РФ от 30.12.2008 N 6-ФКЗ, от 30.12.2008 N 7-ФКЗ, от 05.02.2014 N 2-ФКЗ, от 01.07.2020 N 11-ФКЗ). – Текст: электронный // СПС «Консультант плюс»: [сайт] – URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_28399/ (дата обращения 12.12.2021)
4. Реестр доменных имен, указателей страниц сайтов в сети «Интернет» и сетевых адресов, позволяющих идентифицировать сайты в сети «Интернет», содержащие информацию, распространяемую с нарушением авторских и (или) смежных прав. – Текст: электронный // Федеральная служба по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций: официальный сайт. – 2021. – URL: <https://nar.rkn.gov.ru/> (дата обращения: 14.12.2021)
5. Российская Федерация. Законы. Федеральный закон "Об информации, информационных технологиях и о защите информации" от 27.07.2006 N 149-ФЗ: принят Государственной думой 08.07.2006. – Текст: электронный // СПС «Консультант плюс»: [сайт] – URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_61798/ (дата обращения 14.12.2021)

ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ ПРИМЕНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ САНИТАРНЫХ ПРАВИЛ

Воеводина Полина Александровна

студент,

Тюменский государственный университет,

РФ, г. Тюмень

Сахно Александр Иванович

научный руководитель, канд. юрид. наук,

Тюменский государственный университет,

РФ, г. Тюмень

За всю историю своего существования человечеству не раз приходилось сталкиваться с эпидемиями глобального масштаба, здоровье человека подвергалось таким угрозам, как: вспышки пандемии холеры, отличающиеся высокой смертностью, вспышки оспы, чумы, желтой лихорадки и других инфекционных заболеваний. Из недавних инфекционных заболеваний, наводящих ужас и панику можно отметить болезнь, вызванную вирусом Эбола и болезнь, вызванную респираторным вирусом Covid-19.

С целью предотвращения международного распространения болезней, предохранения от них человечества, контролирования их распространения и своевременного применения мер ответного характера был установлен единый свод процедур и практики в отношении установленных мер общественного здравоохранения [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Так, с 1851 года неоднократно проводились международные санитарные конференции, целями и поводами которых были: стандартизация международных карантинных правил против распространения холеры, чумы и желтой лихорадки; принятие первой Международной санитарной конвенции и другие.

Проводились и иные мероприятия: подписание Римского соглашения о создании Международного бюро общественной гигиены (1907 год); принятие Международной санитарной конвенции о воздушной навигации (1933 год); внесение поправок к Международной морской санитарной конвенции 1926 года и Международной санитарной конвенции по аэронавигации 1933 года, разработка первого Международного сертификата о вакцинации против оспы (1944 год).

В 1948 году было образовано специализированное учреждение, направляющее и координирующее международную работу в области здравоохранения в рамках системы Организации объединенных наций – Всемирная организация здравоохранения. Маличенко В.С. считает, что «учреждение Всемирной организации здравоохранения ознаменовало закрепление роли лидера за организацией, объединяющей практически все государства планеты» [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. И действительно, с этим не поспорить, ведь до создания Всемирной организации здравоохранения ни одна организация не имела права разрабатывать документы для урегулирования вопросов в области здравоохранения. Так, в 1951 году Всемирная организация здравоохранения выпустила свои первые правила профилактики инфекционных заболеваний - Международные санитарные правила. А в 1969 году Международные санитарные правила были пересмотрены и переименованы в Международные медико-санитарные правила. С 1969 года Правила не раз пересматривались, что позволило расширить сферу охвата болезней и связанных с ними событий в области здравоохранения. Цель пересмотров заключалась в том, чтобы учесть почти все риски для здоровья населения (биологические, химические, радиологические или ядерные по происхождению), которые могут повлиять на здоровье человека, независимо от источника.

На сегодняшний день действуют пересмотренные Правила, которые были приняты на пятьдесят восьмой сессии Всемирной ассамблеи здравоохранения 23 мая 2005 года и вступили в силу 15 июня 2007 года [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Помимо указанных Правил

Всемирная организация объединенных наций предоставляет оперативные рекомендации, временные руководства и методические рекомендации.

Согласно Уставу Всемирной организации здравоохранения [Ошибка! Источник ссылки не найден.] Международные медико-санитарные правила обязательны для всех государств-членов Всемирной организации здравоохранения, если они не заявили о своем несогласии с ними. На сегодняшний день нет ни одного государства, которое бы вышло из-под действия этих Правил и только две страны сделали по ним определенные оговорки.

Попова А.Ю., Топорков В.П., Смоленский В.Ю., Пакскина Н.Д., Удовиченко С.К., Карнаухов И.Г., Шиянова А.Е., Щербакова С.А. и Кутырев В.В. считают, что Международные медико-санитарные правила «совершенно определенно зарекомендовали себя как эффективный инструмент предупреждения и контроля чрезвычайных ситуаций в области общественного здравоохранения международного значения» [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. Безусловно, с этим сложно поспорить, ведь Международные медико-санитарные правила:

- помогают странам противодействовать перемещению болезней через границы в портах, аэропортах и на земных транспортных узлах;
- способствуют развитию торговли и туризма, помогают избежать ущерба для экономики;
- предусматривают создание системы раннего оповещения не только о болезнях, но и обо всех других угрозах для здоровья человека и экономического благополучия;
- помогают странам оперативно выявлять и оценивать угрозы, принимать ответные меры и уведомлять о них другие страны;
- содействуют готовности к возможным чрезвычайным ситуациям для всех секторов благодаря координации действий и распространению информации.

Однако в данной области существуют проблемы. Как отмечает Сахно А.И., «проблема разработки критериев и механизма имплементации норм международного права в законодательство об охране здоровья и обеспечении санитарно-эпидемиологического благополучия населения актуальна» [Ошибка! Источник ссылки не найден.].

Так, согласно статье 3 Международных медико-санитарных правил основным принципом при реализации данных Правил является «полное уважение достоинства, прав человека и основных свобод людей» [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. Принципы прав человека в данном случае являются условиями для недопущения превышения государственной власти в области обеспечения готовности к чрезвычайным ситуациям и в области общественного здравоохранения, однако, принципы сформулированы довольно расплывчато, что позволяет сомневаться в уровне и форме предполагаемой защиты. Кроме того, в обеспечении готовности к чрезвычайным ситуациям и реагировании на них выявляется необходимость широкого и всеобъемлющего понимания прав человека в контексте чрезвычайных ситуаций в области общественного здравоохранения.

Несмотря на важность прав человека в чрезвычайных ситуациях в области общественного здравоохранения, считается, что международное сообщество не смогло принять участие в реализации права человека на здоровье, к примеру, во время вспышки Эболы или Covid-19. Риск ущемления прав человека при осуществлении мер реагирования на пандемию всегда возрастает, поскольку неотложность ситуации требует осуществления исполнительной, а не законодательной деятельности, что относится к полномочиям, возложенным на Генерального директора Всемирной организации здравоохранения при издании временных рекомендаций [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. В свою очередь, внутреннее законодательство государств также в значительной степени зависит от действий исполнительной власти.

Конечно, реагирование на подлинную чрезвычайную ситуацию обязательно включает в себя некоторую модификацию стандартных прав человека и способов их защиты, но, как указывает Зидар А. [Ошибка! Источник ссылки не найден.], есть две основные модели того, что требует международное право: модель «ограничений», которая сужает рамки защиты от полного к ограниченному охвату, основанному на рациональном отношении к

законным целям общественного здравоохранения и соразмерность ограничений, а также модель «отступлений», которая временно приостанавливает соблюдение прав человека, кроме определенных нерушимых «основных» прав.

Следует сказать, что в наши дни реализуются обе модели, выдвинутые Зидаром А. в зависимости от сценария пандемии. Гражданские права на уважение достоинства личности и недискриминацию предлагаются как нерушимые, в то время как права на неприкосновенность частной жизни, свободу и свободу передвижения связаны с принципом соразмерностью ограничений.

Подводя итог, следует заметить, что существует напряженность между глобальными и национальными интересами. Здравоохранение считается суверенной ответственностью стран, однако, средства выполнения этой обязанности все чаще становятся глобальными.

Совершенно очевидно, что национальный суверенитет играет решающую роль в укреплении глобальной безопасности в области здравоохранения. Тем не менее, без внесения ясности в принципы Международных медико-санитарных правил управление рисками инфекционных заболеваний останется неоднородным и несовершенным.

Список литературы:

1. Маличенко В.С. Международно-правовые механизмы противодействия чрезвычайным ситуациям в сфере здравоохранения // Право. Журнал Высшей школы экономики. 2021. №1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mezhdunarodno-pravovye-mehanizmy-protivodeystviya-chrezvychaynym-situatsiyam-v-sfere-zdravoohraneniya> (дата обращения: 12.12.2021).
2. Международные медико-санитарные правила (2005 г.): одобр. 58 сессией Всемирной ассамблеи здравоохранения от 23.06.2005 г. – Доступ из справочно-правовой системы «Гарант». - Режим доступа: по подписке.
3. Попова А.Ю., Топорков В.П., Смоленский В.Ю., Пакскина Н.Д., Удовиченко С.К., Карнаухов И.Г., Шиянова А.Е., Щербакова С.А., Кутырев В.В. Эффективность международных медико-санитарных правил при предупреждении и контроле чрезвычайных ситуаций санитарно-эпидемиологического и биологического характера // Проблемы особо опасных инфекций. 2017. №2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/effektivnost-mezhdunarodnyh-mediko-sanitarnyh-pravil-pri-preduprezhdenii-i-kontrolle-chrezvychaynyh-situatsiy-sanitarno> (дата обращения: 13.12.2021).
4. Сахно А.И. Проблемы кодификации законодательства о санитарно-эпидемиологическом благополучии населения Российской Федерации // Сибирское юридическое обозрение. 2021. №2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-kodifikatsii-zakonodatelstva-o-sanitarno-epidemiologicheskom-blagopoluchii-naseleniya-rossiyskoj-federatsii> (дата обращения: 13.12.2021).
5. Устав Всемирной организации здравоохранения от 22.07.1946 г. – Доступ из справочно-правовой системы «Гарант». - Режим доступа: по подписке.
6. Zidar A., WHO International Health Regulations and Human Rights: From Allusions to Inclusion (2015) 19 Int J Human R 505.
7. Bennett B., Carney T. Public Health Emergencies of International Concern: Global, Regional, and Local Responses to Risk. Medical Law Review. (31 March 2017) URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7107666/> (дата обращения: 13.12.2021).

ПРОБЛЕМАТИКА ГРАЖДАНСКОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА

Ермакович Елизавета Евгеньевна

студент,

Нижегородский институт управления –
филиал Российской академия народного хозяйства и государственной службы
при Президенте Российской Федерации,
РФ, г. Нижний Новгород

Лебедева Надежда Дмитриевна

студент,

Нижегородский институт управления –
филиал Российской академия народного хозяйства и государственной службы
при Президенте Российской Федерации,
РФ, г. Нижний Новгород

Гуляева Татьяна Борисовна

научный руководитель, канд. юрид. наук, доцент,

Нижегородский институт управления –
филиал Российской академия народного хозяйства и государственной службы
при Президенте Российской Федерации,
РФ, г. Нижний Новгород

В настоящее время развитие системы гражданского законодательства характеризуется актуализацией реорганизационных тенденций, которые вызваны к жизни в большей мере Концепцией развития гражданского законодательства Российской Федерации, а также проектом изменений ГК РФ, который был разработан на ее основе. Предстоящее совершенствование законодательной системы гражданского права определяет «вектор» правовой политики в сторону дальнейшего регулирования как в сфере гражданского права, так и в смежных областях.

На данном этапе работы по модернизации законодательства главной задачей является усиление роли ГК РФ как центра гражданско – правовой законодательной системы. Поиск путей ее решения должен сводиться к улучшению Гражданского Кодекса Российской Федерации.

Сейчас идет процесс внесения изменений, которые не отражают положения Концепции, и по своему содержанию не соответствуют ее идеологии. Например, Концепция предусматривает сокращение количества законов об отдельных типах юридических лиц за счет консолидации законов о производственной и потребительской кооперации соответственно [4].

С точки зрения степени влияния на систему гражданского законодательства авторы Концепции признают четыре ее положения наиболее важными, а именно:

- 1) расширение предмета гражданского права;
- 2) полная реформа имущественного права;
- 3) идея перераспределения материала между ГК РФ и комплексными законами природно – ресурсного законодательства;
- 4) предложение перейти на двухуровневую систему гражданского права [4].

Однако пределы его модернизации не ограничиваются и не могут быть ограничены перечисленными ранее направлениями реформирования гражданского права, поскольку, с точки зрения важности воздействия на гражданский правовой порядок могут быть представлены и другие «векторы» такого развития.

Здесь имеются в виду не только другие положения Концепции, не обозначенные ее авторами как системные, но и ряд вопросов, которые не были затронуты данным документом.

В первую очередь, речь идет о тех идеях, правовая реализация которых окажет влияние на развитие гражданского законодательства как системы. В то же время все нововведения должны быть согласованы с действующим правовым регулированием. Также необходимо

упорядочить огромное количество плохо согласованных норм по разным вопросам, которые сформировались в законодательстве. Трансформация в общие нормы ряда существующих частных норм усилит воздействие Гражданского Кодекса Российской Федерации.

Говоря про предпринимательские обязательства, которые занимают особое место в системе гражданско – правовых обязательств, нельзя не отметить, что позитивной оценки заслуживает и поэтапно проводимый в Концепции курс на усиление их специального регулирования. Значительной является установка на повышение уровня обеспечения интересов граждан – потребителей, которая выражается, в частности, в дифференциации норм о займе в зависимости от субъектного состава и цели займа. Как справедливо отмечает Н.А. Баринов, «объем правосубъектности должен быть существенно расширен по сравнению с Законом о защите прав потребителей с учетом неотложных, жизненно важных и разумных потребностей» [1].

Для дальнейшего развития гражданского законодательства как системы принципиальное значение имеют положения Концепции, которые касаются и перераспределения нормативного материала между ГК РФ и комплексными законами природоресурсного законодательства и предложение о переходе к двухуровневой системе гражданских законов.

Были неоднократно оценены вышеуказанные положения. Если рассматривать эти изменения с точки зрения их влияния на Кодекс, то можно заметить усиление гражданского регулирования в целом, поскольку должно происходить повышение «статуса» правовых норм, включенных в Гражданский кодекс РФ. Между тем, регулирующее воздействие данного кодификационного акта не обязательно усилится, поскольку чрезмерная детализация регулирования может привести к противоположному результату.

Идея о перераспределении нормативного материала между ГК РФ и сложными законами природоохранного законодательства считается хорошей. Тем не менее следует учитывать, что этот процесс неизбежно повлечет за собой системные последствия, которые приведут к изменениям в структуре природно-ресурсного законодательства в целом, его отдельных ветвей и законодательных актов, а прежде всего кодификационных. Есть опасность повышения уровня сложности ГК РФ. Следовательно, такое «перераспределение» должно осуществляться только в рамках гражданско – правового режима природных объектов.

«Влиять» на регламентируемые отношения можно как напрямую, так и путем создания системы законов. Этот метод был выбран современным ГК РФ и полностью себя оправдал [2].

Если рассматривать предложение о переходе к двухуровневой системе гражданских законов, то еще нельзя исключать возможность сохранения «трехуровневой» регламентации. Так «двухуровневая» система гражданского права предполагает наличие двух уровней:

- 1) ГК РФ,
- 2) Специальные законы.

Вопрос о «двухуровневой» системе гражданского права имеет еще один аспект: он воплощает вектор дальнейшего установления взаимосвязи между следующими законами: специальными законами и ГК РФ. На данный момент разработаны принципиальные подходы к механизму взаимодействия подзаконных НПА и законов.

При определении уровней неизбежно приходится решать, в какой законодательный акт (ГК РФ или специальный закон) «размещать» нормы. Как было отмечено ранее, если оценивать указанные изменения с точки зрения их влияния на ГК РФ, то можно говорить об усилении гражданско – правового регулирования в целом, поскольку должно быть увеличение «статуса» правовых норм, включенных в Гражданский кодекс РФ. Однако регулирующее влияние ГК РФ не обязательно усилится, поскольку чрезмерная детализация регулирования может привести к обратному результату.

При «двухуровневой» системе гражданского права устанавливается прямая линия: от Гражданского кодекса Российской Федерации до специального закона. Следовательно, предмет существующего нормативного свода законов общего характера должен быть отражен либо непосредственно в Гражданском кодексе Российской Федерации, либо в специальном законе. Именно здесь появляются "точки соприкосновения" уровней правового регулирования и системы гражданских законов.

Необходимо обеспечить целостность подходов к построению системной линии: ГК РФ – специальный закон. Для этого следует разработать некие критерии определения уровня закона и степени детализации правовой регламентации.

Помимо прочего, в Концепции рассматривается проблема иерархии источников гражданского права с точки зрения определения в ней места обычая. Так как обычай широко применяется не только в предпринимательской деятельности, но и в других отношениях, было дано предложение по расширению сферы его действия в качестве источника гражданского права.

Вопрос о состоятельности российского гражданского законодательства имеет ряд перспектив, одна из которых – определение места ГК РФ. В Концепции принципиально поддерживается идея разработчиков ГК о важной роли Кодекса в системе гражданского законодательства, как его основы. Только Концепция не выходит за рамки этого утверждения, то есть не дает необходимого ответа на вопрос о том, имеет ли Гражданский кодекс более высокую юридическую силу.

В свое время в гражданской литературе широко обсуждалась проблема конституционности статьи 3 ГК РФ, которая устанавливала приоритет этого Кодекса над другими федеральными законами [2]. Были высказаны диаметрально противоположные мнения: одни ученые сочли эту статью конституционной, другие – неконституционной. Сегодня, в связи с разработкой Концепции, эта дискуссия вновь обострилась – продолжается дискуссия по вопросу о сущности приоритета ГК РФ.

По мнению ряда авторов, суть приоритета Гражданского кодекса состоит в том, что «норма гражданского права вне Гражданского кодекса не может противоречить норме Гражданского кодекса, а если противоречит, то применяется норма Гражданского кодекса».

Приоритет Гражданского кодекса выражает уровень его юридической силы, что позволяет данному нормативному правовому акту занимать место в «горизонтальной» иерархии законов между федеральными конституционными и действующими федеральными законами. В то же время широко понимается «юридическая сила»: как правовое явление, на которое влияет ряд факторов, например, правотворческая компетенция органа, который издал акт. Более того, юридическая сила также должна рассматриваться как единственный критерий иерархической зависимости гражданско – правовых норм.

Далее следует вопрос об определении принципов взаимодействия ГК РФ и других кодификационных актов. Рассматриваемая область характеризуется «войной приоритетов» между разными видами кодексов. Достаточно сказать, что приоритеты закреплены как за Гражданским кодексом Российской Федерации, так и за Жилищным кодексом Российской Федерации. Следует отметить, что сегодня появилась возможность устранить несоответствия между Гражданским кодексом РФ и Жилищным кодексом РФ, но проект «не замечает» эту проблему.

В заключение следует подчеркнуть, что ГК РФ обладает всеми классическими чертами кодификационного нормативного правового акта, что позволяет ему иметь приоритет перед другими актами гражданского законодательства, независимо от наличия признания его конституционным законом.

Таким образом, именно это свойство должно лечь в основу его совершенствования.

Список литературы:

1. Баринов Н.А. Гражданская правосубъектность потребителей // Актуальные проблемы частноправового регулирования: Материалы Всероссийского VIII научного форума (г. Самара, 24 - 25 апреля 2009 г.) / Науч. ред. Н.А. Баринов; Отв. ред. С.В. Мартышкин. Самара: Изд-во Самарского ун-та, 2009. С. 65.
2. Гражданский кодекс Российской Федерации от 30.11.1994 № 51-ФЗ // СЗ РФ. – 1994. – № 32. – Ст. 3301.
3. "Жилищный кодекс Российской Федерации" от 29.12.2004 N 188-ФЗ (ред. от 28.06.2021) (с изм. и доп., вступ. в силу с 01.07.2021)

4. Концепция развития гражданского законодательства Российской Федерации (одобрена Советом при Президенте РФ по кодификации и совершенствованию гражданского законодательства 7 октября 2009 г.)
5. Указа Президента Российской Федерации от 18 июля 2008 года № 1108 «О совершенствовании Гражданского кодекса Российской Федерации»

ОСОБЕННОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ ПРАВ И ОБЯЗАННОСТЕЙ МУНИЦИПАЛЬНОГО СЛУЖАЩЕГО

Зотова Анна Павловна

студент,

Московский финансово-юридический университет,
РФ, г. Москва

Административная реформа в России связана с введением института муниципальной службы. Муниципальные служащие являются организаторами общественных отношений в рамках правового регулирования по вопросам относящихся к их ведению.

Муниципальная служба является основой деятельности органов местного самоуправления.

Правовое регулирование муниципальной службы в Российской Федерации осуществляется как на федеральном уровне, где основополагающим является Федеральный закон от 2 марта 2007 года № 25-ФЗ «О муниципальной службе в Российской Федерации», так и на региональном уровне субъектов Российской Федерации и муниципальном уровне власти.

В соответствии с Федеральным законом №25-ФЗ муниципальная служба представляет собой профессиональную служебную деятельность граждан, осуществляемую на постоянной основе на должностях муниципальной службы, замещаемых путем заключения трудового договора (контракта). Нередко к муниципальным служащим также относят депутатов представительных органов муниципальных образований, членов выборных органов местного самоуправления, выборных должностных лиц местного самоуправления, однако в силу закона указанные лица не относятся к муниципальным служащим, они занимают только муниципальные должности, следовательно положения указанного закона на них не распространяется.

К основным признакам муниципальной службы относят: высокие профессиональные и квалификационные требования в отношении лиц претендующих на замещение вакантных должностей. Муниципальные служащие осуществляют свою деятельность на основании контракта, их должности не выборные, т.е. носят стабильный постоянный характер. Вознаграждение муниципальные служащие получают за счет средств местного бюджета на основании заключенного и ним контракта.

Должность муниципальной службы представляет собой должность в органе местного самоуправления с установленным кругом обязанностей по обеспечению исполнения полномочий данных органов или аппарате избирательной комиссии муниципального образования. Таким образом, следует отметить, что к муниципальным служащим нецелесообразно относить работников муниципальных учреждений, а также муниципальных предприятий, т.к. подобные организации не относятся к органами местного самоуправления.

Правовой статус муниципальных служащих формируется за счет комплекса прав, обязанностей, ограничений и запретов.

Особое внимание в Федеральном законе № 25-ФЗ уделено регламентации ограничений и запретов на муниципальной службе.

Ограничения связаны прежде всего с тем, чтобы обезопасить муниципального служащего от конфликта интересов и коррупции, чтобы муниципальный служащий качественно и эффективно выполнял возложенные на него обязанности.

Муниципальный служащий не может быть принят на службу если будет находиться в прямом подчинении у своего кровного родственника и выполнение должностных обязанностей связано с исполнением решений такого родственника.

Федеральный закон №25-ФЗ содержит закрытый перечень таких лиц. При этом предусматриваются два случая, когда нельзя принять гражданина на муниципальную службу, а муниципальному служащему находиться на муниципальной службе:

1. Наличие указанных отношений с главой муниципального образования, но только если он осуществляет полномочия руководителя местной администрации. Например, глава

местной администрации замещает должность по контракту, т. е. является муниципальным служащим, так же, как и его заместитель, который является его родственником, не может замещать должность его заместителя. Вместе с тем он может замещать иную должность муниципальной службы в местной администрации при условии, что отсутствует непосредственная подчиненность.

2. Наличие близкого родства или свойства между двумя муниципальными служащими. При этом ограничение действует только тогда, когда между указанными лицами имеет место непосредственная подчиненность или подконтрольность.

Подчинение может быть и линейным, это когда родственник не находится в его непосредственном подчинении, но от его решений зависят действия последнего.

В отличие от ограничений, запреты, связанные с муниципальной службой, представляют собой совокупность прав, которых лишается муниципальный служащий на определенные виды деятельности, в связи с предупреждением нежелательного социально-вредного поведения, которое может привести к снижению эффективности и качества, осуществляемых профессиональных функций муниципальными служащими. Запрещено заниматься предпринимательской деятельностью. В это понятие входит покупка товаров для последующей продажи как лично так и через доверенных лиц, оказывать услуги, закупать оборудование предназначенное для предпринимательской деятельности, владеть в собственности объектами которые предназначены для занятия предпринимательской деятельностью. Владеть правами на товарные знаки, торговую марку, фирменное наименование, промышленные образцы. Данный запрет связан тем, чтобы служащий надлежащим образом исполнял свою трудовую деятельность, поскольку бизнес также требует время и сил. Однако заниматься предпринимательской деятельностью не запрещено близким родственникам служащего. Служащий может также заниматься другой оплачиваемой деятельностью: творческой, научной, педагогической. С уведомления руководителя может заниматься иной деятельностью которая приносит служащему доход при условии, что не наступает конфликта интересов. Занятие служащим предпринимательской деятельностью наносит существенный вред по авторитету муниципального служащего и должно сурово наказываться.

Муниципальный служащий не может занимать должность если он избран на федеральную должность или выборную должность субъекта.

Муниципальный служащий должен следовать профессиональной этике и не распространять сведения ставшие ему известны в процессе осуществления своей деятельности. Запрещено выражать симпатии какой-либо политической партии, религиозному объединению и помогать данным объединениям используя свою должностное положение. Работодатель вправе отстранить служащего от деятельности до тех пор, пока тот не представит доказательства того, что указанная деятельность им была прекращена, в противном случае служащий подлежит увольнению. В период отстранения от работы за служащим сохраняется заработная плата.

Органы местного самоуправления являются часть гражданского общества, что позволяют населению муниципального образования участвовать при решении важных правовых и организационных вопросов. Муниципальные служащие решают в рамках своей компетенции вопросы местного значения.

Список литературы:

1. Крахмалов А.Н. Проблемы механизма прохождения государственной гражданской и муниципальной службы в Российской Федерации // Актуальные проблемы современности: наука и общество. - № 2(7). -2015.
2. Крахмалов А.Н. Децентрализованная модель правового регулирования муниципальной службы в Российской Федерации // Актуальные проблемы современности: наука и общество. - № 1(10). - 2016.
3. О муниципальной службе в Российской Федерации: Федер. закон от 2 марта 2007 г. № 25-ФЗ в ред. от 29 дек. 2015 г. // СЗ РФ. 2007, № 10, ст. 1152; Рос. газ. 2012. 24 окт.

4. Гончарова Л.И., Крахмалов А.Н. Концептуальные аспекты труда муниципальных служащих // Вестник Поволжской академии государственной службы. - № 2 (31). - 2017.
5. Орешин В.П. Система государственного и муниципального управления. Учебное пособие. М.: Инфра-М, 2017.
6. Самарова Г.М. Правовой статус муниципального служащего // Муниципальная служба: правовые вопросы. - №3. - 2018.

ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ ОГРАНИЧЕНИЙ И ЗАПРЕТОВ, СВЯЗАННЫХ С МУНИЦИПАЛЬНОЙ СЛУЖБОЙ

Зотова Анна Павловна

студент,

Московский финансово-юридический университет,
РФ, г. Москва

Ограничения и запреты, установленные для муниципальных служащих, прежде всего связаны противодействием коррупции, поскольку должностные обязанности муниципальных служащих связаны с принятием решений из которых следует возникновение, изменение, прекращение отношений в отношении как неопределенного круга лиц, так и в отношении конкретного лица. Все запреты о ограничения в отношении муниципальных служащих указаны в ст. 12, 13, 14 Федерального закона от 2 марта 2007 г. № 25-ФЗ «О муниципальной службе в Российской Федерации».

Запреты на муниципальной службе - это запрещение совершать определенную деятельность, они осуществляются, как правило, путем бездействия. Поступая на муниципальную службу лицо принимает условия ее прохождения, а также то, что он не может публично высказывать свои суждения, в том числе о работе органа в котором он проходит службу, не может заниматься предпринимательской деятельностью. Установленные в указанных статьях запреты имеют свои цели:

- повышение статуса муниципального служащего в обществе;
- исходя из властных полномочий, установленные запреты направлены на воспрепятствование злоупотреблению полномочий со стороны служащих;
- создать условий для независимости служебной деятельности в системе муниципальной службы.

Установленные меры следует разделить на ограничивающие и императивно запрещенные.

Запреты, связанные с муниципальной службой, - это обусловленные и установленные действующим законодательством нормы, однозначно запрещающие муниципальному служащему производить те или иные действия как на службе, так и вне ее. Это связано с правовым статусом служащего.

С целью противодействия коррупции установлены следующие запреты:

1. Запрещено заниматься предпринимательской деятельностью. В это понятие входит покупка товаров для последующей продажи как лично так и через доверенных лиц, оказывать услуги, закупать оборудование предназначенное для предпринимательской деятельности, владеть в собственности объектами которые предназначены для занятия предпринимательской деятельностью. Владеть правами на товарные знаки, торговую марку, фирменной наименование, промышленные образцы. Данный запрет связан тем, чтобы служащий надлежащим образом исполнял свою трудовую деятельность, поскольку бизнес также требует время и сил. Однако заниматься предпринимательской деятельностью не запрещено близким родственникам служащего. Служащий может также заниматься другой оплачиваемой деятельностью: творческой, научной, педагогической. С уведомления руководителя может заниматься иной деятельностью которая приносит служащему доход при условии, что не наступает конфликта интересов. Занятие служащим предпринимательской деятельностью наносит существенный вред по авторитету муниципального служащего и должно сурово наказываться.

2. Муниципальному служащему запрещено быть поверенным по любым вопросам в учреждении в котором он работает, поскольку в любом случае, данный факт приводит к конфликту интересов, поскольку поверенный действует в интересах другого лица и как правило за материальное вознаграждение.

3. Муниципальному служащему запрещается получать подарки, в том числе в виде сертификатов, денежных вознаграждений, ссуд. Это сделано для того, чтобы муниципальный служащий руководствовался в своей профессиональной деятельности только законом, должностной инструкцией и другими внутренними актами.

Муниципальный служащий может получать подарки в рамках протокольных мероприятий, или по договору дарения. Муниципальному служащему запрещено получать подарки, которые были переданы его родственникам для того, чтобы оказать на него воздействие, и он знал о данном факте.

Однако муниципальный служащий имеет право принимать подарки, которые соответствуют правилам вежливости и этикета. Стоимость таких подарков в соответствии с ст. 575 ГК РФ не должна превышать 3000 рублей.

4. Муниципальные служащие не могут ездить в командировки за счет физических и юридических лиц. Служебная командировка оплачивается непосредственно работодателем за счет средств своего бюджета или за счет средств бюджета других муниципальных образований, международных иностранных некоммерческих организаций, если в этом есть служебная необходимость или муниципального служащего пригласили как эксперта на соответствующее мероприятие. Данный запрет также направлен на то, чтобы не допустить подкупа муниципального служащего. Также муниципальный служащий не может получать деньги на личные расходы во время командировок за счет физических и юридических лиц. Однако муниципальному служащему не запрещено пользоваться услугами принимающей стороны - размещение, транспорт, питание, но только лишь в объеме, не превышающем уровень обычного гостеприимства.

5. Муниципальные служащие не могут пользоваться материально-техническими средствами работодателя в личных целях или в интересах иных лиц как в рабочее время, так и во вне его. В случае установления факта такого использования, муниципальный служащий сразу считается неквалифицированным специалистом, пренебрегающим профессиональной этикой.

6. Запрет муниципальному служащему принимать без письменного разрешения главы муниципального образования награды, почетные и специальные звания (за исключением научных) иностранных государств, международных организаций, а также политических партий, других общественных объединений и религиозных объединений, если в его должностные обязанности входит взаимодействие с указанными организациями и объединениями. Этот запрет носит этический характер и направлен на обеспечение независимости муниципальных служащих от иностранных государств, их должностных лиц, международных организаций, других иностранных общественных и религиозных объединений, что связано с правовым статусом муниципального служащего.

7. Запрещено разглашать конфиденциальную, служебную информацию, которая стала известна муниципальному служащему в период своей трудовой деятельности.

8. Если это не входит в должностные обязанности муниципального служащего, он не может высказываться публично или в средствах массовой информации о деятельности данного органа и о руководящих лицах. допускать публичные высказывания, суждения и оценки, в том числе в средствах.

9. Запрещается муниципальному служащему принимать от иностранных компаний, общественных организаций в том числе международных, почетные звания, награды, звания при условии, что его трудовая функция взаимосвязана с данными компаниями.

10. использовать свое должностное положение в интересах политических партий, религиозных и других общественных объединений, а также публично выражать отношение к указанным объединениям в качестве муниципального служащего;

11. создавать в органах местного самоуправления, иных муниципальных органах структуры политических партий, религиозных и других общественных объединений (за исключением профессиональных союзов, а также ветеранских и иных органов общественной самодеятельности) или способствовать созданию указанных структур;

12. запрещено прекращать свою трудовую деятельность при наличии индивидуального трудового спора

13. входить в состав органов управления, попечительских или наблюдательных советов, иных органов иностранных некоммерческих неправительственных организаций и действующих на территории Российской Федерации их структурных подразделений, если иное не предусмотрено международным договором Российской Федерации или законодательством Российской Федерации;

14. Запрещено работать в иностранной некоммерческой организации, которая финансируется за счет иностранного бюджета, если иное не предусмотрено международным договором.

Муниципальному служащему запрещено исполнить поручения руководителя, которые являются незаконными. Если муниципальный служащий понимает противоправность действий, он должен обратиться письменно к руководителю и мотивировано обосновать противоправность вынесенного решения. В противном случае, муниципальный служащий несет солидарную ответственность с руководителем, в случае наступления вреда от совершенных действий.

Установленные запреты связаны с тем, что в процессе своей деятельности служащий принимает властные решения, которые обязательны для местного населения соответствующего муниципального образования, при этом население не находится в непосредственном подчинении у служащего. Установленные ограничения и запреты носят обязательный характер и могут быть изменены или отменены при издании соответствующего законодательного акта. Если запреты нарушены в период осуществления служащим своей деятельности, этот факт всегда негативно влияет на принимаемое решение в отношении служащего допустившее нарушение.

Список литературы:

1. Федеральный закон от 25 декабря 2008 г. № 273-ФЗ «О противодействии коррупции»// Российская газета. - 2008. - 30 декабря.
2. Федеральный закон от 2 марта 2007 г. № 25-ФЗ «О муниципальной службе в Российской Федерации» (с изменениями и дополнениями) // Собрание законодательства Российской Федерации от 5 марта 2007 г., № 10, ст. 1152.

ПРАВОВОЙ СТАТУС МЕДИЦИНСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ СУБЪЕКТОВ РФ

Конник Дарья Сергеевна

студент

*кафедра административного и финансового права
Тюменский государственный университет,
институт государства и права,
РФ, г. Тюмень*

Сахно Александр Иванович

научный руководитель,

доцент, канд. юрид. наук,

*Тюменский государственный университет,
институт государства и права,
РФ, г. Тюмень*

LEGAL STATUS OF MEDICAL ORGANIZATIONS OF SUBJECTS OF THE RUSSIAN FEDERATION

Daria Konnik

Student

*Department of Administrative and Financial Law
Tyumen State University,
institute of state and law,
Russia, Tyumen*

Alexander Sakhno

Scientific director,

Associate Professor, Cand. jurid. sciences,

*Tyumen State University,
Institute of state and law,
Russia, Tyumen*

Аннотация

В статье проводится комплексный анализ правового статуса медицинских организаций. Рассмотрены особенности регистрации и ликвидации медицинских организаций, как юридических лиц; отмечена взаимосвязь правового статуса медицинских организаций с правовым статусом медицинских работников. В результате были сделаны выводы о необходимости корректировки норм действующего законодательства, направленного на регламентацию правового статуса медицинских организаций. Отмечена необходимость установления на уровне федерального законодательства классификации медицинских организаций.

Abstract

The article provides a comprehensive analysis of the legal status of medical organizations. The features of registration and liquidation of medical organizations as legal entities are considered; the relationship between the legal status of medical organizations and the legal status of medical workers is noted. As a result, conclusions were drawn about the need to adjust the norms of the current legislation aimed at regulating the legal status of medical organizations. The need to establish a classification of medical organizations at the level of federal legislation is noted.

Ключевые слова: система здравоохранение, медицинская организация, медицинское учреждение, лицензирование, медицинский работник, правовой статус, права и обязанности медицинских организаций.

Keywords: healthcare system, medical organization, medical institution, licensing, medical worker, legal status, rights and obligations of medical organizations.

Введение

Медицинское обслуживание населения в России проводится в учреждениях и организациях многоуровневой системы здравоохранения, которые выступают основными субъектами, осуществляющими медицинскую деятельность. К медицинским организациям относятся больницы, поликлиники, санатории, медицинские институты, международные медицинские организации и пр. Деятельность медицинских организаций является социально-значимой, а потому для неё характерны специфические цели и задачи, изучение которых представляет научный интерес.

В последние годы наблюдается тенденция сокращения количества медицинских организаций с одновременным увеличением их мощности. По итогам 2018 года число медицинских организаций сократилось на 726 учреждений, общее количество организаций стало 7 318. На конец 2019 года в России насчитывалось 5,2 тыс. больничных учреждений. В общем количество медицинских организаций за последние 15 лет сократилось почти в два раза. Ситуация несколько изменилась с началом эпидемии коронавируса, которая привлекла повышенное внимание к состоянию здравоохранения в России и количеству больниц.

Таблица 1.

Основные характеристики системы здравоохранения в России

	2000	2012	2020
Больничных организаций	10 700	6 200	5 200 (данные за 2019 год)
Больничных коек на 100 тыс. населения	115	92,9	79,9 (данные за 2018 год)
Больничных коек инфекционных	103 400	70 200	59 300 (данные за 2018 год)
Врачи	680 200	703 200	569 701
Средний мед. персонал	-	1 520 300	1 313 245
Младший мед. персонал	1 563 600	687 139 (данные за 2013 год)	261 583
Врачей санитарно/противо-эпидем. группы и врачей по общей гигиене	27 800	18 600	13 300
Станций (отделений) скорой медицинской помощи	3 172	2 841	2 276

Проводимые в Российской Федерации реформы системы здравоохранения привели к появлению новых технологий и направлений в медицине, расширению видов медицинских организаций, модернизации некоторых сфер оказания медицинской помощи. Тем не менее, проводимые преобразования не отличаются системностью и последовательностью, что привело к тому, что в настоящее время медицинские организации испытывают серьёзные трудности в своем функционировании, которые существенно усугубились с началом эпидемии коронавируса. Разрешение их видится возможным, в том числе, посредством более детальной регламентации правового статуса медицинских организаций. Поскольку качество и безопасность медицинской деятельности во многом зависят от тех условий и требований, которые к ней предъявляются, деятельность медицинских организаций в силу ее исключительной социальной значимости требует системного и комплексного подхода к определению их правового статуса.

Кроме того, оказание населению медицинской помощи надлежащего качества невозможно без создания и наличия соответствующей нормативно-правовой базы, регламентирующей, в том числе, правовой статус медицинских организаций субъектов РФ. Принятие Федерального закона «Об основах охраны здоровья граждан в Российской Федерации» решило достаточно большой спектр проблем в системе отечественного здравоохранения, но при этом осталось достаточно большое количество неразрешенных трудностей, которые стали наиболее очевидны с распространением коронавирусной инфекции.

Четкая регламентации правового статуса медицинских организаций субъектов РФ необходима для обеспечения единства в деятельности всей системы здравоохранения. Кроме того, необходимость и важность анализа правового статуса медицинских организаций обусловлена тем, что он определяет в целом их правовое положение. Рассмотрение вопросов о понятии и структуре правового статуса медицинских организаций имеет большое значение для науки и практики, поскольку данная конструкция объединяет теоретические представления и практику реализаций правовых предписаний.

Медицинская организация представляет собой юридическое лицо, которое вне зависимости от своей организационно-правовой формы осуществляет в качестве основного вида медицинскую деятельность на основании лицензии. Правовой статус медицинской организации приобретает после регистрации в качестве юридического лица и получения соответствующей лицензии на осуществление медицинской деятельности. Важно отметить, что к медицинским организациям приравниваются индивидуальные предприниматели, осуществляющие медицинскую деятельность.

Индивидуальные характеристики правового статуса медицинских организаций будут зависеть от выбранной организационно-правовой формы и вида медицинской организации. Среди проблем современного этапа, несомненно, необходимо выделить отсутствие единой законодательно закреплённой классификации медицинских организаций, что приводит к существованию различных взглядов на данный вопрос в науке и к неточностям в практической деятельности. Стоит согласиться с мнением Х.А. Расаевой о возможности разделения медицинских организаций на виды не только по признаку оказываемой медицинской помощи, но также и по принадлежности к системе здравоохранения (то есть, на государственные, муниципальные и частные) [8]. Закрепление классификации медицинских организаций позволило бы более углубленно изучать отдельные группы медицинских организаций, в том числе, в аспекте особенностей их правового статуса.

Несмотря на разнообразие видов медицинских организаций, действующий на территории субъектов Российской Федерации, по нашему мнению, возможно выделить и общие специфические характеристики правового статуса медицинских организаций, опираясь на особенности медицинской деятельности в целом.

Законодательное регулирование правового статуса медицинских организаций осуществляется основным законом Российской Федерации – Конституцией РФ, федеральными законами, основным из которых является Федеральный закон «Об основах охраны здоровья граждан в Российской Федерации», а также различными подзаконными нормативными актами (Приказ Минздрава России от 27.02.2016 №132н и пр.).

Правовой статус медицинских организаций определяет различные правовые гарантии деятельности, место, роль и положение медицинских организаций в системе здравоохранения, являясь при этом достаточно сложной категорией, что связано с многоаспектным характером деятельности медицинских организаций. Деятельность медицинских организаций выходит за рамки медицинских услуг, охватывая также кадровую, финансовую хозяйственную и прочие виды деятельности, чем обусловлен многоотраслевой характер регламентации их функционирования.

В.Ю. Тегза в структуре правового статуса медицинской организации выделяет: цели и задачи деятельности; функции; создание, реорганизация и ликвидация; организационная структура; гарантии прав деятельности [9]. Исходя из теоретических подходов к определению сущности термина «правовой статус», а также положений законодательства, можно сделать

вывод, что составными элементами правового статуса являются: права, обязанности, ограничения, запреты и гарантии. Система прав корреспондирует с обязанностями, а также с ограничениями и запретами. В рамках настоящего исследования рассмотрим особенности регистрации и ликвидации медицинских организаций, их основные права и обязанности. Запреты и гарантии на настоящий момент не регламентированы чётко в законодательстве, а потому требуют исследования в рамках более обширного исследования.

Моментом приобретения правового статуса является регистрация юридического лица, а моментом прекращения – его ликвидация. Порядок регистрации и реорганизации юридического лица является общим и устанавливается соответствующими нормативными актами гражданского законодательства (Гражданским кодексом РФ, Законом «О государственной регистрации юридических лиц и индивидуальных предпринимателей»). При этом законодатель принял во внимание значимость медицинской деятельности и её сопряженность с воздействием на организм человека, и установил повышенные требования к юридическим лицам, оказывающим медицинские услуги, что выразилось в установлении обязательного лицензирования данного вида деятельности. За нарушение данного требования установлена юридическая ответственность (ст. 14.1 КоАП РФ «Осуществление предпринимательской деятельности без государственной регистрации или без специального разрешения (лицензии)» и ст. 19.20 КоАП РФ «Осуществление деятельности, не связанной с извлечением прибыли, без специального разрешения (лицензии)»). Медицинская организация как юридическое лицо признается виновной в совершении административного правонарушения, если будет установлено, что имелась возможность для соблюдения правил и норм, но лицом не были приняты все зависящие от него меры по их соблюдению. Контроль соблюдения данного требования возлагается на территориальный орган Федеральной службы по надзору в сфере здравоохранения.

Таким образом, полная правоспособность медицинской организации наступает с момента получения лицензии на медицинскую деятельность, а лицензирование является необходимым условием возникновения медицинской организации.

Важно отметить, что основанием для привлечения ответственности может стать не только отсутствие лицензии, но и осуществление деятельности, в нарушении установленных в лицензии требований. К подобным случаям, к примеру, относится осуществление учреждением здравоохранения медицинской деятельности по адресу, не указанному в лицензии.

Порядок ликвидации медицинских организаций, прекращения деятельности обособленных подразделений медицинских организаций установлен ст. 29.1 ФЗ № 323-ФЗ. Закреплено, что ликвидация должна происходить по общим правилам гражданского законодательства (ст. 63 ГК РФ), с учётом некоторых особенностей. С 2017 года вопрос ликвидации медицинской организации подлежит обязательному согласованию со специальной комиссией. Введение подобной системы ликвидации было обусловлено тем, что закрытие и укрупнение больниц часто было вызвано не объективными обстоятельствами, а нехваткой средств.

Права и обязанности являются одним из наиболее важных элементов правового статуса медицинских организаций и закреплены соответственно с ст. 78 и 79 ФЗ № 323-ФЗ. При реализации федеральных программ права и обязанности медицинских организаций могут быть расширены. Структурно выделяют организационные, информационные, обеспечительные, координирующие, контрольные функции медицинских организаций.

Согласимся с позицией, что положения ФЗ №323-ФЗ в некоторой степени дублируют иные положения закона, а также не всегда согласуются со специализированными федеральными законами, более детально регулируемыми отдельные направления деятельности медицинских организаций (например, с ФЗ № 326-ФЗ «Об обязательном медицинском страховании в РФ» либо ФЗ от 12 апреля 2010 № 61-ФЗ «Об обращении лекарственных средств»).

Основной обязанностью медицинских организаций является обеспечение конституционного права граждан на охрану здоровья и медицинскую помощь, что выражается в оказании своевременной, доступной, высококачественной медицинской помощи. У медицинских организаций бюджетной сферы данная обязанность корреспондирует праву на получение бюджетного финансирования. Соответственно её реализация несколько усложняется из-за

дефицита выделения средств, что связано с зависимостью бюджетного финансирования от многочисленных факторов политического, экономического, правового характера. Как следствие, низкое качество доступных медицинских услуг, недостаток медицинского персонала и его недостаточная квалификация и, соответственно, ухудшение качества функционирования в целом государственной и муниципальной системы здравоохранения.

Также важно отметить, что правовой статус медицинской организации взаимосвязан с правовым статусом медицинских работников, что должно получить отражение в законодательстве. Ведь именно через них опосредуется оказание медицинской помощи. При этом, они обладают определенной самостоятельностью и наделены комплексом собственных прав и обязанностей. Положение медицинского персонала как основного субъекта оказания помощи в медицинских организациях также требует комплексной правовой регламентации. Требуется установление единого подхода к определению таких терминов, как «врач», «лечащий врач», «исполнитель услуги», «медицинский персонал», что позволит провести чёткие границы между ними, а также учитывать особенности правового статуса всех возможных участников отношений, возникающих в процессе оказания медицинских услуг.

В целях устранения проблем и противоречий в правовом регулировании деятельности медицинских организаций необходима модернизация законодательства. Одно из возможных направлений его изменения – издание подзаконных актов, которые будут определять правовой статус медицинских организаций в различных сферах здравоохранения (к примеру, Положении о деятельности медицинских организаций, оказывающих травматологическую и ортопедическую помощь, Положении о деятельности организаций здравоохранения, оказывающих амбулаторно-поликлиническую помощь и др.), а также медицинских работников.

Заключение

Таким образом, актуальной проблемой современного этапа развития нашего государства является обеспечение доступности медицинских услуг и повышение их качества, что невозможно без модернизации законодательства, чёткого определения содержания правового статуса медицинских организаций с учётом особенностей их принадлежности к тому или иному виду. Кроме того, повышение эффективности деятельности медицинских организаций видится невозможным без регламентации правового статуса медицинских работников в зависимости от их видовой принадлежности.

Список литературы:

1. Конституция Российской Федерации (принята всенародным голосованием 12.12.1993 с изменениями, одобренными в ходе общероссийского голосования 01.07.2020) // Собрание законодательства РФ. – 2014. – № 31. – Ст. 4398.
2. Федеральный закон от 21.11.2011 № 323-ФЗ (ред. от 02.07.2021) «Об основах охраны здоровья граждан в Российской Федерации» (с изм. и доп., вступ. в силу с 01.10.2021) // Российская газета. – 2011. – № 263.
3. Приказ Министерства здравоохранения РФ от 27 февраля 2016 г. № 132н «О Требованиях к размещению медицинских организаций государственной системы здравоохранения и муниципальной системы здравоохранения исходя из потребностей населения» // Бюллетень нормативных актов федеральных органов исполнительной власти. – 2016. – № 18.
4. Бойко М.Г. Правовой статус медицинских организаций как субъектов социального предпринимательства // Уральский журнал правовых исследований. – 2020. – № 5. – С. 7 – 14.
5. Бородин С.С., Кудашева П.С. Проблемы правового статуса медицинских организаций (в аспекте учёта специфики оказания медицинских услуг) // Юридический вестник Самарского университета. – 2021. – № 1. – С. 63 – 69.
6. Островская Н.Б. Финансово-правовые особенности статуса медицинских учреждений в Российской Федерации // Правовая политика и правовая жизнь. – 2017. – № 1. – С. 117 – 121.

7. Платонова Н.И., Смышляев А.В. Проблемы нормативно-правового регулирования оказания первичной медико-санитарной помощи в Российской Федерации // Право и политика. – 2018. – № 8. – С. 114 – 120.
8. Прохоренко Н.Ф., Гапонова Е.А., Петрачков И.В, Улумбекова Г.Э. Обеспечение доступности и качества первичной медико-санитарной помощи // ОРГЗДРАВ: Новости. Мнения. Обучение. Вестник ВШОУЗ. – 2019. – № 4. – С. 20 – 42.
9. Расаева Х.А. Правовое положение медицинских организаций по законодательству Российской Федерации: диссертация ... кандидата юридических наук: 12.00.03 / Расаева Хеди Адмановна. – Москва, 2013. – 205 с.
10. Тегза В.Ю. Правовой статус медицинских организаций Российской Федерации // Известия Российской Военно-медицинской академии. – 2019. – Т. 38. – № 4. – С. 111-114.

ПРЕДСТАВЛЕНИЕ АУДИО- И ВИДЕОЗАПИСЕЙ, КАК ДОКАЗАТЕЛЬСТВА ПО ДЕЛУ В ГРАЖДАНСКОМ ПРОЦЕССЕ

Кришталевиц Сабина Зауровна

магистрант,

Ульяновский государственный университет,

РФ, г. Ульяновск

Аннотация. В статье приводятся общие характеристики доказательств в гражданском процессе. Рассмотрение актуальности аудио- и видеозаписей, как доказательств, а так же представление и приобщение их к материалам дела.

Ключевые слова: аудио- видеозаписи в гражданском процессе, приобщение аудио- и видеозаписей, представление аудио- и видеозаписей, экспертиза аудио- и видеоматериала.

Любые доказательства имеют свое свойство в суде. Доказательств по гражданскому делу должно быть достаточное количество, они не могут и не должны противоречить друг другу. В соответствии с Гражданским процессуальным кодексом Российской Федерации (далее ГПК РФ) суд определяет достаточно ли было представлено доказательств для доказывания того или иного факта, если доказательств недостаточно, то суд может посчитать тот самый факт или неустановленным, или не опровергнутым другой стороной. Суд в праве запросить лиц, участвующих в деле, дополнительные доказательства для подтверждения того или иного факта.

Доказательства должны быть достоверными. У доказательств есть очень важные признаки такие, как относимость и допустимость. Стороны по делу имеют право заявить о фальсификации доказательств и требовать экспертизы.

Суд в соответствии с процессуальным законом принимает в качестве доказательств объяснения сторон, показания свидетелей, письменных и вещественных доказательств, заключений экспертов, аудио- и видеозаписей, которые являются источником сведений, информации, полезной для принятия решения

Особое внимание хочется уделить аудио- и видеозаписям, которые могут являться доказательством в судебном процессе. Нормальное существование современного общества нельзя представить без цифровых информационных технологий, которые с каждым годом все больше заполняют нашу жизнь. Благодаря информационным технологиям можно хранить множество информации одновременно. Аудио- и видеозаписи несут огромное значение, как средство защиты своих прав и свободы гражданина в судебном процессе.

В 2002 в ГПК РФ аудио- и видеозаписи появились, как новые средства доказательств и стали значительными и официальными в судебном процессе. Спор о том, являются аудио- и видеозаписи самостоятельными доказательствами или их можно отнести к письменным и вещественным доказательствам, существует до сих пор.

В гражданском законодательстве определяет возможность принятия судом только тех доказательств, которые влияют на рассмотрение и решение дела, то есть такие доказательства, которые могут повлиять на исход судебного разбирательства (Статья 59 ГПК РФ) [1].

В арбитражном законодательстве регламентирует вопросы относимости доказательств для судебного делопроизводства в арбитражных судах. Арбитражные суды также обяаны принимать во внимание лишь те доказательства, которые имеют непосредственное отношение к делу (Статья 67 АПК РФ).

Поскольку все доказательства, которые были получены судом в законном порядке, на основании которых принимается решение, являются основными материалами дела.

Особенности аудио- и видео- доказательств, как судебных, в гражданском процессе должны соответствовать всем правилам, как и другие письменные и вещественные доказательства. Представлять все материалы в судебном процессе нужно с особой осторожностью, особенно когда в записи запечатлена частная жизнь граждан без их согласия на съемку или запись.

Приобщить аудио- и видеозаписи на электронном носителе к материалам дела можно непосредственно вместе с исковым заявлением. Так же можно предоставить ходатайство о приобщении документов к материалам дела в судебном заседании. В его тексте пишете о своей просьбе приобщить аудио- и видеозаписи к материалам дела, а также в соответствии со статьей 77 ГПК РФ указать факты, которые подтверждаются данными доказательствами, как и при каких условиях происходила запись. Стоит заранее побеспокоиться о наличии аппаратуры для произведения информации на электронном носителе, если техника отсутствует, то нужно будет самостоятельно её предоставить.

Стоит подготовить расшифровку в виде текстового пояснения к аудио- и видеоматериалам в суд. В расшифровке укажите интересующий вас временной интервал записи, также данные лиц, присутствующих на аудио или видеоаписи, приведите текст записи. Расшифровка должна быть в письменном виде, подписанная заявителем ходатайства о приобщении или представителя заявителя.

Суд предъявляет особое требование, которое регламентируется законодательством РФ, где указан способ сбора, хранения, использования и распространения информации о частной жизни лица (ч. 1 ст. 24 Конституции РФ, п. 7 ст. 3 Федерального закона от 27.07.2006 № 149-ФЗ «Об информации, информационных технологиях и защите информации», далее – закон № 149-ФЗ) [2]. Законодательством РФ запрещено получать информацию против воли лица о его частной жизни, также сведения, которые содержат личную или семейную тайну.

Суд не признает видеозаписи достоверными, если личность, зафиксированную на записи, невозможно установить. С аудиозаписями тоже не все просто, как правило, установить действующих лиц невозможно. Как правило, аудиозаписи предоставляются некачественными, с присутствием шумов, из-за чего разговор можно и не разобрать. Если запись второй стороной признается, то вопросы исчезают. А если не признается, то возникает множество вопросов о допустимости данного доказательства.

В таких случаях назначается судебная экспертиза на подлинность данного доказательства. Как правило, оплату проведения экспертизы суд возлагает на заявителя ходатайства о приобщении документов к материалам дела, так как оппонент в основном не признает наличия своей персоны на записи или наличия зафиксированного события, разговора, а также, если вы отказываетесь предоставить суду для приобщения оригинал записи, например, свой мобильный телефон, на который был зафиксирована та или иная ситуация.

Изучение аудиозаписи проводится посредством фоноскопической экспертизы, для выяснения таких вопросов как: является ли запись аутентичной, является ли запись достоверной, подвергалась ли запись склейке, монтажу, была ли запись сфальсифицирована.

Перед экспертом стоят такие задачи, как установление признаков монтажа (удаление части записи, изменение очередности фрагментов записи, вставка дополнительных фрагментов из другой записи, объединение двух и более записей в одну), признаков нарушения непрерывности записи, признаков неситуационных изменений (неестественность разговора).

Главные вопросы, которые возникают при изучении фоноскопической экспертизы, это: имеются ли на записи признаки монтажа, есть ли на записи признаки монтажа или иные изменения, внесенные в процессе записи или после ее окончания, имеются ли на записи неситуационные изменения.

Фоноскопическая экспертиза может показать, является ли запись оригиналом или копией. Фоноскопическая экспертиза не может установить дату записи.

Задачами, которые встают перед экспертом при изучении видеоматериала, делятся на две группы: идентификационные и диагностические. К идентификационным задачам относятся: идентификация лиц, определение содержания речевой составляющей говорящих, анализ шумов, исследование поведения и действий записанных лиц (и животных), описание событий, происходящих на видеозаписи, описание пространства, в котором происходит действие.

Диагностические задачи включают в себя: определение условий, в которых производилась видеозапись, установление возможности произведения записи, определение особенностей поведения людей и животных, представленных на записи, установление речевых особенностей

говорящих людей, установление характерных особенностей аппаратуры, на которую производилась видеозапись.

Судебная экспертиза в гражданском процессе может быть назначена на любой стадии судебного процесса на основании определения суда или на основании ходатайства сторон. Экспертиза проводится экспертом-лицом, обладающим специальными знаниями по касающимся рассматриваемого дела вопросам и назначенное судом для дачи заключения. Стороны и лица, участвующие в деле, имеют право просить о проведении экспертизы в конкретной организации, заявлять отводы эксперту, заявлять о повторной, дополнительной или комиссионной экспертизе. В итоге проведения экспертизы, выдается письменный документ- заключение эксперта, с которым стороны и лица, участвующие в деле, имеют право ознакомиться.

Список литературы:

1. Статья 59 ГПК РФ
2. Статья ч. 1 ст. 24 Конституции РФ, п. 7 ст. 3 Федерального закона от 27.07.2006 № 149-ФЗ «Об информации, информационных технологиях и защите информации», далее – закон № 149-ФЗ

ИССЛЕДОВАНИЕ АУДИО- И ВИДЕОЗАПИСЕЙ В ГРАЖДАНСКОМ ПРОЦЕССЕ

Кришталевиц Сабина Зауровна

магистрант,

*Ульяновский государственный университет,
РФ, г. Ульяновск*

Аннотация. В статье рассматриваются способы изучения и оценивания аудио-видеозаписей в гражданском судебном процессе.

Ключевые слова: аудио- видеозаписи в гражданском процессе, исследование аудио- и видеозаписей, оценка аудио- видеозаписи, приобщение аудио- видеозаписи.

Во всех отраслях процессуального права уделяется особое внимание вещественным доказательствам, особенно правилам их исследования. Если в судебном процессе допустить нарушение исследования вещественных доказательств, то это приведет к неверному решению судьи.

Предлагается рассмотреть вопрос о изучении аудио- видеозаписей в качестве вещественных доказательств. Аудио- видеозаписи в процессуальном праве выделены, как особый вид вещественных доказательств, так как они считаются неординарными, но значимыми.

Способом исследования аудио- видеозаписей является их воспроизведение. Аудио- видеозаписи приобщаются на электронном носителе, воспроизводятся в зале судебного заседания на специальном оборудовании. Законом не устанавливается вид электронного носителя, также как и техника, которая необходима для изучения аудио- видеозаписей. Заявитель ходатайства о приобщении документов к материалам дела, может сам обеспечить вопрос о воспроизведении аудио- видеозаписей в судебном заседании, имея с собой техническое оборудование.

Заявитель должен быть готов к передачи суду оборудования для воспроизведения записей, также как и электронный носитель, они будут храниться в материалах дела. Но заявитель может подать ходатайство, если носитель представляет собой особую ценность и суд, после вступления решения в законную силу, может выдать носитель владельцу.

Воспроизведение аудио- видеозаписей, осуществляется во время судебного заседания судьей, секретарём, сторонами или представителями. Если перечисленные лица не имеют даже представления о работе техники для воспроизведения записи, в таких случаях прибегают к помощи специалиста (ч. 1 ст. 188 ГПК РФ). В протоколе судебного заседания должны отображаться сведения о прослушивании или просмотре записи, об источниках доказательств, о техническом оборудовании, на котором воспроизводилась запись, время начала воспроизведения записи и конец.

Аудио- видеозапись может быть воспроизведена повторно полностью и её часть.

После воспроизведения аудио- видеозаписи суд слушает объяснения сторон о содержании записи, её достоверности, подлинности и значимости в судебном процессе. Лица, участвующие в деле, могут задавать друг другу вопросы с разрешения суда.

Стоит обратить особое внимание на то, что аудио- видеозаписи, содержащие личные сведения стороны не могут воспроизводиться в открытом судебном заседании или только с личного согласия лица, к которому относятся эти записи. Если данное согласие отсутствует, то запись может быть воспроизведена в закрытом судебном заседании (ст. 182 ГПК РФ).

Стоит сказать о том, что в законе говорится о праве граждан на тайну переписки, почтовых, телеграфных и иных сообщений, и на тайну телефонных переговоров (ч.2 ст. 53 Конституции РФ).

Суд осматривает доказательства в соответствии со статьями 58,184 ГПК РФ. При подготовке к судебному заседанию или при разбирательстве дела, суд в праве произвести осмотр аудио- видеозаписи на месте с привлечение свидетелей, экспертов, специалистов (ст. 184 ГПК РФ). Также суд может посмотреть определенную информацию (запись) в сети Интернет.

Если аппаратура для произведения аудио- и видеозаписи или само качество записи не могут позволить суду однозначно оценить информацию, которая передается в записи, то суд может привлечь специалиста (ч.3 ст. 185 ГПК РФ). Таким образом, специалист является лицом, участвующим в деле, он обязан явиться в суд, отвечать на вопросы суда, давать консультации. Консультация представляется в письменной форме, оглашается в судебном заседании и приобщается к делу. Она может быть в виде "расшифровки" текста, которая выполняется с использованием технических средств. К специалистам могут задаваться вопросы от лиц, участвующих в деле, для разъяснений консультации (ст. 188 ГПК РФ) [2].

У суда могут появиться вопросы о подлинности аудио- и видеозаписи. В таких случаях суд в праве привлечь эксперта для исследования записи. Эксперт проводит экспертизу, которая определит, присутствует ли монтаж и подлинность записи (ст. 79, ч.3 ст. 185 ГПК РФ) [1].

Как говорилось выше, аудио- и видеозаписи имеют специфический характер, этот факт должен учитываться при их оценке судом. Специфическими они являются по той причине, что аудио- и видеозаписи могут быть записаны в плохом качестве, находиться на любых носителях, могут являть копией.

Специалистами отмечается, что копия записи отличается свойствами от цифровой записи. Используя специальные технические средства, специалисты видят на копии записи любые искажения. Также специалисты отмечают, что цифровая запись с легкостью подвергается монтажу, копированию на другие носители, удалению, редактированию.

На самом деле, сегодня имеется огромное количество средств для фальсификации аудио- и видеозаписей, поэтому суд относиться к таким доказательствам с особой осторожностью. По этой причине в гражданском процессе возникает вопрос о назначении экспертизы для проверки аудио- и видеозаписей на доброкачественность. Стоит обратить внимание, что экспертиза аудио- и видеозаписей в гражданском процессе не является обязательным условием. Суд назначает экспертизу только тогда, когда считает это необходимым.

Однако экспертами отмечается, что на сегодняшний день нет точных методов и способов, которые могли бы обнаружить монтаж аудио- и видеозаписи с вероятностью 100%. Следует вывод, что на заключение, которое представляется суду экспертом, не всегда можно ссылаться с точной уверенностью и настраиваться категорично. По этой причине суду придется ссылаться на другие материалы дела, которые составляют доказательную базу. Сопоставив иные факты, у суда есть возможность принять правильно и справедливое решение по возникшему спору.

Список литературы:

1. ст. 79, ч.3 ст. 185 ГПК РФ.
2. ст. 188 ГПК РФ.

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ОБ ОХРАНЕ ЗДОРОВЬЯ ГРАЖДАН

Малюкина Светлана Николаевна

студент,

Тюменский государственный университет,

РФ, г. Тюмень

Сахно Александр Иванович

канд. юрид. наук,

Тюменский государственный университет,

РФ, г. Тюмень

Как свидетельствует мировая статистика и программные документы ООН и ВОЗ, опасные инфекционные и неинфекционные болезни, влекущие за собой пандемии и эпидемии стали все чаще вызывать большую озабоченность у политиков и правительств, требуя мобилизации необходимых ресурсов для осуществления быстрых и эффективных мер в области здравоохранения и обеспечения санитарно-эпидемиологического благополучия населения. В соответствии с Международными медико-санитарными правилами (2005 г.) [2] правительства стран-членов Всемирной организации здравоохранения, несут ответственность за защиту и состояние здоровья своего населения.

Согласно Указу Президента Российской Федерации от 02.07. 2021 г. № 400 «О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации» [5] государственная политика Российской Федерации направлена на укрепление здоровья граждан. На основании вышеизложенного можно сделать вывод о том, что «здоровье всех народов имеет основополагающее значение для достижения мира и безопасности» [2], а здоровье населения – это важнейший элемент национальной безопасности России. Известно также и то, что для развития каждого государства в плане социально-экономических отношений главным орудием является высокоэффективная система здравоохранения.

Не все вопросы, касающиеся здоровья населения, считаются угрозами национальной безопасности. Безопасность системы здравоохранения сосредоточена на пандемиях, эпидемиях и распространении инфекционных заболеваний.

Инфекционные заболевания представляют собой наиболее значительную угрозу для здоровья населения. Болезни способны вызывать высокий уровень заболеваемости и смертности, разжигать страх и разрушение общества, а также провоцировать экономические кризисы.

Появление новых и рецидивирующих инфекционных заболеваний, включая новую коронавирусную инфекцию COVID-19, атипичную пневмонию 2002-2003 годов и вирус гриппа А 2009 года, представляют значительную угрозу. Быстрое распространение опасных для человека микробных патогенов во всем мире приводит к увеличению спроса на стратегическую политику безопасности в области здравоохранения и требует пересмотра многих законодательных документов об охране здоровья граждан, приведения их в соответствие с основными принципами и задачами в области биологической безопасности, нормативно закрепленными в статьях 2-4 Федерального закона от 30.12.2020 г. № 492-ФЗ «О биологической безопасности в Российской Федерации» [3].

Основополагающими нормативными правовыми документами в сфере здравоохранения являются Конституция Российской Федерации [1] и Федеральный закон от 21.11.2011 № 323-ФЗ «Об основах охраны здоровья граждан в Российской Федерации» [4], а также принимаемые в соответствии с последними иные законы. Большое количество законов и подзаконных актов, касающихся прав граждан в сфере охраны здоровья действуют в Российской Федерации на данный момент: «двадцать федеральных законов, тридцать постановлений Правительства, сто пятьдесят шесть ведомственных нормативных актов федеральных органов государственной власти» [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. Однако, данные нормативные документы порой не реализуются, дублируют друг друга либо разрознены между собой.

Современные угрозы в области здравоохранения требуют пересмотра многих законодательных актов и их совершенствования. Основные угрозы здоровью населения и приоритетные направления дальнейшего развития здравоохранения России указаны в Стратегии развития здравоохранения в Российской Федерации до 2025 г.[8].

Проблема, которую отметила Шелегова Д.А.[11] - это отсутствие исчерпывающей формулировки понятия «доступность» в Федеральном законе «Об основах охраны здоровья граждан в Российской Федерации»[4]. И с этим сложно поспорить, так как на примере толкового словаря Ожегова С.И. можно проследить, что слово «доступный» имеет несколько значений, среди которых: «такой, который подходит для многих, для всех (по возможности пользоваться, по умеренности цены); легкий для понимания»[9] и другие. Данные значения слова не применимы к толкованию в данном случае. Именно поэтому Шелегова Д.А. предлагает внести толкование термина «доступность» как возможность в финансовом плане, физическую досягаемость и отсутствие дискриминации.

В качестве проблемы Перхов В.И. выделяет «устойчивый разрыв между декларируемыми и реально реализуемыми правами граждан на бесплатную медицинскую помощь»[6]. И с этим невозможно не согласиться, так, автор научной статьи «Программа государственных гарантий как инструмент обеспечения социальных обязательств государства в сфере охраны здоровья граждан» отмечает такую проблему, как рост платных медицинских услуг, хотя статья 80 Федерального закона от 21.11.2011 г. № 323-ФЗ[4] гласит о том, что в рамках Программы гражданам предоставляются бесплатно все виды медицинской помощи, за исключением медицинской помощи, оказываемой в рамках клинической апробации. Следует обратить внимание на то, что все это происходит на фоне ежегодного утверждения Программы государственных гарантий бесплатного оказания гражданам медицинской помощи Правительством Российской Федерации и ежегодного увеличения финансирования системы здравоохранения.

К чему может привести такой подход? Здесь существует два пути:

- в связи с тем, что финансирования не достаточно для обеспечения должного уровня оказания медицинской помощи произойдет сокращений больниц, как это произошло в Германии;
- либо будет расти коэффициент добровольного медицинского страхования, как это происходит в США.

Однако ни ситуацию на примере Германии, ни ситуацию на примере США нельзя реализовать в России в силу того, что в Германии плотность населения значительно меньше, а в США около тридцати миллионов человек и вовсе не застрахованы.

Так, в целях устранения пробелов и повышения эффективности законодательства, регулирующего отношения в области охраны здоровья и обеспечения санитарно-эпидемиологического благополучия населения Сахно А.И.[**Ошибка! Источник ссылки не найден.**] предлагает унифицировать и систематизировать законодательство путем его кодификации и рекомендует:

- имплементацию норм Международных медико-санитарных правил [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**], на основании того, что они положительно зарекомендовали себя в период чрезвычайной ситуации, связанной с пандемией коронавируса;
- проведение анализа уже существующих норм на предмет их эффективности, достаточности и соответствию реальным угрозам;
- принятие единого Кодекса о санитарно-эпидемиологическом благополучии Российской Федерации, который бы объединил все законодательство об охране здоровья и о системе здравоохранения.

Можно согласиться с приведенными предложениями современных исследователей, так как уже длительный период праведы предлагают принятие единого Медицинского кодекса, который систематизировал бы всю нормативную базу в области здравоохранения,

устранил пробелы и регламентировал бы область деятельности органов общественного здравоохранения, государственных органов и должностных лиц.

Однако для того, чтобы создать единый нормативный правовой документ для начала следует исключить пробелы в законодательстве, дублирующие и противоречащие нормы. Что касается имплементации норм Международных медико-санитарных правил, то следует обратить внимание на точность формулировок в указанном документе, внедрять их во внутреннее законодательство следует осторожно, так как многие положения Международных медико-санитарных правил довольно расплывчаты и нуждаются в уточнении.

Подводя итог, необходимо указать на необходимость обновления и систематизации отечественного законодательства об охране здоровья граждан и обеспечении санитарно-эпидемиологического благополучия населения, приведения его в соответствие с базовыми положениями закона о биологической безопасности, с учетом положений основных документов стратегического планирования и перспектив развития всей системы здравоохранения Российской Федерации.

Осуществление этой деятельности особо актуально в современных условиях предупреждения распространения пандемии новой коронавирусной инфекции COVID-19 и преодоления ее последствий, выполнение данной задачи целесообразно осуществлять с учетом анализа накопленного международного опыта, а также рекомендаций ООН, ВОЗ, других международных организаций, современных достижений науки в области эпидемиологии и биологической безопасности.

Список литературы:

1. Конституция Российской Федерации (принята всенародным голосованием 12.12.1993) (с учетом поправок, внесенных Законами РФ о поправках к Конституции РФ от 30.12.2008 N 6-ФКЗ, от 30.12.2008 № 7-ФКЗ, от 05.02.2014 № 2-ФКЗ, от 01.07.2020 № 11-ФКЗ) // Собрание законодательства РФ, 01.07.2020, № 31, ст. 4398.
2. Международные медико-санитарные правила (2005 г.): одобр. 58 сессией Всемирной ассамблеи здравоохранения от 23.06.2005 г. – Доступ из справочно-правовой системы «Гарант». - Режим доступа: по подписке.
3. О биологической безопасности в Российской Федерации: Федеральный закон от 30.12.2020 г. по сост. на 30.12.2020 г. // Собрание законодательства РФ, 2021, № 1 (часть 1), ст. 31.
4. Об основах охраны здоровья граждан в Российской Федерации: Федеральный закон от 21.11.2011 № 323-ФЗ, по сост. на 02.07.2021 г. // Собрание законодательства РФ, 2011, № 48, ст. 6724.
5. О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации: Указ Президента Российской Федерации от 02.07.2021 г. № 400 по сост. на 02.07.2021 г. // Собрание законодательства РФ, 2021, № 27 (часть II), ст. 5351.
6. Перхов В.И. Программа государственных гарантий как инструмент обеспечения социальных обязательств государства в сфере охраны здоровья граждан // Менеджер здравоохранения. 2018. №5. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/programma-gosudarstvennyh-garantiy-kak-instrument-obespecheniya-sotsialnyh-obyazatelstv-gosudarstva-v-sfere-ohrany-zdorovya-grazhdan> (дата обращения: 13.12.2021).
7. Сахно А.И. Проблемы кодификации законодательства о санитарно-эпидемиологическом благополучии населения Российской Федерации // Сибирское юридическое обозрение. 2021. №2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-kodifikatsii-zakonodatelstva-o-sanitarno-epidemiologicheskom-blagopoluchii-naseleniya-rossiyskoy-federatsii> (дата обращения: 13.12.2021).

8. Стратегия развития здравоохранения в Российской Федерации до 2025 г.: Указ Президента РФ от 06.06.2019 г. № 254 по сост. на 06.06.2019 г. // Собрание законодательства РФ, 2019, № 23, ст. 2927.
9. Толковый словарь русского языка [Текст] : 72500 слов и 7500 фразеологических выражений / С.И. Ожегов, Н.Ю. Шведова ; Российская АН, Ин-т рус. яз., Российский фонд культуры. - 2-е изд., испр. и доп. - Москва : Азъ, 1994. – 907 с.
10. Устав Всемирной организации здравоохранения от 22.07.1946 г. – Доступ из справочно-правовой системы «Гарант». - Режим доступа: по подписке.
11. Шелегова Д.А. Проблемы реализации права на охрану здоровья в РФ / Д.А. Шелегова. — Текст : непосредственный // Молодой ученый. — 2020. — № 25 (315). — С. 315-317. — URL: <https://moluch.ru/archive/315/71969/> (дата обращения: 13.12.2021).

ОСОБЕННОСТИ ДОГОВОРОВ, ЗАКЛЮЧЕННЫХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЭЛЕКТРОННЫХ СРЕДСТВ СВЯЗИ

Масягина Дарья Алексеевна

студент,

Нижегородский институт управления –

филиал федерального государственного бюджетного

образовательного учреждения высшего образования

Российская академия народного хозяйства и государственной службы

при Президенте Российской Федерации,

РФ, г. Нижний Новгород

Хилова Эвелина Михайловна

студент,

Нижегородский институт управления –

филиал федерального государственного бюджетного

образовательного учреждения высшего образования

Российская академия народного хозяйства и государственной службы

при Президенте Российской Федерации,

РФ, г. Нижний Новгород

Гуляева Татьяна Борисовна

научный руководитель, канд. юрид. наук,

Нижегородский институт управления –

филиал федерального государственного бюджетного

образовательного учреждения высшего образования

Российская академия народного хозяйства и государственной службы

при Президенте Российской Федерации,

РФ, г. Нижний Новгород

Современный мир трудно представить без информационных технологий, Интернета, цифровых средств связи. В нынешних условиях весь реальный мир уходит в онлайн. Актуальность затронутой темы особенно ярко подтверждает пандемия коронавируса. Информационные технологии вносят коррективы и в гражданское законодательство. Всё чаще мы заключаем разнообразные сделки в Интернете. Но насколько такие сделки и договоры правомерны и безопасны с юридической точки зрения? В данной статье мы рассмотрим особенности договоров, заключенных с использованием электронных средств связи.

В гражданском праве договор рассматривается в нескольких значениях. Во-первых, договор как правоотношение, во-вторых, договор как юридический факт, порождающий обязательства, и в-третьих, как документ, фиксирующий факт возникновения обязательств по воле его участников. Мы будем рассматривать договор как документ, порождающий, изменяющий или прекращающий гражданские права и обязанности.

Согласно статье 434 Гражданского кодекса Российской Федерации, договор может быть заключен в любой форме, предусмотренной для совершения сделок. Также в нем отмечается, что договор в письменной форме может быть заключен путем составления одного документа, в том числе электронного, подписанного сторонами, или обмена письмами, телеграммами, электронными документами либо иными данными. Таким образом, договор может быть оформлен в электронном виде.

Применение способа заключения договоров с использованием средств информационно-телекоммуникационных технологий позволяет оформлять и подписывать соглашения без личных встреч партнеров – юридических или физических лиц. При этом такой формат «удаленного» подписания договора не уступает бумажному по достоверности и надежности. Дело в том, что сегодня разработан порядок заключения договора в электронном формате.

Предлагаем разобраться, какие характерные черты присущи электронным договорам. В окт» способябре 2019 года вступил в силу закон, который более подробно отрегулировал «цифровые заключения и формы действия договоров в Гражданском кодексе – а именно, Федеральный закон от 18 марта 2019 г. № 34-ФЗ "О внесении изменений в части первую, вторую и статью 1124 части третьей Гражданского кодекса Российской Федерации". Перечислим основные особенности данных договоров.

Согласно изменениям в пункте 2 ст. 434 ГК РФ, договор в письменной форме может быть заключен путем составления одного документа (в том числе электронного), подписанного сторонами, или обмена письмами, телеграммами, электронными документами либо иными данными. То есть, фактически, заключение договора стало возможно путем простого обмена физических или юридических лиц между собой электронными данными. Договор, который одно физическое или юридическое лицо заключает с другим физическим либо же юридическим лицом, с использованием электронных средств связи, по своей сути является электронным документом. «Б.П. Елисеев определяет электронный документ как набор данных, записанных в электронном виде, для которых признана участниками электронного документооборота или утверждена компетентным органом процедура, позволяющая использовать эти сведения в качестве юридически значимых.» Соответственно, особенность таких документов заключается в том, что один и тот же электронный документ может находиться на разных носителях. Для такого вида документа не имеет значения его материальный носитель, поскольку ценность представляет только информация, содержащаяся в документе.

Если рассматривать толкование способов заключения договора, то в этот вопрос внес относительную ясность Верховный Суд Российской Федерации (ВС РФ). В Постановлении ВС РФ от 25.12.2018 № 495 было указано, что соглашение сторон может быть достигнуто путем принятия (акцепта) одной стороной предложения заключить договор (оферты) другой стороны (пункт 2 статьи 432 ГК РФ), путем совместной разработки и согласования условий договора в переговорах, иным способом, например, договор считается заключенным и в том случае, когда из поведения сторон явствует их воля на заключение договора (пункт 2 статьи 158, пункт 3 статьи 432 ГК РФ). Исходя из этого, можно утверждать, что и предложение одной стороны заключить договор и согласие другой стороны к его заключению можно направить, используя электронные средства связи. Доказательством заключения договора будет переписка двух данных сторон, но только в том случае, если возможно достоверно установить, что документ исходит от стороны по договору. Однако, риск того, что договор признают незаключенным, всё же есть. Например, при заключении договора по электронной почте без использования цифровой подписи каждой из сторон, нельзя утверждать, что решение суда будет положительным. В законодательстве на данный момент отсутствует способ признания договоров с использованием электронных средств связи без электронной подписи.

Так, в российском законодательстве утвержден порядок заключения договоров в электронном формате. Он позволяет совершать различные сделки на расстоянии. Электронный формат является удобным, надежным и правомерным современным способом подписания договора.

Список литературы:

1. Российская Федерация. Законы. Гражданский Кодекс Российской Федерации. Часть первая: Федеральный закон от 30.11.1994 № 51-ФЗ.
2. Постановление Пленума Верховного Суда РФ от 25.12.2018 N 49 "О некоторых вопросах применения общих положений Гражданского кодекса Российской Федерации о заключении и толковании договора".
3. Федеральный закон "О внесении изменений в части первую, вторую и статью 1124 части третьей Гражданского кодекса Российской Федерации" от 18.03.2019 N 34-ФЗ.

4. Максим Владимирович Белобородов, Дарья Андреевна Яковенко, Юлия Евгеньевна Неделькина. Правовая природа договора, заключенного в форме электронного документа // Закон и право. 2021. №7.
5. Храпунова Екатерина Александровна. Особенности заключения договора с помощью технических средств связи // Северо-Кавказский юридический вестник. 2020. №4.

МЕРЫ ПРОЦЕССУАЛЬНОГО ПРИНУЖДЕНИЯ И ПРОБЛЕМЫ ИХ ПРИМЕНЕНИЯ НА СТАДИИ ПРЕДВАРИТЕЛЬНОГО РАССЛЕДОВАНИЯ В УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНОМ ПРАВЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Панагушина Василиса Владимировна

студент,

Университет «Туран»,

Республика Казахстан, г. Алматы

Алаева Гульназ Турсуновна

научный руководитель,

канд. юрид. наук, доцент,

Университет «Туран»,

Республика Казахстан, г. Алматы

Понятие «процессуальное принуждение» носит обобщающий характер и относится к родовым понятиям; понятия, составляющие содержание процессуального принуждения, а именно: задержание подозреваемого, привод, временное отстранение от должности, денежное взыскание, арест имущества и т.п., относятся к видовым понятиям [2].

С профессиональной юридической точки зрения, «уголовно-процессуальное принуждение» – это предусмотренные правом действия и решения уполномоченных органов, ведущих производство по делу, ограничивающие права остальных участников процесса помимо их воли.

С принуждением и пресечением всегда соотносится реализация норм права, так как «право есть ничто без аппарата, способного принуждать к соблюдению норм права» [3].

В соответствии с уголовно-процессуальным законодательством меры уголовно-процессуального принуждения описаны в 4 разделе УПК РК и делятся на три вида:

1. Задержание подозреваемого (глава 17 УПК РК);
2. Меры пресечения (глава 18 УПК РК);
3. Иные меры процессуального принуждения (глава 19 УПК РК).

Основаниями для применения мер процессуального принуждения являются необходимость:

1. Обеспечения предусмотренного законом порядка расследования и разбирательства;
2. Надлежащего исполнения приговора.

Меры процессуального принуждения могут применяться:

1. Вместо мер пресечения (например, вместо подписки о невыезде - мера принуждения обязательство о явке);
2. Совместно с мерами пресечения (например, лицо находящееся под подпиской о невыезде, при неявке, может быть доставлено к следователю приводом, то есть с применением меры принуждения);
3. Одновременно по нескольким любым видам мер принуждения.

К иным мерам принуждения относятся:

1. Доставка (статья 129 УПК РК);
2. Обязательство о явке к лицу, осуществляющее досудебное расследование, и в суд (статья 156 УПК РК);
3. Привод (статья 157 УПК РК);
4. Временное отстранение от должности (статья 158 УПК РК);
5. Денежное взыскание (статья 159 УПК РК);
6. Наложение ареста на имущество (статья 161 УПК РК);
7. Запрет на приближение (статья 165 УПК РК).

В отличие от мер процессуального пресечения, такие меры принуждения как – обязательство о явке, привод и денежное взыскание может применяться не только к обвиняемому

и подозреваемому, но и к свидетелю, эксперту, специалисту, потерпевшему и гражданскому истцу и их представителям, а также гражданскому ответчику его представителю или представителям обвиняемого. Меры принуждения, за исключением наложения ареста на имущество, применяются по единоличному решению следователя, и дознавателя по согласованию с начальником органа дознания.

В правоприменительной деятельности на стадии предварительного расследования высок риск применения силы к подозреваемым, обвиняемым, нередко сопровождаемый злоупотреблениями психологического и физического характера. Неправомерные действия, такие как - насилие, как правило, применяется к социально неблагополучной и юридически незащищенной группе вовлеченных в уголовный процесс граждан. При этом насилие оправдывается установленными законом целями — быстрым и полным раскрытием преступления и защитой прав и законных интересов потерпевших.

Подобная практика обосновывается также исключительностью ситуации, когда из-за повышенной профессиональной перегрузки, формализованной оценки результатов деятельности единственно эффективным способом выявления причастности лица к преступлению являются его признательные показания [4].

Безусловно, обращение к средствам уголовно-процессуального принуждения продиктовано объективными обстоятельствами. Гражданин, подвергаемый процессуальному принуждению в сфере уголовного судопроизводства, должен осознавать свою обязанность следовать установленному законом предписанию или принуждению и насколько оно соответствует нравственным устоям. В то же время лицо, использующее средства принуждения, должно понимать необходимость и нравственную обоснованность подобного воздействия, то есть, не только юридическую сторону, но и моральную правоту своих действий.

Всем очевидно, что трудно относиться с уважением к лицу, которого подозревают в совершении преступления. Однако, необходимо считаться и с интересами потерпевшего, который желает не только наказания для виновного, но и в большей степени заинтересован на осознании виновным совершенных им действий и компенсации за нанесенный ущерб. В то же время, отношение к лицам, совершившим, а тем более, возможно причастным к преступлению, является яркой формой выражения степени цивилизованности общества и государства [5].

Применение мер уголовно - процессуального принуждения на стадии предварительного расследования не должно единолично контролироваться прокуратурой. Так же, в соответствии со статьями 13 и 16 Конституции РК, целесообразно возродить в Казахстане систему судебного контроля и применять ее не только в виде меры пресечения – заключения под стражу, но и на все иные меры уголовно-процессуального принуждения, глобально ограничивающие конституционные права и свободы гражданина и человека [6].

Список литературы:

1. Уголовно-процессуальный Кодекс от 4 июля 2014 года № 231-V ЗРК/"Казахстанская правда" от 10.07.2014 № 133 (27754); "Егемен Қазақстан" 10.07.2014 ж. № 133 (28357).
2. Юридический словарь /Под ред. А.Н.Азрилияна. – М., – 1152 с.
3. Уголовно-процессуальное право Республики Казахстан: курс лекций / Под общей ред. д.ю.н. Толеубековой Б.Х. – Алматы: Жеті жарғы, 2016. – 392 с.
4. К.Е.Исмагулов. Уголовно-процессуальное право РК. Актобе.2013. 297с. С144-145.
5. Москалькова Т.Н. Этика уголовно-процессуального доказывания. М., 1996. С. 35-36.
6. Конституция Республики Казахстан от 30 августа 1995 г. с изменениями и дополнениями по состоянию на 23.03.2019 г.// Ведомости Парламента Республики Казахстан, 1996 г., N 4, ст. 217.

ПОНЯТИЕ И ВИДЫ ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРА

Шелудкова Полина Андреевна

студент,
Тюменский государственный университет,
РФ, г. Тюмень

Сахно Александр Иванович

научный руководитель,
канд. юрид. наук,
Тюменский государственный университет,
РФ, г. Тюмень

В современном мире существует большое количество угроз безопасности человечества. Угрозы безопасности в основном исходят из социально-политической, экономической, медико-санитарной и экологической областей. Сахно А.И. отмечает, что «отечественные и зарубежные исследователи традиционно выделяют три основные группы причин (источников) возникновения угроз: чрезвычайные ситуации природного характера, чрезвычайные ситуации техногенного характера и чрезвычайные ситуации социального характера»[**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Согласно Федеральному закону от 21.12.1994 г. № 68-ФЗ «О защите населения и территорий от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера» чрезвычайная ситуация – «это обстановка на определенной территории, сложившаяся в результате аварии, опасного природного явления, катастрофы, распространения заболевания, представляющего опасность для окружающих, стихийного или иного бедствия, которые могут повлечь или повлекли за собой человеческие жертвы, ущерб здоровью людей или окружающей среде, значительные материальные потери и нарушение условий жизнедеятельности людей» [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Однако указанное выше понятие не дает точное определение чрезвычайным ситуациям техногенного характера. Как правило, технологическая опасность определяется как опасность, возникающая в результате техногенных или промышленных аварий, опасных процедур, сбоев в работе инфраструктуры или определенных видов деятельности человека, которые могут привести к гибели людей или травмам, ущербу имуществу, социальным и экономическим нарушениям или ухудшению состояния окружающей среды. Лихачева Е. описывает чрезвычайные ситуации техногенного характера как «ситуации, возникающие вследствие прямого или опосредованного воздействия техники и технологий на сферу социальных отношений вследствие катастроф на транспорте, крупных промышленных аварий и пожаров, повлекших опасные выбросы, другие негативные последствия, влекущие значительное осложнение обстановки» [2]. На основании вышеизложенного можно сделать вывод о том, что чрезвычайные ситуации техногенного характера – это неблагоприятные события, происходящие на определенной территории технического объекта, которые неподвластны управлению и влекут за собой большой ущерб, выражающийся в массовых человеческих жертвах и негативном влиянии на экологическую обстановку. Следует сказать о том, что техногенные катастрофы часто происходят в результате внешних воздействий: различные природные и неестественные факторы могут инициировать технологическую опасность.

Акимов В.А., Олтян И.Ю. и Иванова Е.О. определяют более 10 видов чрезвычайных ситуаций техногенного характера: «аварии на трубопроводе, аварии на подземном сооружении, взрывы, гидродинамические аварии, дорожно-транспортные происшествия, железнодорожные аварии, крушения поездов, пожары, радиационные аварии, транспортные аварии, химические аварии» [1]. Шестиловская Н.А. выделяет пять видов чрезвычайных ситуа-

ций техногенного характера: техногенные пожары, транспортные происшествия, химические аварии, радиационные аварии и биологические аварии [7]. В свою очередь МЧС России [5] разделяет чрезвычайные ситуации техногенного характера на три вида: техногенные катастрофы, техногенные аварии и техногенные инциденты, при этом отмечает, что техногенные катастрофы являются наиболее опасными и разрушительными, так как они возникают на объектах высокой потенциальной опасности и рисков.

Российская Федерация пережила быстрые социально-экономические изменения в последние десятилетия, включая быстрый рост населения, рост урбанизации, увеличение использования автотранспортных средств и развитие железнодорожных и авиационных сетей, которые являются факторами риска возникновения техногенных катастроф. Техногенные катастрофы в России приводят к тысячам смертей, тысячам травм и миллионам экономических потерь в последние годы. Эти бедствия являются негативными последствиями человеческих инноваций, которые приводят к причинению вреда или разрушению жизни, имущества или окружающей среды. Они варьируются от химических разливов до сбоев в электроснабжении и от ошибок компьютерного программирования до аварий на общественном транспорте. По своей природе они, как правило, представляют новые опасности с точки зрения всего спектра угроз, с которыми сталкиваются люди, поэтому мало что известно об их полной вероятности или потенциальных последствиях.

За последние три года можно отметить следующие техногенные катастрофы, произошедшие в России: взрыв на химическом заводе в Дзержинске (01.06.2019 г.); инцидент в Неноксе (08.08.2019 г.); прорыв дамбы на реке Сейба (19.10.2019 г.) разлив дизельного топлива в Норильске (29.05.2020 г.); массовая гибель морских животных на Камчатке (октябрь 2020 г.); отравление на очистных сооружениях под Таганрогом (21.05.2021 г.); взрыв на шахте «Листвяжная» (25.11.2021 г.). Исходя из изложенного можно сделать вывод, что ежегодно дважды, а то и трижды в Российской Федерации случаются масштабные техногенные катастрофы и все это происходит несмотря на то, что в Российской Федерации с 2018 года утверждены Основы государственной политики Российской Федерации в области защиты населения и территорий от чрезвычайных ситуаций на период до 2030 года [3] и проходят мероприятия по предупреждению чрезвычайных ситуаций техногенного характера.

Анализ сложившейся ситуации позволяет сделать вывод о том, что нормативное правовое регулирование в сфере отношений, связанных с защитой населения и территорий от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера не эффективно. Главные проблемы, которые можно отметить в этой области:

- законодательство о защите населения и территорий от чрезвычайных ситуаций не кодифицировано, оно состоит из большого числа законов, подзаконных актов и методических документов, которые дублируют друг друга;

- в Российской Федерации принято бороться с последствиями чрезвычайных ситуаций, а не предотвращать любые проявления чрезвычайных ситуаций, потому что законодательство содержит лишь общие нормы;

- в нормативной правовой базе отсутствует понятийный аппарат, так, к примеру, МЧС России разделяет чрезвычайные ситуации техногенного характера на три вида, а основной Федеральный закон в данной области от 21.12.1994 № 68-ФЗ «О защите населения и территорий от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера» не выделяет виды вовсе;

- деятельность органов исполнительной власти не реализуется в полном объеме, нормативные документы на уровне субъектов не определяют комплекс конкретных правил и ограничений в данной области.

Подводя итог, следует сказать, что в Российской Федерации ежегодно происходят различного рода техногенные катастрофы, которые приводят к многочисленным смертям и травмам. Помимо последствий для здоровья человека, они приводят к крупным экономическим потерям. Причина этих бедствий заключается в человеческих и организационных факторах. Многие технологические аварии в стране происходят из-за технических дефектов

в технологии, а также человеческих ошибок. Поэтому необходимо обучать людей работе с новыми технологиями, постоянно пересматривать и контролировать технологии и устройства, иметь план реагирования на чрезвычайные ситуации в каждой организации, выдвигать необходимые требования для реагирования на технологические события, а также собирать всеобъемлющие и интегрированные данные об этих бедствиях и анализ первопричин этих инцидентов в стране. Кроме того, для измерения реального бремени этих событий необходимо определить вторичные последствия этих бедствий для жертв, организаций и общества. Но самое главное, с чего следует начать – это законодательство, регулирующее отношения в сфере защиты населения и территорий от чрезвычайных ситуаций. Законодательство следует пересмотреть, исключить из него дублирующие друг друга нормы, дополнить понятийный аппарат и кодифицировать.

Список литературы:

1. Акимов В.А., Олтян И.Ю., Иванова Е.О. Методика ранжирования чрезвычайных ситуаций природного, техногенного и биолого-социального характера по степени их катастрофичности // Технологии гражданской безопасности. 2021. №1 (67). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/metodika-ranzhirovaniya-chrezvychaynyh-situatsiy-prirodnogo-technogenogo-i-biologo-sotsialnogo-haraktera-po-stepeni-ih> (дата обращения: 15.12.2021).
2. Лихачева Е. Понятие и виды чрезвычайных ситуаций / Е. Лихачева // Международные научные студенческие чтения : Материалы XV международной студенческой научной конференции, Омск, 19 мая 2017 года / Отв. ред. Д.Т. Караманукян. – Омск: Омская юридическая академия, 2018. – С. 69-71.
3. Об утверждении Основ государственной политики Российской Федерации в области защиты населения и территорий от чрезвычайных ситуаций на период до 2030 года: Указ Президента РФ от 11.01.2018 г. № 12 // Собрание законодательства РФ, 15.01.2018 г., № 3 ст. 515.
4. О защите населения и территорий от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера: федеральный закон от 21.12.1994 № 68-ФЗ по сост. на 11.06.2021 г. // Собрание законодательства РФ, 26.12.1994 г., № 35 ст., 3648.
5. Официальный сайт МЧС России: Термины МЧС России. URL: <https://www.mchs.gov.ru/ministerstvo/o-ministerstve/terminy-mchs-rossii/term/1092>(дата обращения: 15.12.2021).
6. Сахно А.И. Проблемы кодификации законодательства о санитарно-эпидемиологическом благополучии населения Российской Федерации // Сибирское юридическое обозрение. 2021. №2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-kodifikatsii-zakonodatelstva-o-sanitarno-epidemiologicheskom-blagopoluchii-naseleniya-rossiyskoy-federatsii> (дата обращения: 13.12.2021).
7. Shestilovskaya N.A., Emergencies: educational and methodical complex on the academic discipline Human life safety (for foreign students). URL: <https://fsc.bsu.by/wp-content/uploads/2018/11/Educational-and-Methodical-Complex-EMERGENCIES-for-foreign-students.pdf> (дата обращения: 15.12.2021).

PAPERS IN ENGLISH

RUBRIC

«PSYCHOLOGY»

PROFESSIONAL SELF-DETERMINATION OF TEENAGERS WITH DIFFERENT LEARNING SUCCESS

Anna Ermakova

*Master student,
Belgorod State University,
Russia, Belgorod*

Abstract. The article reveals the factors of choosing a profession adolescent and features their professional self-denial in depending on the level of their success in learning, including on their tendency to certain types of fission. Research results indicate that modern adolescents have the most pronounced a penchant for working with people.

Keywords: adolescents, self-determination, success, educational activity, professional inclinations.

During adolescence, most children need determining their future path and choosing a profession. And the choice of profession this is a very important and responsible step, especially for the personality of a teenager. During this period, a person becomes more alarming; because he carries responsibility for choosing your professional path, and it is very important make it true.

Many choose a profession without sufficient reason, having difficulty motivate your choice. This choice in adolescence can be carried out under the influence of an accidental interest or external circumstances such as parental influence or peer imitation. Even in volume case, when the choice profession deliberately motivated the success of professional self-determination cannot be completed guaranteed. The profession should be chosen in accordance with the totality various factors. One of these factors is knowledge of the features your character.

Questions professional self-determination and planning professional careers engaged in: E.A. Klimov, who developed the theory of typological individual style of activity. N.S. Pryazhnikov, proposing kit diagnostic methodology for professional self-determination. G.V. Rezapkin, which has developed a battery of techniques for the diagnosis and development of motivational-need and value-semantic spheres adolescents, also methodology selection profile classes.

Studying the issue of professional self-determination of adolescents is relevant, so how essential factors in professional self-determination of a teenager are his interests and inclinations. An older teenager already needs to determine the area their professional preferences. But not all of them are able to answer themselves to the question of who they would like become.

The task our research is a study of features professional definition of adolescents with varying success in learning.

The study involved 60 person aged 14-15, students in school number 33 in Belgorod.

Research methodology: questionnaire of professional slopes (L. Iovayshi modified by G.V. Rezapkina) [1, page 173].

Let's turn to description received our data on the severity professional inclinations adolescents with different success in learning.

Table 1.

The severity of the professional inclinations of adolescents

Groups of adolescents with different learning success	Activity propensities											
	1		2		3		4		5		6	
	score	%	score	%	score	%	score	%	score	%	score	%
1	6,1	45	3,1	7	3,1	7	3,2	7	3,4	9	2,1	3
2	4,3	18	4,3	18	3,7	13	2,1	3	3	8	1	1
3	3,2	12	3,6	10	2,3	4	2	2	3,6	10	3,1	7
Total	13,6	75	11	35	9,1	24	7,3	12	10	27	6,2	11

Note: 1- Work with people, 2- Extreme, 3 – Aesthetic, 4 – Planning and economic, 5 – Practical, 6 – Research, 6 – The average.

The data in the table indicate that adolescents have the most a tendency to work with people is expressed – 45%. People who are successful with are happy to engage in such activities, they are distinguished by such qualities as sociability, the ability to find a common language with any person, understanding their mood and intentions. We got some results because that the leading activities of adolescents are associated with communication with people, they strong need to in society and most adolescents strive for this.

Less pronounced propensity for extreme activities in 18% of adolescents. In adolescents, the child has a need try your hand; find out what he is capable of, take a certain social position, in connection with this, adolescents tend to engage in an activity in which you can test yourself in different situations.

Propensity for aesthetic activities in 13% of adolescents. In adolescence, there are specific behavioral reactions. One of them is «Hobby-reaction». Intellectual and aesthetic hobbies are associated with an increased interest in the beloved business (music, drawing, radio engineering). Therefore, some teenagers in further they begin to take up this hobby at the professional level.

Tendency to practical activity in 10% of the subject. In this a very wide range of professions: production products, repair equipment, transport management.

Addiction to economic planning types activities 7% test subject. There are professions associated with calculation and planning (accounted, economist, office work).

Inclination to research activities in 7% of subject. There are professions connected with scientific activity. In addition to special knowledge, such people are usually distinguished by rationality, independence judgment and analytical mind.

From received data can mark also the following: have adolescents in group 1 (average score of success from 3 to 3.6). The most expressed inclines to extreme kinds of activity; at adolescents in group 2 (average score of success from 3.7 to 4.3) the most pronounced tendency to work with people. In adolescents, in group 3 (average score of success from 4.4 to 5) the most expressed propensity for research activities.

The results obtained can be explained by the fact that modern adolescents are more attractive in professions that involve contact with society, more active and revitalized work. Here, can suggest that adolescent's choices are strongly influenced by television and the internet, in particular films, series and talk shows about police, doctors, athletes.

Bibliography:

1. Rezapkina G.V. Accentuation and choice of profession // School technologies. - 2011. - №1. – page 170-179.

ДАКЛАДЫ КАНФЕРЭНЦЫІ НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

РАЗДЗЕЛ

«ЮРЫСПРУДЭНЦЫЯ»

ПАЛІТЫКА-ПРАВАВАЯ КАНЦЭПЦЫЯ А. АЛІЗАРОЎСКАГА

Курбека Марыя Дзмітрыеўна

студэнт,

Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт,

Рэспубліка Беларусь, г. Мінск

Лянцэвіч Вольга Міхайлаўна

навуковы кіраўнік,

кандыдат гістарычных навук, дацэнт,

Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт,

Рэспубліка Беларусь, г. Мінск

Арон (Адам, Аляксандр) Алізароўскі (1618 – 1659) – адзін з палітычных мысліцелей і правазнаўцаў, прадстаўнік свецкага накірунку ў сацыялагічнай і палітыка-прававой думцы Вялікага Княства Літоўскага (далей ВКЛ) XVII ст. Выкладаў на юрыдычным факультэце Віленскай акадэміі, першай вышэйшай навучальнай установы ў ВКЛ. І хаця ў акадэміі ў сярэдзіне XVII ст. ужо панавалі схаластычны арыстацэлізм, творчасць А. Алізароўскага носіць гуманістычны характар і знаходзіцца ў канве рэнесанснага арыстацэлізму [1, с. 264].

У 1643 г. Алізароўскі выпускае два сачыненні, прызначаныя для навучальных мэтаў. Адно з іх прысвячалася пытанням рыторыкі, другое – палітыкі [2, с. 263]. Галоўная праца жыцця вучонага – трактат «Аб палітычнай супольнасці людзей» – была надрукавана ў 1651 г. у Гданьску на лацінскай мове. Асаблівасцю работы стала тое, што аўтар шырока выкарыстоўваў працы сваіх папярэднікаў (больш як 250 крыніц), больш за ўсё Арыстоцеля і Бадэна. Сваё меркаванне ён не заўсёды выказваў, таму некаторыя аўтары лічылі працу Алізароўскага кампіляцыяй. Часцей ён спасылаецца на такіх мысліцеляў, як Арыстоцель, Вергілій, Фама Аквінскі, Жан Бадэн, Томас Мор [3, с. 76]. Але Алізароўскі не падобны на іншых аўтараў, прадстаўляў цытаванне рознымі спосабамі: у адных выпадках ён выкладае розныя і нават супрацьлеглыя пункты гледжання, а ўласную пазіцыю выказвае праз узмоцненую аргументацыю адной з іх, у іншых – выказвае сваё стаўленне да меркавання аўтарытэтаў і, нарэшце, дае ўласную ацэнку.

Трактат «Аб палітычнай супольнасці людзей» складаецца з уводзін і трох кніг: «Дом», «Грамадства», «Дзяржава». Можа так здацца, што Алізароўскі рыхтаваў сваю працу не толькі для навуковых мэтаў, але і як навучальны дапаможнік.

У першай часцы аўтар разглядае пытанні шлюбу і сям'і, выхавання дзяцей (роля ў выхаванні літаратуры, музыкі, жывапісу, фізкультуры, падарожжаў, рамёстваў), абавязкі бацькоў і дзяцей. Асобная ўвага надаецца высьвятленню межаў улады гаспадара над работам, суадносін свабоды і рабства. Асабліва вострым у гэтым раздзеле з'яўляецца параграф «Аб земляробах царства Польскага, у прастамоўі кметах, і ці з'яўляюцца яны рабамі або свабоднымі людзьмі».

Грамадзянская супольнасць з'яўляецца нібыта жывым арганізмам. І як жывая істота, створаная ва ўзгадненні з прыродай, складаецца з пэўных прапарцыянальных упарадкаваных

частак, якія абменьваюцца вынікамі працы. А. Алізароўскі, спасылаючыся на кнігу выдатнага ангельскага мысляра XVI ст. Т. Мора «Утопія», прапануе ўвесці навучанне шляхты рамёствам для таго, каб пераканаць у неабходнасці авалодання грамадзянскімі прафесіямі (у дзяржаве ўтапііцаў кожная сям'я, як вядома, спецыялізавалася на якім-небудзь рамястве). Далей аўтар імкнецца выявіць сутнасць грамадства, саслоўна-класавых адносін, права і г.д., доўга спрачаюся з тымі, хто сцярджаў, што толькі шляхціцы павінны карыстацца грамадзянскімі правамі. Шляхта, як вядома, за выкананне абавязку воінскай службы надзялялася каралём Рэчы Паспалітай правам спадчыннага валодання зямлёй, дзякуючы чаму карысталася перш за ўсё палітычнымі правамі. Алізароўскі імкнецца даказаць непераходнасць пашырэння грамадзянскіх правоў на ўсіх свабодных жыхароў дзяржавы, у тым ліку і сялян. Пад уплывам гуманістычнай ідэалогіі аўтар вырашае звязаць паняцці шляхецтва з маральнай дасканаласцю, духоўнай высакароднасцю. Ён праводзіць думку, што сапраўднае шляхецтва складаецца з маральнасці, адукаванасці, ведаў, рацыянальнага ажыццяўлення сваіх правоў і свабод, а таксама сумленнага выканання сваіх грамадзянскіх абавязкаў. Гэтым можа даказацца тое, што, нягледзячы на існаванне ў грамадстве розных саслоўяў (вышэйшых і ніжэйшых), для кожнага іх прадстаўніка павінна была адкрывацца магчымасць пераходу з аднаго саслоўя ў іншае, а таксама грамадзяне ўсіх саслоўяў павінны былі быць роўнымі перад законам [3, с. 554].

У трэцяй частцы трактата аналізавалася паходжанне і сутнасць дзяржавы, формы дзяржаўнага кіравання. Дзяржаву Алізароўскі вызначае як «створанае з паселішчаў аб'яднанне людзей, якія звязаны правам і згодай ў імя добра і шчасця» [1, с. 145]. Даследуючы формы дзяржаўнага кіравання (манархія, тыранія, арыстакратыя, дэмакратыя), іх станючыя і адмоўныя бакі, вучоны прыходзіць да высновы, што дасканаласць і моц дзяржавы залежаць ад найбольш рацыянальна абранай формы дзяржаўнага кіравання. Сам Алізароўскі быў прыхільнікам спадчыннай манархіі. Ён таксама праводзіў думку аб тым, што манарх не павінен быць іншаземцам. Палітычны мысліцель прымае да ўвагі пытанне маральнай вартасці кіраўніка дзяржавы і карыстаецца ім пры вызначэнні аптымальнай палітычнай сістэмы. Ён лічыць «шчаслівай» тую дзяржаву, якая існуе на спадчынным прынцыпе ўлады [4, с. 135].

Погляды А. Алізароўскага носяць практычны характар. Пры дапамозе арганіцысцкай канцэпцыі ён абгрунтоўвае структурнасць палітычнай супольнасці і падкрэслівае дагаворную аснову чалавечага аб'яднання. На яго думку, злучэнне людзей адбываецца дзеля сумеснай дзейнасці і абмену вынікамі працы. Падзел людзей ён абгрунтоўвае мэтазгоднасцю існавання грамадства, а паняцце саслоўнасці выступае ў яго ў сэнсе падзелу па прафесійным прынцыпе [5, с. 168].

Паводле канцэпцыі А. Алізароўскага, існуюць тры віды свабоды: прававая, філасофская і палітычная. Прававая свабода – гэта здольнасць людзей у адпаведнасці з прыроднай і агульнай годнасцю распараджацца сваім жыццём паводле ўласнага разумення і патрабаванняў закону, філасофская – улада розуму над эмоцыямі, палітычная – панаванне ў грамадстве права [6, с. 223].

Такім чынам, А. Алізароўскі, як вучоны, з'яўляецца не толькі выдатным палітычным мысліцелем свайго часу, але і выбітным стратэгам. Нягледзячы на яго нестандартны падыход да напісання самай галоўнай працы ў яго жыцці, ён змог не толькі зафіксаваць існуючы парадак палітычнай дзейнасці народа-шляхты, але і стварыць стандарты ў палітычнай культуры і паводзінах будучых пакаленняў, тым самым паспрыяўшы самавытворчасці дадзеных палітычных ідэалаў.

Ён быў прыхільнікам прагрэсіўных і незвычайных для яго эпохі ідэй аб неабходнасці ліквідацыі прыгоннага права і надзялення сялян асабістай свабодай. Таксама ён выказаў меркаванне аб свабодным пераходзе з аднаго саслоўя ў іншае. Выказаў ідэй аб дагаворнай прыродзе паходжання дзяржавы амаль не раней за заходнеўрапейскіх мысляроў. Распрацаваў уласную класіфікацыю права і трохэлементнае паняцце свабоды. Частка яго ідэй была ў эпоху Асветніцтва рэалізавана ў Канстытуцыі Рэчы Паспалітай 1791 г.

Спіс выкарыстаных крыніц:

1. Белорусские мыслители XVI – XVII вв. Избранные труды. – Минск: Редакция журнала “Промышленно-торговое право”, 2017. – 320 с.
2. Олизаровский А. О политической общности людей / А. Олизаровский // Памятники философской мысли Белоруссии XVII – первой половины XVIII в. / [В.В. Дубровский, М.В. Кашуба, С.А. Подокшин и др.; Редкол.: А.С. Майхрович и др.]; АН БССР, Ин-т философии и права. – Минск: Навука і тэхніка, 1991. – 318 с.
3. Гісторыя філасофскай і грамадска-палітычнай думкі Беларусі. У 6 т. Т. 2. Протарэнесанс і Адраджэнне / С.І. Санько [і інш.]. — Мінск: Беларуская навука, 2010. – 840 с.
4. Вішнеўская І.У. Віленскі ўніверсітэт і развіццё юрыдычнай навукі і адукацыі ў Беларусі (XVII–XIX стст.) / І.У. Вішнеўская // Вестник Акад. МВД Респ. Беларусь. – 2013 – №1 – С. 133–137.
5. Саракавік І.А. Станаўленне і развіццё юрыдычнай навукі і адукацыі ў Беларусі / І.А. Саракавік. – Мінск: “Перасвет”, 2013. – 324 с.
6. Вішнеўская І.У. Асветніцкія ідэі ў палітычнай і прававой думцы Беларусі ў другой палове XVII ст. / І.У. Вішнеўская // Право и демократия: сб. науч. тр. – 2013 – Вып. 24. – С. 28–46.

ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕ МАҚАЛАЛАР

БӨЛІМ

«МЕДИЦИНА ЖӘНЕ ФАРМАКОЛОГИЯ»

АДАМЗАТ ТАРИХЫНДАҒЫ COVID-19

Бикенова Дильназ

студент,

Astana International University

ҚР, Нұр-Сұлтан қаласы

Кіріспе. Адамзат тарихында COVID-19 үлкен дақ ретінде орын қалдырды. Адамзат тарихында ғана емес, сонымен қатар айналамыздағы тіршілікке тигізген әсері де бар. Көптеген адамдар зардап шекті. Біреулері таныстарынан айырылған болса, енді біреулері жақындарынан айырылып жатты. Үлкен қарт кісілер ауыр халде емханаға жеткізілді. Иә, мен қазір COVID-19 жайлы сөз қозғап отырмын. Себебі, қазір болып жатқан жағдай менің көз алдымда өтуде.

Тарихы:

Тарихына шолу жасайтын болсақ коронавирус індеті 2019 жылдың желтоқсан айында Қытайда белгісіз пневмония жағдайлары тіркелді. Бастапқыда жаңа коронавирус деп аталды. Ухань - ол алғаш пайда болған қаладан 7 қаңтарда Қытай билігі ресми түрде 2019 nCoV қоздырғышы деп жариялады. Вирус найзағай жылдамдығымен тарай бастады, және 2020 жылдың 3 ақпанына дейін 17 495 инфекция жағдайы тіркелді. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметі бойынша, қазіргі уақытта әлемнің 200-ден астам елінде аурудың 33 миллионнан астам жағдайы тіркелген. 1 миллионнан астам адам қайтыс болды [1].

Сәйкесінше, бізге дейін және бүкіл әлемді жаулап өтті. Адамдарға да, елдің қаражатына да яғни, ішкі проблемалар өрши түсті.

Медицина жайлы:

Қазіргі таңда атап кетсек, дәрігерлердің істеп жатқан жұмыстары өте ауыр соғуда. Біздің медицинамыз одан сайын дамып, дәрігерлеріміз өз ерліктерімен танылуда. Ақ халатты абзал жандардың еңбектері өте зор. Себебі, өз жанұяларын, ең жақын адамдарына қарамастан күні-түні аянбай еңбек етіп, өз көмектерін аямай жатыр. Шынымен, осы індет адамдарға өзімен көп зардабын тигізді. Мысалы, балалар мектептерінен, студенттер университеттерінен, ата-аналар өз жұмыстарынан айырылып қалды. Адамдар өз араларында ара-қашықтық ұстап, екі метр алшақ жүруде. Осылайша, қоршаған ортамыз індеттің кесірінен күрт өзгерді. Тіпті, адамдар жәй ауаға мұқтаж болып, оттегі масскасын қолданып, денсаулықтары күрт өзгеріп, төсек тартып жатқан адамдар қазіргі таңда өте-өте көп.

Covid-19 кесірі:

Сонымен қатар көптеген олимпиада мен іс-шаралар тоқтатылып, көптеген танымал, өнерлі адамдар өнер көрсе алмай қалды. Індеттің кесірінен Қазақстанның мұнай саласынан түсетін табысы 2020 ж.8 айдағы пандемияға байланысты 46 пайызға төмендеді [2].

Мұқтаж балалар мен қарт кісілердің саны өсіп кетті. Індеттің кесірінен көптеген ойын-сауық, кинотеатр, дәмханалар жабылып қалды. Үйренбеген масканы киіп, күн сайын

тұншығып жүруге мәжбүр болдық. Сонымен қатар үйлену тойына тиым салынып отырды. Барғандарға үлкен көлемде айыппұл салынды. Әр заңға бағынуға, сол заң арқылы жүру керекпіз. Осы індеттең соң денсаулықтың қадірін одан сайын бағалап, түсініп жатырмыз. Әр басқан ісімізді ойланып, барлық берілген іс-шаралардың тәртібін сақтап, әрдайым антисептикпен және бетпердемен жүру қажет. Қолды 30 секундтан аса жуып отыру керек. Сол кезде барынша сақтанамыз.

Солтүстік Америкада вирус санының жылдамдығымен таралуда науқастар шамамен әрбір 3 есе артады эпидемияның алғашқы айларындағы күндер. Ауырып қал дерлік кез келген адам жасай алады және бұл күтілуде COVID-19 20-70% ауыруы мүмкін жер бетіндегі халық, әр елде. Сауықтырушылардың иммунитеті кем дегенде ішінара болуы мүмкін. Ауру әдетте апталық инкубациялық кезеңнен кейін орта есеппен 2-3 аптаға созылады белгілері бар (тұрақты жөтел, безгегі, шаршау, бұлшықет ауыруы, пневмония), ол бірте-бірте қалыптасады. Симптомсыз науқастардың үлесі негізгі белгісіз фактор болып табылады, жоқ бұл қазір масштабты бағалау қиын вирустың таралуы және өлім деңгейі [3].

Неше пайызын құрайды?

Ғылымдағы деректерге сүйене отырып, науқастардың шамамен 15% ауруханаға жатқызуды қажет етеді (өкпе фиброзы, тыныс алудың қиындауы, қажеттілік қосымша оттегі), 5% қарқынды терапияны қажет етеді (интубация). Өлім-жітім жағдайлардың шамамен 1% құрайды (егер біз барлық жағдайларды қарастырсақ ескерілді). Оның үстіне қарт адамдар арасында 40 жасқа дейін ол тек 0,1-0,2% құрайды. және айтарлықтай жоғары (10% дейін) - егде жастағы науқастарда 60 жаста және әлсіреген тәуекел топтарында иммунитеті төмендеген немесе әлсіреген өкпелер, оның ішінде темекі шегу. Шамадан тыс жүктелген медициналық жүйе барлығына көмектеседі мұқтаждық мүмкін емес, ал өлім 3-5 есе артады. Вирустың шектеусіз таралуы сөзсіз әкеледі денсаулық сақтау жүйесін шамадан тыс жүктеу үшін індеттің бірінші немесе екінші айында және ел экономикасы үшін қандай да бір шығынға ұшырамау үшін шара қолдануға мәжбүр.

Карантин:

Карантин экономиканы тереңдетеді рецессия, бұл іс жүзінде айтып тұрғандай жекелік аясын толығымен жабу қызметтер – мейрамханалар, қонақ үйлер, кинотеатрлар, мұражайлар, спорт залдары, спорт және мәдени іс-шаралар, университеттер, мектептер, көлік, туризм және т.б. Бұл экономика мен жұмыс орындарының 30-40%-дан астамына тікелей әсер етеді. Бұған қоса, бұл көптеген инвестициялық жобалардың тоқтап қалуы соның ішінде құрылыс, демек экономиканың осы үлкен секторының бір бөлігін жоғалту. Қатаң карантин жағдайында өндіріс орындары мен фабрикалар қосымша жабылды және зауыттар.

Бұл циклдік экономикалық дағдарыс емес екенін атап өткен жөн экономикалық көрсеткіштердің төмендеуі немесе сұраныстың болмауы. Бұл эпидемиологиялық және медициналық дағдарыс. Мемлекеттер экономиканы тоқтатуға мәжбүр, медициналық дағдарыстың өткір кезеңімен күресу, оны шешусіз экономиканы қалпына келтіру мүмкін емес. Осыған байланысты экономикалық дағдарыс пен дағдарысқа қарсы саясатқа стандартты тәсілдер (мысалы, пайыздық мөлшерлемені төмендету) ставкалар немесе салық жеңілдіктері) мұнда тікелей қолданылмайды. Атап айтқанда, эпидемиологиялық және медициналық мәселелер болса шешілетін болады, дағдарыстан кейінгі шығу әлдеқайда жылдам болуы мүмкін, мысалы, 2008 жылғы қаржылық дағдарыстан 2009 ж., одан кейін шамамен 10% АҚШ-та жұмыссыздық азайған жоқ бірнеше жыл болды және дағдарыс аяқталғаннан кейін төрт жылдан кейін 8%-дан жоғары болды.

Вакцина:

Әлемді, адамдарды, елімізді осы індеттең құтылудың бір жолы ол-вакцина. Осы вакцина алу арқылы халқымыз індеттен ақырындап арыла бастады. Барлық вакциналар мінсіз емес, оларда бар олардың ерекшеліктері, артықшылықтары мен кемшіліктері бар.

Қазіргі уақытта әзірленіп жатқан COVID-19 вакциналарының көпшілігі суббірлік вакциналар болып табылады. Бұл олардың өндірісінің қауіпсіздігіне байланысты. Вакцина құрамында вирус жоқ, бар тек вирустық белоктар, және олар ауру тудыруы мүмкін емес. Бірақ кейбіреулері бар кемшіліктері, өйткені тиімді иммундық жауап жиі бірнеше кезеңде вакцинациялануы керек және иммуностимуляторлар мен адьюванттарды қосу керек, бұл жағының даму қаупін арттырады әсерлері. Коронавирусқа қарсы вакцина жасау көптеген елдерде айналысады: Батыс Еуропа, Ресей, АҚШ, Қытай, Жапония және т.б.

Вакцина түрлері:

“Спутник V”В, “ЭпиВакКорона”, “Moderna”, “Каз-Вак”, “Janssen”, “КовиВак”, “BBV152”, “AD5-nCOV”, “CoronaVac”, “Hayat”, “AstraZeneza”, “BBIBP-CorV”. Осы вакцинаны шығарған медицина қызметкерлеріне алғысым шексіз. Негізі вакцина екі дозадан тұрады. Олардың күндік аралықтары 21 күн. Ең басында көптеген адамдар кері әсерін тигізеді деген оймен салмап еді. Бірақ, ақырындап үйреніп келуде. Вакцинаны тек 18 жастан аскандарға салады. Қазақстанда коронавирус инфекциясына қарсы вакцинаның бірінші компонентін 7 810 611 адам, ал, екінші компонентін 6828545 адам салдырды. Екпені салдырғаннан кейін 30 минут дәрігердің бақылауында отыру қажет және ең бастысы аллергиялық реакция болмауы тиіс. Вакцинадан кейін кейбіреулеріне жаман әсерін тигізеді. Яғни, бас ауыруы, дене қызуы көтеріліп кетеді. Ал, кейбір жандар вакцинаны жеңіл көтереді. Оларда ондай кері әсер болмайды.

Әрине, вакцина алу немесе алмау әр адамның өз еркі. Бірақ, вакцина салу арқылы індеттең арылуымыздың мүмкіндігі зор. Ең бастысы иммунитетті көтеру керек. Ол үшін адам көп сұйық пайдалы сулар ішу қажет, кальций дәрумендерін қолданып, спортпен айналысу керек. Осылайша, коронавирустың жұғыуы сәл болса да бәсендейді.

COVID-19 туризмға тиген зардабы:

Туризм индустриясының дамуына инвестициялардың әсері бойынша отандық және шетелдік экономистердің еңбектері құрады. Жұмыста монографиялық, экономикалық және статистикалық, экономикалық зерттеулердің кешенді әдістері қолданылады. Бастапқы материал ретінде Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі Ұлттық статистика бюросының жинақтары мен бюллетендерінің статистикалық деректері пайдаланылды. Covid-19 індеті бүкіл әлемде туристік индустрияны құлдыратты. Пандемияның қазақстандық туризм индустриясына әсерін толық бағалау әлі мүмкін емес. 2020 көктемінде келген COVID-19 пандемиясынан туындаған дағдарыс экономиканың барлық салаларына қатты соққы берді, бірақ туризм және экономиканың байланысты салалары (қонақ үй бизнесі, жолаушылар көлігі және т.б.) ең көп шығынға ұшырады. Азаматтардың мемлекеттер арасында да, мемлекет ішінде де орын ауыстыруына белгіленген шектеулердің арқасында Қазақстанның туристік секторы ұйымдарының қызметі іс жүзінде тоқтап қалды, туристік индустрияның түсімі мүлдем нөлге дейін төмендеді. Туристік компаниялардың шектеулер енгізілгенге дейін қабылдаған барлық міндеттемелері орындалмай қалды, туристік қызметтердің зардап шеккен тұтынушыларынан миллиондаған талап-арыздар күтілуде [4].

COVID-19 әкелген пайдалары:

Болып жатқан карантиннің де, адамзатқа тигізіп жатқан пайдасы аз да болсын, көп емес. Осы уақыттың ішінде адамдар өздерін басқа қырларынан да көре алды. Нақтылай кететін болсақ, әр түрлі салалар арқылы өздерін жетілдіріп, дами түсті. Жұмыссыздықтың әсерінен кейбіреулері жеке кәсіпкер ретінде бизнес ашып, пайда тапты. Адамдардың бос уақыты одан сайын көбейе түсті.

COVID-19 өршуі:

Көптеген қандас-бауырларымыз шетелдерде білім алып жатыр. Бірақ, осы індеттің кесірінен елімізге қайтып келуге мәжбүр болды. Мысалы, Түркия елінен мыңдаған қандас-бауырларымыз оралды. Көптеген туристер елімізге келіп, індетті одан сайын өршітті. Соның

әсерінен індет жұқтырған адамдардың саны екі есеге көбейді. Осыған байланысты дәріханаларда бетперделердің саны азайып, бағасы көтеріліп кетті. Вакцина салдыртқандар көбейіп, індеттің басы азайды.

COVID-19 коронавирусының халықаралық қатынастарға әсері:

Біздің әлемді одан бұрын тербеле бастаған көпірмен салыстыруға болады. Сарбаздар оған маршпен кірді - COVID-19 вирусы, бұл тек резонансты күшейтті. 2020 жылдың алғашқы айларындағы жағдай, тіпті пандемияға дейін де алаңдатарлық болды. Әлемдік экономиканың және оның барлық негізгілерінің өсу қарқынының баяулауы «Ұлттық қозғалтқыштар», ОПЕК+ келісімдері күйреді, Еуропалық Одақ кетті Ұлыбритания, Д.Трампа импичмент жариялау процедурасы шарықтау шегіне жетті. 2019 жылы Біріккен Америка Құрама Штаттары Орта және жақын қашықтықтағы зымырандарды жою туралы шарттан шықты. Соңғы жылдары Ресейге қарсы санкциялық қысым мен Вашингтон мен Бейжің арасындағы сауда соғысы күшейіп келеді. Барлық жерде милитаризация қарқын ала бастады. Жағдай Америка Құрама Штаттарынан шыққаннан кейін шиеленісе түсті. Иранмен «ядролық келісімнен» 2018 ж. Көптеген елдерде қақтығыстар жалғасты және аймақтар. Жер шарының үлкен аумақтарын су тасқыны мен өрт басып қалды [5].

COVID-19 ұқсас жағдай:

Салыстыра кететін болсақ, ТОРС (Ауыр жедел респираторлық синдромы)- жедел инфекция төменгі тыныс жолдарының ауруы қарақшылық жүйеге алып келеді жедел тыныс жетіспеушілігінің дамуы негіз болып табылатын жеткіліктілік науқастардың өлімінің басқа себебі. Нару тыныс алу функциясының төмендеуі жатады бұл аурудың атауының негізі – ТОРС- (Ауыр өткір респираторлық синдром).

Бұқаралық ақпарат құралдарында қарама-қайшы ақпарат көп осы жаңа ауыр ауру туралы, назарын аударған Қытай 2002 жылы (ресми реестр радио істері 1 қарашада басталды 2002). 16 маусым 30 елде 2003 ж дүние ауырды 8460 адам, бастап Олардың 799-ы қайтыс болды. Көп жағдайда кім аурулары Никло Қытайда, Гон конге, Тайвань, Сингапур және т.б Оңтүстік-Шығыс Азия елдері. Сол жерден инфекция бірқатар елдерде тіркелді Еуропа, АҚШ және Канада. Қарамастан қабылданған шаралар, ауру таралуын жалғастыруда.

ТОРС қоздырғышы бірақ коронавирустың бірінші түрі. Пере ауруы -дан ауа тамшылары арқылы беріледі ауру адамға сау, әдет-ғұрып бірақ жеткілікті тығыз байланыста (мысалы, бірге тұрғанда, пациенттен медициналық жолға дейін дыбыстық). Сондай-ақ, вирус құрамында болады пациенттердің әртүрлі секрециялары: сілекей, зәр т.б қамқоршылармен және медрәмен байланысыңыз ботниктерге. Вирус тірі қалады тоқтатылған қуат бірнеше сағат бойы, 1 тәулікке дейін, биологиялық сұйықтықтарда сүйектер (несеп, сілекей) - 3 күнге дейін. Вирус әсер еткенде тез өледі травиолет сәулеленуі, заманауи дезинфекциялау құралдары, қашан 50 ° С жоғары қыздыру.

Ауру қысқа инкубацияға ие пияз кезеңі (2-ден 10 күнге дейін). Аурудың басталуы жедел – бастап дене температурасының жоғарылауы 38°C, қалтырау, бас ауруы, миал иә, бүкіл дене ауырады. Жиі қосулы диарея болып табылады. Аурудың 2-3-ші күнінде ауырсыну күндізгі өнімсіз жөтел және түнгі уақыт. Терінің және шырышты қабаттардың цианозымен сипатталады, жұмсақ бадамша бездердің және аймақтық ұлғаюсыз және ауырсынусыз тамақ гиперемиясы лимфа түйіндері. Мұрыннан су ағуы жоқ.

Байқасақ, коронавирус ауру белгілеріне біраз келеді. Ал, нәтижесіне келетін болсақ, 2002 жылдың қарашасынан 2003 жылдың шілдесіне дейінгі аралықта 29 елде аурудың барлығы 8096 жағдайы тіркеліп, 774 адам қайтыс болды. 2004 жылы Қытайдағы медициналық зертханамен байланысты тағы бір ТОРС індеті болды. Бұл вирустың адамға немесе жануарларға берілуіне байланысты емес, біреудің ТОРС вирусының үлгісімен тікелей байланыста болуымен байланысты деп саналады. 2004 жылдан бері әлемде тудырған аурудың бірде-бір жағдайы тіркелмеген [6].

Қорытынды:

Қорытындылай келе, болашақта осы сәттерді де еске алып, індеттердің алдын ала отырып, ескереміз деген сенімдемін. «Болашақ-жастардың қолында» демекші, қазіргі таңда медицина мамандығың жолын қуып жүрген жастарымыздың болашағымызға да, әкелер жақсылықтары көп. Егер де, әр адам баласы өз қаупін, денсаулығың және басқа да адамдардың қаупі мен денсаулығың ескеріп, алдын алу іс-шараларын толықтай жасап жүрсе, індеттің кетуі әбден мүмкін.

Айта кеткендей, қазіргі кезде халыққа вакцина салынып жатыр. Әр адамның өз еркі. Денсаулықты мейлінше сақтап, абай болу қажет.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Вакцинопрофилактика COVID-19 Семенова Н.В., Ашвиц И.В., Путин А.В. [PDF] **ВАКЦИНОПРОФИЛАКТИКА COVID-19**
2. «COVID-19» Пандемиясы жағдайындағы қазақстан экономикасының макроэкономикалық талдауы және даму болжамдары Ш.А. Смағұлова <https://caer.narxoz.kz/jour/issue/viewFile/4/3?embed=1#page=9>
3. НОВЫЙ КОРОНАВИРУС И ЭКОНОМИКА Олег Ицхоки [PDF] **Новый коронавирус и экономика**
4. Шығыс қазақстан облысының туризм индустриясына инвестициялар тартуға covid-19 пандемиясының әсер Л.М.Шаяхметова <https://iuth.edu.kz/wp-content/uploads/2021/07/Sbornik.pdf#page=69>
5. Алексей Громько* Коронавирус как фактор мировой политики* [HTML] Коронавирус как фактор мировой политики
6. Тяжелый острый респираторный синдром (ТОРС) А.Г. Чучалин Тяжелый острый респираторный синдром (ТОРС)

ҚАЗАҚСТАН КОВИД 19 ҚАРСЫ ЕКПЕ ЖАСАУ ҮРДІСІНІҢ МЕМЛЕКЕТ АРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРҒА ӘСЕРІ

Ербол Нұриуақ

студент,

Astana International University

ҚР, Нұр-Сұлтан қаласы

Кіріспе. Вирусты жұқтырған адамдардың көпшілігі жеңіл және орташа ауырлықтағы респираторлық ауруды бастан кешіреді және арнайы емдеуді қажет етпестен сауығып кетеді. Дегенмен, кейбіреулері қатты ауырып, медициналық көмекке мұқтаж болады. Егде жастағы адамдарда және жүрек-тамыр аурулары, қант диабеті, созылмалы респираторлық аурулар немесе қатерлі ісік сияқты негізгі медициналық жағдайы бар адамдарда ауыр ауруға шалдығу ықтималдығы жоғары. Кез келген адам COVID-19-мен ауырып, кез келген жаста ауыр науқастануы немесе өлуі мүмкін. Жұқтырудың алдын алудың және бәсеңдетудің ең жақсы жолы - ауру және вирустың таралуы туралы жақсы хабардар болу.

Кілтті терминдер: респиратор,микробиология,вакцина,ЕҮАК, ТМД, ЕАЭО, паспорт, фармацевтика, эпидемиология.

1) Covid 19 індетінің шығу тарихы

2019 жылдың желтоқсан айының ортасында Қытайдың Ухань қаласында басталған өткір респираторлық синдромы коронавирусты-жұқтырудан туындаған ауру бүкіл елге және әлемнің көптеген елдеріне таралды [1].

Ал The Sun басылымы Қытайдағы вирус ең алдымен жергілікті деликатес - жарқанаттан жасалған сорпадан тараған болуы мүмкін деген мәлімет келтірген. Себебі Қытайдың ғылыми бюллетенінде келтірілген зерттеу бойынша, адамдардан анықталған вирус пен жарқанаттың ортақ белгісі көп болған деп болжам жасаған [2]. COVID-19 пандемиясының проблемасы қазіргі уақытта ең өзекті мәселелердің бірі болып табылады.Мемлекеттер инфекцияның таралуын бақылау үшін түрлі шаралар қолдануда,бірақ көрініп тұрғанымыздай,оны толық тоқтату үшін халықаралық ынтымақтастық қажет [3].

2) Алғаш екпенің Қазақстанға әкелінуі

Коронавирусыға қарсы вакцинация 2021 жылғы 1 ақпанда басталды. Қарағанды фармацевтикалық кешені шығаратын ресейлік «Спутник V» вакцинациясы.

Sputnik V - коронавирустық инфекцияның алдын алуға арналған әлемде тіркелген алғашқы вакцина. Ол Ресей Федерациясы Денсаулық сақтау министрлігінің Николай Федорович Гамалея атындағы Эпидемиология және микробиология ұлттық зерттеу орталығында жасалып шығарылған. Вакцина екі компонентті, ол адамның аденовирус векторы негізінде әзірленген. Қазақстанда ресейлік вакцина Қарағанды фармацевтикалық кешенінде шығарылады. Жаппай вакцинация 2021 жылдың наурыз айында басталды [4].

Қазақстандық вакцина QazCovid-in деп аталады. Бұл инактивті вакцина, ол 2020 жылдың мамыр айында жасалған.

Қазақстан – «Спутник V» екпесін мақұлдаған 27-ел [5].

Еуразиялық үкіметаралық (ЕҮАК) отырысы қорытындысы бойынша COVID-19 пандемиясы жағдайында экономикалық тұрақтылықты қамтамасыз ету жөніндегі ЕАЭО шараларын қоса алғанда, бірқатар шешімдер, тапсырмалар және өкімдер қабылданды. Құжат тұрғындардың санитарлық-эпидемиологиялық қолайлылығы саласында өкілетті органдардың өзара іс-қимылын күшейтуді, кедендік рәсімдерді жеңілдетуді, үшінші елдерге аса маңызды тауарлардың экспортына бірыңғай уақытша шектеулер енгізуді, сауданы және қолма-қол ақшасыз төлемдерді цифрландыруды ынталандыруды, вирусыға қарсы препараттар мен вакциналар жасау, олардың жаппай өндірісін жолға қою жөніндегі бірлескен іс-шараларды және басқа да шараларды қарастырады [6].

3) Екпе түрлерін алмасудағы мемлекеттер арасындағы байланыс.

Қазір Pfizer/BioNTech (АҚШ/Германия), Moderna (АҚШ), Oxford/AstraZeneca (Ұлыбритания) және ресейлік "Спутник V" вакцинасы бірнеше елде ресми тіркелген. Төрт екпе де екі дозадан салынуы тиіс.

Pfizer/BioNTech екпесінің тиімділігі 95 пайыз деп хабарланды. Екінші дозаны 21 күннен соң салу керек. Вакцинаны -70 градуста сақтау керек. Бұл – екпенің ең үлкен минусы. Pfizer/BioNTech екпесін Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы мақұлдаған.

Moderna вакцинасының тиімділігі 95 пайыз деп жарияланды. Екінші дозаны 28 күннен соң салу қажет. Екпені -20 градуста 6 апта сақтауға болады.

Oxford/AstraZeneca вакцинасының тиімділігі 62-90 пайыз деп жарияланды. Екінші дозаны 4-12 аптаның ішінде салу қажет. Екпені қолданыстағы тоңазытқышта, 2-8 градус салқында сақтау керек.

"Спутник V" вакцинасының тиімділігі 92 пайыз деп хабарланды. Екінші дозаны 21 күннен соң салу қажет. Екпені тоңазытқышта сақтауға болады [7].

"Күрделі кезеңде ТМД елдері бір-біріне қолдау білдіріп, ынтымақтастық пен бірліктің жарқын үлгісін көрсетті. Бұл жерде Ресейдің рөлі ерекше. Біздің елдер коронавирусқа қарсы күресте жақсы тәжірибе жинақтады. Соның ішінде вакцина жасау ісінде ілгерлеу бар. Тек жалпыхалықтық иммундау ғана жағдайды тұрақтандырып, азаматтарымыздың денсаулығын қорғай алатыны анық", - деді Тоқаев ТМД елдері басшыларының онлайн кеңесінде [8].

Қазақстан 13 елдің вакцина паспортын мойындады. Олардың қатарында - Аргентина, Венгрия, Грузия, Иран, Армения, Беларусь, Молдова, Сан-Марино, Қырғызстан, Монғолия, Таиланд, Түркия және Эстония бар.

Қазіргі таңда Қытай – Қазақстан арасындағы адам өтетін бекеттер толық жабылды. Сонымен қатар, Қытайдан келген және басқа елдер арқылы Қазақстанға келген қытайлық азаматтар міндетті түрде 14 күн карантиннен өтетін болды [9].

Жақында ҚР бас мемлекеттік санитар дәрігері -Жандарбек Бекшин Қазақстан азаматтарына індет асқынған елдерге қазірше бармау жөнінде үндеу жасады. Атап айтқанда, әлемде коронавирусқа байланысты жағдай күнде өзгеріп тұрғанын алға тартқан ол қазір ҚХР-да жағдай тұрақтанғандай көрінгенмен, басқа елдердегі жағдайдың күрделеніп бара жатқанын жеткізді.

Юрий Ким молекулярлық вирусология саласын зерттеуші:

Қазақстан әуелде пандемияға уақытылы әрі тиімді реакция білдірді. Бірақ [әлеуметтік] жәрдемақы тым аз болды. Карантинді ұзағырақ уақытқа созуға болар еді. Одан бөлек, коронавирус туралы жалған ақпараттың тарауын тоқтату керек. Жеткілікті тест жасалып жатқан жоқ.

Мәселенің көбі адамдардың іс-әрекетімен, халықтың үкіметке сенбейтінімен және пандемияға жете мән беріп қарамауымен байланысты деп ойлаймын. Көбі коронавирус барына сенбеді, әлеуметтік қашықтық сақтамады, енді қазір осының зардабын тартып жатырмыз. Бұл мені таңғалдырды әрі көңілімді қалдырды: көпшілік үшін жасы 60-тан асқан адамдарды вирустан қорғау маңызды болар деп ойлаған едім.

Инфекцияға қарсы тиімді күрес жүргізуде қай елдің үлгісін ерекше атап өтуге болады?

Юрий Ким: Маған технологиялық мүмкіндігі шектеулі Вьетнам ұнайды: билік елде екі-үш науқас тіркелген қаңтар айында бірден карантин жариялап, шектеу шаралары мамыр айының ортасына дейін жалғасты. Науқаспен қарым-қатынаста болғандарды мұқият қадағалауға алып, жалған ақпаратқа қарсы қатаң әрі тиімді күрес жүргізді.

Нәтижесінде елде коронавирус жұқтырған 400 науқас анықталды, бірақ бір де бір өлім тіркелген жоқ. Бұл 95 миллион халқы бар елдің жағдайы. Эпидемиологиялық қауіпке уақытылы әрі барынша агрессивті реакция білдіру осындай нәтиже берді [10].

Иммунолог-дәрігер Рафаиль Розенсонның айтуы бойынша:

Вакцинаның барлық түрі пайдалы, бірақ оған парасатпен қарау керек. Қазір бізде екі таңдау бар. Адам екпе алған кезде қауіп барын да жоққа шығаруға болмайды. "Спутник V" екпесін салдырғанда қауіп бары рас, бірақ ондай қатер 500 мың жағдайдың тек біреуінде кездесуі ықтимал. Ал екпе алмаған әр 30 адамның біреуі жансақтау бөліміне түсіп, қайтыс болуы да мүмкін [11].

Жалпы, вакциналарды бір-дей деуге болады. Екеуі де – инактивтелген вакцина. Олар-дың құрамында SARS-CoV-2 вирусының өлтірілген штамы бар. Құрамы да, адьювант-тарының, белсенді зат-тарының болуы да бірдей. Жалғыз айыр-машылығы – қазақстандық вак-цинаның сақтау мерзімі 6 ай болса, қытай вакцинасын 12 ай сақтауға болады. Екі вакцинаның техникалық детальдарында да болмашы айырмашылық бар. Ал көрсетілімі, қарсы көрсетілімі бірдей деуге болады. Тиімділігіне қатысты айтар бол-сақ, отандық ғалымдардың мәлімдемелеріне сәйкес, қазақ-стандық вакцинаның тиімділігі 90 пайызды құрайды. Дегенмен қытайлық вакцинаның тиімділігі де осы шамада — деді медицина ғы-лымдарының докторы Ләззат Ералиева [12].

Соңғы статистикалық мәліметтерге сүйенсек:

Қазақстанда: егілген дозаның жалпы саны 16.7 млн

Вакцинаны толық алған адамдар саны: 8.04 млн

Вакцинаны толық алғандар (%): 42.9%

Ал, Ресейде: егілген дозаның жалпы саны 125млн

Вакцинаны толық алған адам саны: 56 млн

Вакцинаны толық алғандар (%): 38.8%

Бұл індет әлемге түбегейлі өзгеріс әкелді. Ғылым жағынан болсын, медицина жағынан болсын. Әлемдегі халық тұрғындары жеке гигиенаны сақтауға, ара қашықтық сақтауға аса сақтықпен қарай бастады. Денсаулықтың қадірін түсініп, әр адам бағалай бастады. Басында сенбеген көпшілік адамдар бұл індетке шалдығып өмірден өтіп жатты. Уақыт өте келе бәрі жауапкершілікпен қарауға үйренді. Қашықтықтан жұмыс жасауға бейімделді. Білім алу, жиналыстар өткізу, шара ұйымдастыру қашықтықтан басқарылды. Әлем елдерінде қауіпсіздік ережелері қатаң түрде сақтала басталады. Алғаш вакцина пайда болып мемлекеттер арасына келісім шарттар жүргізілді. Көптеген зерттеулер нәтижесінде бұл вакцина оң шешімін тауып халық назарына ұсынылды. Кейін келе әр мемлекет жеке вакцина түрін ойлап тапты. Әрине бірінші кезекте оны анықтап тәжірибеден өткізу кейін барып халыққа пайдалануға, мемлекеттер арасына қарым—қатынас орнатуға бағытталды.

Алдағы уақытта бұл індетті жеңіп шығып баяғыша тыныш өмірге орамаламыз деп сенемін.

Қолданылған әдебиеттер мен ақпараттар тізімі:

1. Jiatong She, Lanqin Liu, Wenjun Liu COVID-19 epidemic: disease characteristics in children https://scholar.google.ru/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=History+of+the+Covid+19+epidemic&btnG=#d=gs_qabs&u=қорытындысынк0X1nAQJ
2. "Жарқанат сорпасы немесе жылан". Мамандар коронавирустың неден жұғатынын атады https://www.google.com/amp/s/tengrinews.kz/world_news/jarkanat-sorpasyi-nemese-jyilan-mamandar-koronavirustyin-
3. Дарья Сергеевна Жеребятъева, Галина Сергеевна Сабельникова МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО ГОСУДАРСТВ В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ COVID-19 https://scholar.google.ru/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=%D0%92%D0%B7%D0%B0%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%8F%D0%B7%D1%8C+%D0%BC%D0%B5%D0%B6%D0%B4%D1%83+%D0%B2%D0%B0%D0%BA%D1%86%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%B8+%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B2+%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%80%D1%83%D1%81%D0%B0+%D0%BC%D0%B5%D0%B6%D0%B4%D1%83+%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%B8&btnG=#d=gs_qabs&u=%23p%3DZh7A0u2RsOYJ

4. Коронавирустық инфекцияға қарсы вакцинация
[/egov.kz/cms/kk/articles/health_care/Vakcinaciya-protiv-koronavirusnoy-infekcii-](https://egov.kz/cms/kk/articles/health_care/Vakcinaciya-protiv-koronavirusnoy-infekcii-)
5. КРИСТИНА ФОЛТЫНОВА «Спутник V»: Ресейдің қайшылыққа толы Covid вакцинасы
<https://www.azattyq.org/a/sputnik-v-vaccine/31145713.html>
6. Пандемия кезіндегі Еуразиялық одақ елдерінің экономикасы — бейнеконференция байланысы режиміндегі ЕҮАК алғашқы отырысы қалай өтті
<https://primeminister.kz/kz/news/reviews/pandemiya-kezindegi-euraziyalyk-odak-elderinin-ekonomikasy-beynekonferenciya-baylanysy-rezhimindegi-eak-algashky-otyrysy-kalay-otti-103523>
7. Айнара Байжан COVID-19: Вакцинациялауға қатысты өзекті сұрақтар мен оларға жауап
<https://strategy2050.kz/news/covid-19-vaktsinatsiyalau-a-atysty-zekti-s-ra-tar-men-olar-a-zhauap/>
8. Тоқаев вакциналау паспортын өзара мойындау мәселесін екінші мәрте көтерді
[mp/s/sputnik.kz/amp/politics/20211015/18422371/Tokaev-TMD-vaktsina-pasporty.html](https://sputnik.kz/amp/politics/20211015/18422371/Tokaev-TMD-vaktsina-pasporty.html)
9. Қалиакбар Үсемханұлы Коронавируселімізге және әлемге қалай әсер етуде?
<https://www.astana-akshamy.kz/koronavirus/>
10. "Мәнсіз көзбояушылыққа ұқсайды". Қазақстандағы пандемияға АҚШ-тан көзқарас
<https://www.google.com/amp/s/www.azattyq.org/amp/virusologist-from-kazakhstan-yuri-kim-interview-about-pandemia-covid-19/30697746.html>
11. "Екпе алмаса, қауіп көп. Басқа амалымыз жоқ". Иммунолог вакцинаның пайдасы мен "чиптеу" жайлы не айтты?
<https://www.google.com/amp/s/www.azattyq.org/amp/kazakhstan-about-the-inevitability-and-benefits-of-vaccination-interview-with-rozenon/31336592.html>
12. Hayat-Vax қандай вакцина?
<https://egemen.kz/article/274291-hayat-vax-qanday-vaktsina>
13. Coronavirus disease (COVID-19) https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1

БӨЛІМ

«САЯСАТТАНУ»

ЕУРООДАҚ ПЕН ҚАЗАҚСТАН АРАСЫНДАҒЫ САЯСИ-ДИПЛОМАТИЯЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР ҚАРҚЫНЫ

Бекешева Аяғоз Бакытжановна

студент,

ХАУ,

Қазақстан, Нұр-сұлтан

Аңдатпа. Бұл мақалада Еуроодақ (бұдан әрі - ЕО) пен Қазақстан арасындағы саяси-дипломатиялық бағытта атқарылған жұмыс пен ашылған мүмкіндіктер зерттелген. Әріптестер арасындағы байланыс туралы ақпарат пен осы бағытта атқарыла алатын алдағы уақытқа арналған жоспарлар қарастырылған. ЕО пен Қазақстанның әріптес болу себептері мен бір-біріне әкелген пайдасы туралы айтылған. Осы саладағы бірнеше тұлғаның тақырыпқа байланысты ойы мен айтылған сөздері пайдаланылған. Мақаланың мақсаты серіктестер арасындағы саяси-дипломатиялық қатынастардың пайда болған сәтінен бастап, бүгінгі күнге дейінгі олардың даму қарқыны, жеткен жетістіктері мен ұсынылған мүмкіндіктері туралы баяндау.

Тірек сөздер: ЕО, Қазақстан, Орталық Азия, саяси-дипломатиялық қарым-қатынас, серіктестік, жобалар.

Еуропалық одақ - халықаралық ұйым мен федералды мемлекеттің ерекшеліктерін біріктіретін мемлекетаралық бірлестік; Еуропалық қоғамдастық негізінде пайда болды [1]. Еуропалық одақтың басты мақсаты-бейбітшілікке ықпал ету, ЕО құндылықтарын ұстану және халықтардың әл-ауқатын жақсарту[2]. Таза экономикалық одақ ретінде басталып, климат, қоршаған орта және денсаулық сақтау салаларынан бастап Сыртқы қатынастар мен қауіпсіздікке, әділеттілік пен көші-қонға дейінгі саясатты қамтитын ұйымға айналды. Бұл 1993 жылы Еуропалық экономикалық қауымдастықтан (ЕЭК) Еуропалық Одаққа (ЕО) атаудың өзгеруінен көрінді. ЕО арғы тегі (предшественник) Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін құрылды[3]. Қазақстан Республикасы мен Еуропалық Одақ (ЕО) арасында дипломатиялық қатынастар 1993 жылы 2 ақпанда орнатылды [4]. Одақ туралы ақпарат сенімді дереккөздерден ғана алынды, Гюнтер Эттингер, Кестутис Янкаускас сияқты кісілердің айтқан сөздеріне негізделген тұжырымдамалар. Дәйексөздердің авторлары бірден көрсетілген. Мақаланың мақсаты Қазақстан мен Еуроодақ арасындағы саяси-дипломатиялық қатынастарының пайда болуы, дамуы мен өрбуін көру. Мақалада серіктестер арасындағы саяси-дипломатиялық бағыттағы қатынастар мен сол бағытта жасалған жетістіктері туралы ақпарат қамтылған.

Жалпы Еуропалық одақтың Қазақстанмен екіжақты қарым-қатынасы тәуелсіздік жылдарынан бері нәтижелі дамып келеді. Елдердің арасындағы сауда-экономикалық айналым айтарлықтай жоғарылады және халықаралық саясат, қауіпсіздік, қорғаныс салаларындағы ынтымақтастық биік деңгейге жетті. Қазақстан жер байлығының, ауыл шаруашылығының арқасында ЕО-ның Орталық Азиядағы негізгі және маңызды әріптесіне айналды. Еуроодақ елдерінде Қазақстан тұрақтылықтың белгісі сонымен бірге, Шығыс пен Батысты байланыстырушы көпір ретінде мойындалып отыр [5]. Еуроодақ пен Қазақстан арасындағы осы қарым-қатынастардың іргесін қалаушы құжат - ол 1995 жылы қол қойылып,

1998 жылы күшіне енген ЕО мен Қазақстан арасындағы ынтымақтастық пен серіктестік жайындағы Келісім болып табылады [10]. Сенім грамоталарын тапсыру ресми рәсімі мен Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевпен кездесуден кейін Елші Кестутис Янкаускас БАҚ өкілдеріне келесі сөз жолдады: “Қазақстан –Еуропалық Одақтың құнды серіктесі және маңызды жаһандық әрі аймақтық үдерістердің қатысушысы. ЕО-Қазақстанның ең ірі инвесторы және сауда әріптесі. ЕО-Қазақстан арасындағы Кеңейтілген серіктестік пен ынтымақтастық туралы келісім өмірдің барлық аспектілерін қамтитын 29 салаларда біздің қарым-қатынасты одан әрі дамытуға негіз береді. ЕО Қазақстанда жүргізіліп жатқан саяси реформаларды, оның демократияландыру үдерісі, сондай-ақ тұрақтылық, инклюзивті қоғамдарды, экономикалық өсімді және адами капиталға инвестицияларды қамтамасыз ету үшін құрылымдық реформаларды қолдауға міндеттенеді. Қазақстанның 2060 жылға қарай көміртегіден арылу міндетін құптай отырып, Еуроодақ Орталық Азияның басқа елдерін бірдей өршіл болуға ынталандыру жолдарын іздейді. Мен ЕО-Қазақстан қарым-қатынастарын одан әрі нығайтуға үлес қосуға міндеттенемін” [7].

Қазақстан Республикасы Президентінің Брюссельге тоғыз сапары болып, (1993 ж. ақпан, 2000 ж. маусым, 2002 ж. қараша, 2006 ж. желтоқсан, 2010 ж. сәуір мен қазан, 2014 ж. қазан, 2016 ж. наурыз, 2018 ж. қазан) олардың барысында Еуропалық Одақ басшылығымен келіссөздер өткізілді . 2014 ж. 8-9 қазанда Елбасының Брюссельге жұмыс сапары жасалып, оның барысында ЕК Президенті Ж.М.Баррозумен кездесу өткізіліп, ҚР-ЕО кеңейтілген серіктестік және ынтымақтастық туралы келісімнің жобасы бойынша келіссөздердің аяқталуы жөніндегі және ҚР мен ЕО арасындағы Қазақстанның ДСҰ-на кіруі туралы келіссөздердің аяқталуы жөніндегі құжаттарға қол қойылды . 2011 ж. маусымда Брюссельде ҚР-ЕО Кеңейтілген серіктестік және ынтымақтастық туралы жаңа келісім (*КСЫК*) бойынша келіссөздер ресми басталды. 2011 ж. қазаннан 2014 ж. қыркүйек аралығында сегіз ресми келіссөздер раунды өтті. Келіссөздер үрдісінің аяқталғаны туралы саяси мәлімдемеге 2014 жылғы 9 қазанда Елбасының жұмыс сапары барысында Брюссельде қол қойылды [4].

2015 ж. 21 желтоқсанда ҚР-ЕО Кеңейтілген серіктестік және ынтымақтастық туралы келісімге ҚР Сыртқы істер министрі Е.Ыдырысов пен ЕО Сыртқы істер және қауіпсіздік саясаты жөніндегі жоғарғы өкілі Ф.Могерини оның Қазақстанға сапары барысында қол қойды. Құжат халықаралық, аймақтық қауіпсіздік, сауда, инвестиция, инфрақұрылым дамуы, сондай-ақ инновация, мәдениет, спорт және туризм сияқты 29 саладағы ықпалдастық бағыттарын қамтиды [4].

2016 ж. 25 наурызда ҚР Президенті Н.Назарбаев КӘЫК ратификациялау туралы заңға қол қойды [4] . Еуропалық сыртқы іс-қимылдар қызметімен еуропалық сарапшыларды қазақстандық миграция және виза салаларындағы заңнамаларды ЕО-ның шарттарына бейімдеу жұмыстарына тарту мақсатында ЕО-ның «*PartnershipInstrument*» тетігін қолдану туралы келісімге қол жеткізілді [4] . Қазақстан 1991 жылы тәуелсіздік алған сәттен бастап ЕО жалпы сомасы 180 млн.еуроға 350-ден астам жобаны қаржыландырды, олар саясат мәселелері бойынша кеңес беруге және ҚР әртүрлі мемлекеттік органдарына техникалық көмек көрсетуге бағытталған [8] . Қазақстан Республикасының Еуропалық Одақпен байланысты 1993 жылғы ақпан айында дипломатиялық қатынас орнағаннан кейін кең ауқымды дами бастады. 1995 жылдың 23 қаңтар Президент Н. Назарбаев пен Еуроодақ кеңесінің төрағасы А. Жюппе қол қойған «Әріптестік және ынтымақтастық туралы» келісім жасалып, ол 1999 жылғы 1 шілдесінде күшіне енді. Біздің аймақтың орналасқан жері Шығыс пен Батысты байланыстыру үшін өте қолайлы. Осы себептен Еуроодақ бұл өңірден экономикалық прагматизм тұрғысынан сенімді әріптестерге мүдделі [10].

Еуроодақпен серіктестік Қазақстанға жаңа сауда жолдар мен инвестициялар, экономикалық және экологиялық жобалар, еуропалық басқару жүйесіне көшу және Еуропа елдеріне баруға жеңілдетілген талаптар секілді көптеген мүмкіндітер ұсына алады. Бірақ осындай мүмкіндіктер мен өзгерістер Қазақстанның ішкі саясатына араласу, қазақ жастарының жаппай Еуропаға қоныс аударуы, геосаяси қауіп, мәдениеттердің араласуы секілді проблемаларға әкеліп соғуы әбден мүмкін. Еуроодақ Қазақстанға жоғарыда айтып кеткен

мүмкіндіктер ұсынса, Қазақстанға басқа да ұйымдар мүмкіндітер ұсынуда. Мысалы, Қазақстанда БҰҰ-ның әралуан агенттіктері елдің әлеуметтік, экономикалық және саяси дамуы саласында көмек көрсете отырып, жұмыс істеуде. Олар демократиялық басқару идеяларын ілгері апара отырып, техникалық қолдауды, жергілікті әлеуетті дамытуды және тұрақты даму жолына өтуді қамтамасыз етеді [12].

ҚР премьер-министрінің орынбасары, сыртқы істер министрі Мұхтар Тілеуберді: “Экономикалық ынтымақтастықтан бөлек, халықаралық аренадағы өзара әрекеттестік, адам құқықтары мәселелерін де талқыладық. Ковидтен кейінгі ынтымақтастық жайын сөз етіп, Qazvac ұлттық вакцинасын шығарғанымыз туралы, қазір оны Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымына тіркеу үстінде екенімізді айттым. Бұл еуропалық серіктестеріміздің қызығушылығын туғызды”,- деген пікір айтты. Аугушту Сантуш Силва, Еуропалық одаққа төрағалық етуші португалияның сыртқы істер министрі: “Біз Қазақстанды азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пактінің екінші факультативтік хаттамасын ратификациялауымен құттықтаймыз. Еуропалық Одақ Қазақстандағы реформаларды, модернизация үдерістерін толық қолдайды және бұл реформаларлардың сәтті жүзеге асырылатынына сенім білдіреді”,- деген пікірін мәлімдеді [11].

Қазақстанның соңғы 18 жыл ішіндегі даму прогресі халықаралық қоғамдастыққа жақсы мәлім. Осыдан 18 жыл бұрын бір адамға шаққандағы ЖІӨ 1425 АҚШ долларын құраса, 2007 жылдың аяғында ол \$7000-ды құрады. Егер 18 жыл бұрын БҰҰ Даму Бағдарламасының адами даму индексі 0,709 немесе 93-ші орынды құрайтын болса, ал бүгінде ол 0,794 немесе 69-шы орынды иеленді. Өткен онжылдықтада Қазақстан Бүкіләлемдік Экономикалық Форумның бәсекенің Жаһандық индексінде аталмаса, енді бүгінде Қазақстан онда 50 орынды еншілейді [12].

Соңғы төрт жыл ішінде ЕО Ресей мен Қытайды басып озып, Қазақстанның экономикалық және инвестициялық салалардағы алғашқы серіктесі болып қала береді. Қазіргі таңда ЕО Қазақстанның әлемдегі сауда серіктесі болып табылады деп айтуға болады. Бүгінде серіктестер арасындағы тауар айналымы 30 млрд АҚШ доллары көлемінде. Қазақстан мен Еуропа Одағының арасында энергетикалық саладағы ынтымақтастықты тереңдетудің мәні зор болмақ [10]. Қазақстанның жалпы тауар айналымындағы ЕО үлесі 40% - ды құрайды. Жаһандық дағдарысқа қарамастан, бұл сандар 2002 жылғы көрсеткіштен тоғыз есе және 2005 жылғы көрсеткіштен екі есе көп деп айтуға болады. Бұл саладағы Қазақстанмен әріптестік деңгейі Орталық Азияның басқа да жеті мемлекетімен әріптестікке тең. Мұндай жағдайда Қазақстан ЕО үшін Орталық Азияға шығатын "қақпа" болуға дайын. Бұл үшін Қазақстанда өңірлік технологиялық хаб құру және Ресей, Қытай және Орталық Азияға экспортқа шығарылатын өндірістерді дамыту үшін барлық жағдайлар, табиғи және жер ресурстары бар. Энергетика секторы ЕО-мен ынтымақтастықта Қазақстан үшін аса маңызды секторлардың бірі болып табылады. Бүгінде Қазақстан ОПЕК-ке кірмейтін елдерден Еуропаға энергия тасымалдаушылардың үшінші ірі жеткізушісі болып табылады. Мысалы, ЕО-ның кейбір елдерінде мұнай жеткізу үлесі өте жоғары. Мысалы, Румыния-30%, Австрия – 25%, Швейцарияда Қазақстаннан жеткізілім екінші орында. Қазақстан ЕО елдеріне энергия тасымалдаушылар импортының жалпы көлемінің 20% - на дейін қамтамасыз етеді. Қазіргі уақытта ЕО Қазақстанды экономикалық дамудың көшбасшысы және өңірдегі тұрақтылықтың негізі, сондай-ақ баламалы энергия жеткізуші ретінде қарастыруда. Қазақстан Еуропамен ынтымақтастықтан ең маңыздысы – жаңа технологияларды, білім мен тәжірибені алуға тиіс.

Еуропаның инновациялық бағыты Қазақстанның мақсаттарымен сәйкес келеді. Сондықтан біз еуропалық білімнің бәсекеге қабілеттілігіне ерекше назар аударуымыз керек. 1993 жылы дәл осы күннен бастау алған серіктестік бүгінде достыққа ұласты. Еуропаның азулы елдерінің басын біріктіріп отырған ұйым Орталық Азияның ғана емес, әлемнің көшбасшы мемлекеттерінің біріне айналған Қазақстанмен ынтымақты арттыруға мүдделі [6]. 10 мамырда Еуропалық Комиссияның бұрынғы вице-президенті Гюнтер Эттингер еуропалық бизнеске Орталық Азия елінде өндірілетін қосымша құны бар өнімдерге көбірек инвестиция

салуды ұсына отырып, ЕО мен Қазақстан арасындағы қарым-қатынасты "жаңа деңгейге" көтеруге шақырды [9]. Жаңа істердің уақыты келді. Қазақстанның негізгі мақсаты серіктестік қарым-қатынастарды іске асыру және нақты нәтижелерге қол жеткізу болып табылады.

Қазақстан мен ЕО арасындағы әр саладағы, оның ішінде саяси-дипломатиялық қатынастар өте қарқынды дамуда. Әріптес болу - екі жақ үшін де тиімді. ЕО Қазақстан үшін маңызды әріптестердің бірі. Осы байланыс арқасында Қазақстан Еуропа аумағында әріптестік үшін лайықты кандидат болып есептелінеді. Көптеген мемлекеттер, ұйымдар мен тұлғалар осы қатынастарды қолдауда. Бүгінгі күнге дейін жасалған барлық келіссөздер, жобалар, кездесулер мен келісімшарттар өз жемісін молынан беруде. Географиялық алшақтыққа қарамастан, Қазақстан және Еуропалық одақ көпжақты ынтымақтастық қарқынды дамуда. 30-ға жуық жыл ішінде Қазақстанда Еуроодақ компанияларының қатысуымен құны 9 миллиард долларға жуық 20-ға жуық ірі инвестициялық жоба жүзеге асырылды. ҚР ЕО-ны пайдалы қазбалармен, ал ЕО өз алдына Қазақстанның Еуропадағы жоғары дәрежемен қолдап, қамтамасыз етуде. Мемлекеттің орналасуы ұйымды өте қызықтырып отыр. Жылдар өте келе әріптестер арасында тек жақсы, жылы, тиімді қарым-қатынастар қалыптасып, дамып келе жатыр.

Қолданылған әдебиет тізімі:

1. Деловой квартал «Евросоюз» <https://europarlamenti.info/ru/Cennosti-i-celi/celi/>
2. Mosaiikki.ru «Информационный проект «Европейский парламент»» <https://www.dk.ru/all/wiki/evrosoyuz#:~:text=Цель%20Евросоюза.%20Важнейшей%20экономической%20целью,базе%20единой%20валюты%20—%20евро>
3. Официальный сайт Европейского Союза https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_en
4. Қазақстан Республикасының Бельгия Корольдігіндегі Елшілігі. «Қазақстан-Еуропалық Одақ» <https://www.gov.kz/memleket/entities/mfa-brussels/activities/1677?lang=kk>
5. Сәкен Әбдібеков «Еуроодақ - Қазақстанның әлеуетті әріптесі» <https://egemen.kz/article/28148-euroodaq---qazaqstannynh-aleuetti-ariptesi>
6. Нұрсұлу Қасым «Қазақстан мен Еуропалық Одақ қатынасына - 25 жыл» <https://qazaqstan.tv/news/59520/>
7. Отдел прессы и информации Представительства ЕС в Казахстане https://eeas.europa.eu/delegations/kazakhstan/103866/новый-посол-ес-в-казахстане-кестутис-янкаускас-вручил-верительные-грамоты-президенту-касым_ru
8. Press and information team of the delegation to Kazakhstan https://eeas.europa.eu/delegations/kazakhstan_en/1367/Kazakhstan%20and%20the%20EU
9. Georgi Gotev and Vlagyislav Makszimov «Oettinger: Its time to take EU-Kazakhstan relations to a new level» <https://www.euractiv.com/section/central-asia/news/oettinger-its-time-to-take-eu-kazakhstan-relations-to-a-new-level/>
10. Шаншарханов Е., Сердхан А. «Еуропалық Одақ және Қазақстанмен арадағы ынтымақтастығы» <https://e-history.kz/kz/history-of-kazakhstan/show/8844/>
11. Нұрсұлу Қасым «Еуроодақ Қазақстанмен ынтымақты арттыруға мүдделі» <https://qazaqstan.tv/news/140522/>
12. Сулейменова З. «Қазақстанның Шанхай ынтымақтастық ұйымындағы және Біріккен Ұлттар ұйымынағы орны» <https://www.stud24.ru/politology/azastanny-shanhaj-yntymatasty-jumyндаy-zhne/517649-2357161-page2.html>

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МЕН ҚЫТАЙ ХАЛЫҚ РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ДИПЛОМАТИЯЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРЫ

Ерсін Тұмабайұлы

студент,

Astana International University,

ҚР, Нұр-Сұлтан қаласы

Исалиева Аксамал Маратовна

Жетекшісі,

Astana International University,

ҚР, Нұр-Сұлтан қаласы

Кіріспе. Мақалада Қазақстан Республикасы мен Қытай Халық Республикасы дипломатиялы қатынас орнатқан 1991 жылдан бергі екі елдің достық ынтымақтастық қарым-қатынастардың қарқынды дамуы пайымдалып, екіжақты мәдени саладағы байланыстарының дамуына талдау жасалады. Екі елді өтіп келген мәдени жылдар мен апталық іс-шаралары екі ел халқының өзара танымы мен түсінігін тереңдетіп, екі мемлекеттің достық ынтымақтастық қатынастардың дамуына белсенді рөл атқарғаны дәйектеледі. Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаев өзінің «Қазақстан – 2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауында: «Біздің басымдылықтарымыз өзгермейді – көршіміз – Ресеймен, Қытаймен, Орталық Азия елдерімен, сондай-ақ АҚШ-пен, Еуроодақпен, Азия елдерімен серіктестікті дамыту мәселесі болып табылады» - деп атап көрсеткен болатын. Бұдан Қазақстанның сыртқы саясатында ҚХР-дың маңызды орнын алатынын аңғаруға болады. Қазақстанның геосаяси орны Ресей мен Қытай мемлекеттеріне ерекше саясат ұстануды қажет етеді. Ал көршілес ұлы мемлекеттер де Қазақстанға да үлкен маңыз беретіні заңдылық.

Түйін сөздер: Инновация, экспорт, инвестиция, Қытай Жібек жолы, Нұрлы жол, Индустрияландыру, Инфрақұрылым, Меморандум

ҚР мен ҚХР дипломатиялық қатынастары дамуының бірінші кезеңі - 1992-1998 жылдары. Бұл жылдардағы екі ел қарым-қатынастарының басты ерекшелігі - жоғары дәрежелі өзара сапарлар, әртүрлі деңгейдегі келіссөздер, екі ел қатынастарын дамытудың құқықтық негіздерін қалыптастыру және түйткілді мәселелерді шешумен сипатталады. 1993 жылы қазанда ҚР Президенті Нұрсұлтан Назарбаев ҚХР-ға жасаған алғашқы сапарында қытайлық әріптестері мемлекеттік шекараның даулы бөліктерін анықтау мәселесін көтерді. Елбасы Шекара мәселесі бойынша келіссөз жүргізуге бірден келісті. Өйткені Президент мемлекеттік шекараны делимитациялау – тәуелсіздікті нығайтудың маңызды факторы деп санады. Сонымен тараптар мемлекеттік шекараның талас бөліктерін анықтаудың принциптеріне келісіп, келіссөзді бастады. Қытай Халық Республикасының Премьері Ли Пэн 1997 жылдың қыркүйек айында Қазақстанға жасаған ресми сапарында «Қазақстан Республикасы мен Қытай Халық Республикасы мемлекеттік шекарасы туралы қосымша Шартқа» қол қойды. Сонымен бірге «Қазақстан Республикасы мен Қытай Халық Республикасы үкіметтері Мұнай-газ саласында ынтымақтастық келісімшартына» және бірқатар серіктестік келісімдерге де қол қойды. Бұл келісімшарттарды Елбасы: «Ғасыр келісімі», - деп бағалады. 1998 жылдың шілде айында ҚХР төрағасы Цзян Цзэмин Қазақстанға қызмет сапарымен келді. Екі ел басшылары «Қазақстан Республикасы мен Қытай Халық Республикасы мемлекеттік шекара туралы екінші қосымша Шартқа» қол қойып, Қазақстан мен Қытай арасындағы мемлекеттік шекара мәселесін түбегейлі шешті. Қазақстан мен Қытай арасындағы мемлекеттік шекараның делимитациялануы тарихи оқиға болып табылады[1]. ҚР мен ҚХР қатынастары дамуының екінші кезеңі – 1998 -2005 жылдары. Екі жақтылы қатынастар дамуының ең басты

мысалдары 2004 жылдың сәуір айында Қытайдың мұнай-химия корпорациясы (Sinopet Group) Каспий теңізінің Солтүстік кен орнында бірнеше блокты иеленетін америкалық Fios (Farst International Oil Company) компаниясын өз меншігіне алды. 2005 жылы Қытайдың ұлттық компаниясы CNPC Шымкент мұнай өңдеу зауыты мен Құмкөл кен орындарына иелік ететін канадалық Petro-kazakhstan компаниясын сатып алды. Демек, бұл мезгілде Қазақстан мен Қытай арасында мұнай-газ саласындағы ынтымақтастығы тез қарқынмен дамыды. Сонымен қатар Қазақстан мен Қытай арасында көпжақтылы ынтымақтастық, яғни Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы аясындағы байланыстары да айтарлықтай алға басты. 1996 жылы 26 сәуірде Шанхайда Қытай, Ресей, Қазақстан, Қырғызстан және Тажикстан сынды бес мемлекет басшылары қол қойған «Шекара аудандарында әскери салада өзара сенімділік шарты» - «Шанхай бестік» механизмінің қалыптастырды. Бұл ұйым қауіпсіздікті негіз еткен, бейбітшілік, достық және ынтымақтастықты даму мақсатында іс-қимылдар өрістетуді көздейді. Шанхай Ынтымақтастық Ұйымын Қытай ғалымдары: «Ол алдымен көпжақтылы қатынастардығы бейбітшілік, қауіпсіздік, теңдік, сенімділікті көздей отырып, сауда-эконмика, ғылыми-техника, мәдениет салаларында достық пен ынтымақтастық орнатып, ортақ даму мен көреюді мақсат етеді» [2], - деп сипаттайды. ҚР мен ҚХР қатынастары дамуының үшінші кезеңі – 2005-2015 жылдар. Бұл кезеңдегі екі ел қатынастары дамуының басты көріністерін, энергетикалық саладағы екіжақтылы және көп жақтылы ынтымақтастықтың терең дамуы мен Қазақстан - Қытай арасындағы сауда айналымының 10 млрд доллардан асуынан байқауға болады. Сондай-ақ «Бір белдеу – бір жол» аясындағы ынтымақтастықтардың өрістеуімен де сипатталады. 2013 жылы қыркүйек айында ҚХР төрағасы Си Цзиньпин Қазақстанға жасаған алғашқы сапарында, Назарбаев университетінде «Халықтар достығын нығайтып, көркем болашақты бірге құрайық» деген тақырыпта жасаған баяндамасында, Қытайдың Орталық Азия мемлекеттеріне ұстанған тату көршілік 3ынтымақтастық саясатын пайымдай келіп, жаңа инновациялық ынтымақтастық моделінде «Жібек жолы экономикалық белдеуін бірге құрайық» деген бастама көтерді. Сондай-ақ ол сол жылы қазан айында Индонезияға жасаған сапарында «Теңіз Жібек жолын ортақ құрайық» деген ұсыныс жасады. Сонымен Қытайдың «Бір белдеу-бір жол» мега жобасы қалыптасты. Бұл ісжүзінде ҚХР-дың жаңа стратегиялық дипломатиялық саясатының басталуы еді. ҚХР-дың «Бір белдеу-бір жол» бастамасына Қазақстан алдымен қолдау білдірді. 2014 жылы Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев кезекті Қазақстан халқына Жолдауында: «Нұрлы жол - болашаққа бастар жол» жаңа экономикалық саясатын жариялады. Бұл Қазақстанның экономикалық саясаты Қытайдың «Бір белдеу-бір жол» жобасымен үндесіп, екіжақты ынтымақтастық байланыстардың дамуына кең жол ашты. 2014 жылдың соңында ҚХР премьер-министрі Ли Кэцян Қазақстанға келген сапарында «Бір белдеу - бір жол» жобасы аясында тараптар жалпы құны 20 млрд доллар тұратын ынтымақтастық құжатқа қол қойды[3]. ҚР мен ҚХР қатынастары дамуының төртінші кезеңі – 2015 жылдан қазіргі дейінгі мезгіл. 2015 жылы 31 тамызда Президент Нұрсұлтан Назарбаев ҚХР-ға ресми сапармен барып, Қытай төрағасы Си Цзиньпинмен келіссөз жүргізді. Екі ел басшылары «ҚР мен ҚХР жан-жақты стратегиялық әріптестік қатынастың жаңа кезеңі туралы бірлескен Декларация» жариялады. Жаңа кезеңдегі екі елдің өндіріс қуаты ынтымақтастығының дамуы. 2015 жылы науырызда Қазақстан Республикасы премьер-министрі Кәрім Мәсімов Қытайға жасаған сапарында, екі ел өндіріс қуаты және инвестиция ынтымақтастығы туралы меморандумға қол қойды. Сонымен қатар жалпы құнды 23,6 млрд доллар тұратын өндіріс қуаты ынтымақтастық келісімшартына қол қойды. Осы келісімшарттардың жүзеге асуын қамтамасыз ету үшін, Қытай сала-аралық қызмет механизмін, өндіріс қуаты ынтымақтастық Қорын құрды. Оның аясында 51 жобаны іске асыру қарастырылды. Сондай-ақ 23 млрд доллар тұратын 25 келісімшарт жасалды. 2016 жылы 2 қыркүйекте екі тарап «ҚР мен ҚХР үкіметтері «Жібек жолы экономикалық белдеуі» құрылысы мен «Нұрлы жол» жаңа экономикалық саясатты ұштастыру жоспары» атты құжатқа қол қойды. 2017 жылы мамырда Пекинде өткен «Бір белдеу-бір жол» саммитінде Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев сөйлеген сөзінде: «Жібек жолы жобасын іске асыру тұтас бір өңірлерді, соның ішінде Орталық Азияны жаһандық контекстке жаңа тұрпатта таныстыруға мүмкіндік береді», - деп сипаттады[4]. Екіжақты өндіріс қуаты ынтымақтастығының болашғы.

Қазақстан мен Қытай индустриясы мен табиғи ресурсында бірін-бірі толықтайтын тұстары өте көп, әсіресе екі елдің негізгі имфрақұрылымдары мен өңдеу өнеркәсібі саласында өндіріс қуаты бойынша ынтымақтасудың кеңістігі кең. Қазіргі таңда Қазақстан мен Қытай арасында бес өткізу пункті тұрақты түрде жұмыс істеп тұр; бес мұнай-газ құбыры Қазақстан жері арқылы Қытайға өтіп жатыр; бір Халықаралық шекара ынтымақтастық орталығы - «Қорғас – Шығыс қақпа» экономикалық Құрғақ порты қызмет көрсетеді; «Батыс Қытай – Батыс Еуропа» жоғары қарқынды магистральді жол қолданысқа енген; алты теміржол (оның ішінде Қытай-Еуропа поездары да бар) қатынап жатыр; он бір автожол Қазақстанды көктеп өтеді; Қытай мен Қазақстанның Ланьюйган логистика ынтымақтастық базасы – Қазақстанның тікелей Тынық мұхитқа шығатын портына айналды. Мамандардың есептеуінше, Қазақстанның әр жылы транзиттен табатын табысы 4 млрд долларға жетеді. 2020 жылдың алғашқы жарты жылында Қытайдан Қазақстан арқылы Еуропаға жөнелтілген зат тасымалының саны өткен жылғы сол мезгілмен салыстырғанда 38%-ға өскен. Ал Еуропадан Қазақстан арқылы Қытайға жіберген зат тасымалының саны да өткен жылдың ұқсас уақытымен салыстырғанда 55 %-ға артқан[5]. ҚХР-дың ҚР-дағы елшісі Чжан Сяодың «Қазақстан мен Қытайдың болашағы» атты мақаласында («ANA NILI» №36-37 (1556-1557), 10-16 қыркүйек 2020 ж. жарияланған): 2019 жылы Қытай мен Қазақстан арасындағы сауда көлемі 22,07 млрд АҚШ долларына жетті, яғни алдыңғы жылмен салыстырғанда 10,9%-ға өсті.

2020 жылдың қаңтарынан наурыз аралығында Қазақстан мен Қытайдың тауар айналымының көлемі 4,15 млрд АҚШ долларына өсті, яғни кемудің орнына 6 пайызға артты. 2021 жылы наурызда өткізілген XIII кезекті Бүкіл қытайлық халық өкілдері жиналысының 4 отырысында жасалған Үкімет қызмет баяндамасында: «жоғары сапада «бір белдеу – бір жолды» бірлесіп құрамыз, бірге ақылдасу, бірге құру және бірге игіліктенуге табанды болып, нарықтық принциптер мен халықаралық қолданыстағы қағидаттар бойынша жұмыс жасаймыз» деп атап көрсетті. Ал ҚКП XIX кезекті Орталық комитетінің 5 пленумының мәлімдемесінде: «Бір белдеу – бір жолды» бірге құруды жоғары сапада ілгерлету» талап етілген. Осы негізде айтуға болады: пандемияға байланысты әлем экономикасы, соның ішінде қытай экономикасы құлдырағанымен «Бір белдеу – бір жол» жобасын Қытай әлі де жалғастырады, тіпті жоғары сапада жалғастырады. Өйткені ол Қытайдың жаһанды басқару (全球治理) стратегиялық саясатының маңызы құрамдас бөлігі. Сондықтан болашақта Қазақстан мен Қытай қатынастары да осы мега жоба аясында өрістейді деп санаймыз[6]. Алайда қазіргі таңда Қытайдың халықаралық ортасы соңғы қырық жылдан бері ең күрделі жағдайға тап болып отыр. «Бір белдеу – бір жол» жобасы да ауыр сын-қатерлерге дүп келіп тұр. Мұның әртүрлі себептері бар, әрине. Алып елдер арасындағы бәсекелестікті айтпағанда, «Бір белдеу – бір жол» жобасына қатысушы мемлекеттердің әлеуметтік жағдайының жақсаруынан гөрі, қарызға белшесінен батуы және қауіпсіздік мәселелері оларды алаңдата бастағаны жасырын емес. Оның кейбір мысалдары Қазақстаннан да байқалады.

Нақтылап айтқанда, 2018 жылы 5 қарашада ҚР Парламент мәжілісі Үкіметінің Қытай-Қазақстан өндіріс қуаттары ынтымақтастық Қоры қытай инвесторлары кірісінің жекелеген түрлерін салық салудан босату туралы келісімге қол қою туралы №340 қаулысын бекітті. Бұған халық наразы болды, тіпті 51 (55) жобаға да күмәнмен қарайтындар көбейді. Өйткен бұл шешім Қытай үкіметі өзі белгілеген: «Бір белдеу – бір жол» жобасының басты мақсаты – Жібек жолы бойындағы мемлекеттердің әлеуметтік экономикалық дамуына жаңа мүмкіндіктер жасау, олармен тең дәрежеде ынтымақтасып жеңіске бірге жету» принциптеріне қайшы келеді. Ендеше, ҚХР үкіметі «Бір белдеу - бір жол» жобасында бекітілген принциптер бойынша, ынтымақтастық байланыстарды реттеп, екіжақтың да ортақ пайда көруін қамтамасыз етулері керек. Өйткені олар жобаны ұсынушы және оған жетекші мемлекет. Қазіргі халықаралық жағдай да, Қазақстан мен Қытай арасында қалыптасқан қарым-қатынастарда оларды өзара сәйкестенуге мәжбүрлейді. Ең маңыздысы - Қазақстан мен Қытай арасында орнаған Стратегиялық әріптестік қатынас – мемлекеттер мүддесі негізінде қалыптасқан. Сондықтан оны жеке адамдардың еркі өзгерте алмайды. Ендігі жерде Қазақстан-

Қытай қатынастары постпандемия дәуіріндегі халықаралық үдерістерге ілесі жалғасты дамып отарады.

Кесте

Құндылықтар

Тақырыбы	Артықшылығы	Кемшілігі
Қазақ қытай сауда қатынасын дамуы	Қазақстанның Қытайға экспорты жоғарылауы және сауда сапасының артуы	Қытай шекарасына өткізілетін тауардың бағасы 70% артуы
Қазақстан мен Қытай халық республикасының инвестициясы	Қытай “Жібек жолы” және Қазақстан “Нұрлы жол” жобасының байланысы	Қазақстандық өнімдерге сұраныстың төмендеуі
Қазақстан мен Қытай арасындағы білім алмасуы	Қазақ жастарының Қытайда жоғарғы білім алуы	Жастардың елге оралмай шет жақта қалып қояуы
Мәдениеттердің алмасуы	Мәдениеттердің алмасуы арқасында жастардың жанашылдыққа талпынысы	Осының әсерінен елдегі әр түрлі құқық бұзушылықтардың артуы

- Қазақстан Республикасы мен Қытай Халық Республикасының дипломатиялық қатынастары
- Біріншіден: Қазақстан Қытай халық республикасының жабық саясатына қарамастан өзімізде өндірілген тауарларды экспортқа шығарып отыр. Алайда сол жабық саясаттың әсерінен Қазақстандық өнімдер 70% қымбаттап шет елдегі сұраныс деңгейін өте жоғарғы деңгейде жояды
- Екіншіден: Қазақстанның “Нұрлы жол” саясатымен Қытайдың “Жібек жолы” атты жобасының бір-бірімен тұспа-тұс келуі екі елдегі сауда байланысын одан әрі арттыра түседі. Сол арқылы Қазақстан Еуропаға жол ашады. Бірақ бұның жағымсыз тұсы Қытайдан келген арзан тауарлардың әсерінен отандық өнімге сұраныс азаяды.
- Үшіншіден: Қазақстандық жастар Қытайдың сапалы білімін алып, жоғары деңгейде тәжірибе жинақтай отырып. Сол тәжірибемен білімін өз елін көркейту мақсатында қолдануы. Алайда бұның кемшілігі жоқ емес, өзге елдің салт-дәстүрі мен тұрмыс-тіршілігіне үйренген жастар өз еліне оралғысы келмей шет мемлекетте қалып қояуы қыңжылтады.
- Төртіншіден: Екі ел арасындағы мәдениет алмасудың арқасында, жастар жаңа дүниелерге қанық бола отырып. Өз салт дәстүрлерінде бөлісуі қуантады. Бірақ өсіп жетілмеген жас бүлдіршіндердің бұл дүниелерді бұрыс түсінгенінен әсерінен қоғамда әр түрлі кикілжіндер туындап ел ішіндегі бейберектсіздіктің жайлауы көңіл қуантпайтындығы анық.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. ҚР мен ҚХР арасындағы бірлескен Декларациялар // <http://www.russin.peopledaily.com.cn>. 05/06/2003.
2. Шу Ипин. Қытайдың қазіргі заман дипломатиялық тарихы (中国当代外交史/1949-2009/). - Бейжиң. -2009. - 423
3. Бір белдеу, бір жол // «Егемен Қазақстан» 22 Қаңтар, 2016
4. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 31 тамыздағы № 518 қаулысы <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1600000518>
5. Транзиттік тасымал табыс әкеледі // «Егемен Қазақстан» 2017 ж. 10 Наурыз.
6. «Қазақстан – Жаңа Жібек Жолы» жобасына артылған сенім мол. «Қазақстан – Жаңа Жібек Жолы». Келешекте бұл жоба халықаралық деңгейдегі көліктік-логистикалық жүйеге айналмақ /www.railways.kz/node/5821 [8.11.2013]

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МЕН КОРЕЯ РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ САЯСИ-ДИПЛОМАТИЯЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСЫ

Нұртаев Марғұлан Бейсембайұлы

студент,

Astana International University,

ҚР, Нұр-Сұлтан қаласы

1992 жылғы 28 қаңтарда Қазақстан мен Оңтүстік Корея арасында дипломатиялық қатынастар орнағаннан кейін ынтымақтастық экономикалық, саяси, білім беру және мәдени салаларда қарқынды дами бастады. Айта кету керек, екеуі де Кеңес Одағынан бері елдердің ортақ тарихы бар. Әсіресе 1930 жылдары, шамамен бір жарым миллион кәріс әртүрлі себептермен Жапон аралдарына немесе Қытайдың солтүстік-шығысына, Манчжоу-гоға кеткен кезде. Ал бір бөлігі Ресей аумағына қашып кетті. Бұл біздің республикамыз, басқа одақтас республикалар сияқты, КСРО құрамында болған кеңестік кезеңде болды. [1]

Қазіргі уақытта Қазақстан мен Оңтүстік Корея стратегиялық әріптестер болып табылады және оны қарқынды тереңдету деңгейіне шықты. Астана мен Сеул арасында саяси қайшылықтар жоқ. Оңтүстік Корея басшылығы Қазақстанның саяси және әлеуметтік-экономикалық салалардағы жетістіктерін жоғары бағалайды, Қазақстанның АӨСШК, Әлемдік және дәстүрлі діндер көшбасшыларының съезін қолдайды және оларды іске асыруға белсенді қатысады.

Біздің еліміздің экономикалары бір-бірімен бәсекелеспейді, бірақ бір-бірін толықтырады. Біздің этникалық тобымызда қазақтар мен кәрістер арасында руханилық, дәстүр, сенім және ұқсастық бар.

Қазақстан Республикасы мен Корея Республикасын ұзақ мерзімді мүдделері, Азиядағы халықаралық қауіпсіздік пен тұрақтылыққа деген жауапкершіліктің жалпы бірдей түсініктері біріктіреді.

«Азия-Тынық мұхит аумағында және жалпы Азияда өзінің жеке мүддесі бар біздің ел үшін өз аумағында жетекші орының бірін алатын Кореямен берік қарым-қатынасты дамыту маңызды. 21 ғасырда Сеулдің жаһандық рөлінің көтерілуі, мемлекеттің геосаяси орналасуы және халықаралық күн тәртібінің басты мәселелерінің біріне тікелей қатысуы оған Шығыс Азия аумағындағы беделді ойыншылардың бірінің мәртебесін беріп отыр. Екі елдің парламенттері арасында екіжақты Достық және ынтымақтастық тобы құрылып, өз жұмысын жалғастыруда», - делінген СІМ хабарламасында. Жыл сайын өтетін жоғарғы деңгейдегі кездесулер екі ел арасында достық пен берік қатынастардың айғағы. Ел басшылар арасында уағдаластықтар өзара қарым-қатынастарымыздың жоғары серпінділігін және олардың жоғарғы нәтижелерін көрсетеді [2].

Біздің кірістер жөніндегі комиссияның ресми мәліметтеріне сәйкес, 2017 жылы екі ел арасындағы сауда 1,465 миллиард долларды құрады. БҰЛ КӨРСЕТКІШ ЕКІ ЕЛ АРАСЫНДАҒЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ БАЙЛАНЫСТАРДЫҢ ЖОҒАРЫ ДЕҢГЕЙІН КӨРСЕТЕДІ. Бұл көрсеткіш екі ел арасындағы экономикалық байланыстардың жоғары деңгейін көрсетеді. Жалпы Сеул мен Астана арасындағы экономикалық байланыстар Шығыс елдерінің де қызығушылығын тудырды. Бүгінгі таңда, әлемдік дипломатиялық ортаның пікірінше, экономикалық қатынастар мүдделі елдер арасындағы байланыстар деңгейін көрсетіп қана қоймай, өзара саяси түсіністік пен позициялардың Күшін, қарым-қатынастардың жақындығы мен қашықтығын білдіреді. Сондықтан мұндай сандық көрсеткіштер маңызды емес деп айтуға болмайды, керісінше қарым-қатынастың потенциалына, ырғағына және мағынасына баса назар аударады.

Атап айтқанда, Президент Нұрсұлтан Назарбаев Қазақстандағы корей диаспорасы мен Корей бизнесіне әрдайым көңіл бөліп келеді. Бұл туралы Оңтүстік Кореяның президенттері дауыстап айтпастан бірнеше рет айтқан. Жапония астанасына барған Корея Республикасының бұрынғы Президенттері Но Му Хен, Ли Мен Бак және Пак Ку бұл жағдай туралы айтып,

Жапония Президентіне үлкен алғыс білдірді. Сонымен қатар, Оңтүстік Корея парламентшілері де бұл жағдайды атап өтті. Қазақстанның достық пен өзара түсіністік саясаты тұрақтылық пен бейбітшілікті қамтамасыз етудегі маңызды үлес ретінде жоғары бағаланады. Ал Шығыс елдері әрқашан еліміздің сыртқы саясатына үлкен қызығушылық танытады. Қазақстан Кореяның Орталық Азиядағы маңызды әріптесі ретінде танылып отыр.

Сонымен қатар, Қазақстан - 27 жыл бойы Солтүстік Кореямен дипломатиялық қарым-қатынасты үзбеген ерекше ел. Солтүстік Корея өзінің ядролық қаруынан бас тартпағанына қарамастан, ол бірнеше рет батыл ұсыныстар жасады. Солтүстік Кореяның қазіргі саясатына келетін болсақ, ол әрқашан сынақтарға уақытылы жауап беріп, ядролық қарусыздануға шақырды. Ол Корей түбегінде бейбітшілік пен тұрақтылықтың орнауына байланысты өз ұстанымын ресми және көпшілік алдында білдірді. Осы тұрғыда Қазақстан ортақ мүдделері бар 2 елді келіссөздер мен дипломатия арқылы барлық мәселелерді шешуге шақырады, деді президент. Бірнеше жыл бұрын Назарбаев Біріккен Ұлттар Ұйымындағы жоғары лауазымымен Солтүстік Кореяны өзінің ядролық қаруынан бас тартуға және Қазақстанның даму жолымен жүруге шақырды. Оңтүстік Корея тарапы Назарбаев бірнеше рет сөз сөйлеген Президенттің ұсынысын жылы қабылдады. Сондықтан қазақтар екі ел арасындағы бірлік пен бейбітшілікке жиі шақырады. Әлем-бұл бейбітшілік саясатын жүргізетін елге қарсы тұру. Дипломаттар мен парламентшілердің делегациялары бірнеше рет Астанадан Пхеньянға ресми сапарлар жасады.

Корей ғалымдары бүгін Солтүстік Кореяның ядролық қарусыздануына байланысты кез-келген тақырып бойынша сөйлейді, олар мақалалар немесе ғылыми зерттеулер жасайды, зиян келтіреді, корей телеарналарында сарапшылардың пікірін құрметтейді, Қазақстанды ауыздан тартпайды және біздің елімізде мысал ретінде бөліп көрсетуге тырысады. Тек корей сарапшылары ғана емес, сонымен бірге шетелдік сарапшылар да өздерін корейлер дейді. Осылайша, Қазақстанның Солтүстік Кореяның болашақта қалай дамитыны ең тиімді және озық үлгі болып табылады. Солтүстік Корея Қазақстан жолды таңдау керек деп санайды. АҚШ пен КХДР арасында келіссөздер жүргізілуде. Қазақстанның дракондық қаруды әзірлеу және одан бас тарту мысалдары жиі естіледі. Екі ай бұрын Сеул ұлттық университетінде "Солтүстік Корея мәселесіне" байланысты ғалымдар қазақ жолын атап өтті. Мұндай кездесулер ғалымдардың көзқарастары мен пікірлерін, сондай-ақ емтихандардағы Қазақстанның атауын жиі білдіретінін атап өткен жөн. Бұдан Қазақстанның халықаралық деңгейдегі беделі қандай екенін көре аламыз. Яғни, Қазақстан таңдаған бағыт Солтүстік Корея үшін өте маңызды және тиімді. Оны корей ғалымдары мойындап қана қоймай, егер сол деңгейде жұмыс істесек, Корей түбегінде толық ядролық қарусыздану жүзеге асырылатынына сенімді.

Жалпы, Қазақстан мен Оңтүстік Корея мен Корей түбегі арасындағы дипломатиялық қатынастар ерекше қызығушылық тудырады. Көптеген елдерде Солтүстік Кореямен ешқандай байланыс жоқ және әр "ядролық сынақпен" дипломатиялық қатынастарды үзеді. Дипломатиялық қатынастарды бұзу оңай міндет, және бұл халықаралық әлемді бұзатын елдер үшін өз саясаты мен даму жолдарын батыл ұсынып, 27 жыл бойы бейбітшілікке шақыру үшін ерекше мүмкіндік. Сондықтан Қазақстанның мұндай саясаты көптеген елдер үшін үлгі болады. Солтүстік Корея тарапы, егер біз халықаралық қоғамдастықтағы батыл ұсыныстарымыз бен сыни пікірлеріміз туралы білетін болсақ та, бізбен қарым-қатынасты жалғастыра береді. Бұл сондай-ақ назар аудару үшін ерекше жағдай. Сондықтан Солтүстік Корея біздің жолымызбен жүріп жатыр деп айтуға толық негіз бар. Тарихтың бір бөлігі ежелгі түркі империясы мен Гогурьедің одақтасы Силла патшалығы "прейриямен" сауда қатынастарын дамығанын көрсетеді. Гогурьео қазіргі Солтүстік Кореяның аумағында болды. Ал "Силла" - корей жерінде орналасқан ұлт. Алдыңғы мақалада мен "алтын қылыш" Силада жерінен табылғанын ұсындым ("Кореяда табылған Алтын қылыш семелде, қазақ жерінде жасалған"). Бүгінгі күні кешегі тарихи байланыс өзінің маңыздылығын жоғалтпады, бірақ жаңа дәуірдің талаптарына сәйкес құрылып, дамып келеді [3].

Корей кәсіпорындары Қазақстанды ілгерілету мақсатында қарқынды инвестиция жасап отыр. Қазір Samsung, LG, Hyundai, SK, POSCO, KCC, Highvill, Asiana Airlines секілді 250-ге жуық компания Қазақстанда энергия ресурстарын, зауыт, инфрақұрылым, тұрғын үй

құрылысын жетілдіру барысында түрлі салада қызмет атқаруда және соңғы уақытта қаржы, денсаулық сақтау саласында да инвестиция салды. Оңтүстік корейлік серіктестермен шикізаттық емес саладағы ынтымақтастық жүйелі түрде кеңейіп келеді. Жеңіл автомобильдер мен жүк және жолаушы тасымалы көліктерін құрастыру кәсіпорындары бар. Қазақстанның машина жасаушылар одағы және «КОАМІ» Кореяның машина жасау қауымдастығы өзара әрекеттестік пен ынтымақтастық туралы меморандум жасасты. Екі ел арасындағы Балқаш жылу электр стансасы, Атырау мұнай-химия кешенінің құрылыс жобасы және ағымдағы ауқымды экономикалық жобаларды бірқалыпты жүзеге асырумен қатар, екіжақты табысты әрі озық әдістер негізінде ынтымақтастық қатынасты орнатуда белсенді түрде қызмет атқарылып жатыр.

Екі ел арасында Сауда-экономикалық және ғылыми-техникалық ынтымақтастық бойынша үкіметаралық комиссия, Энергетика және минералды ресурстар бойынша комитет, Мәдени ынтымақтастық бойынша комиссия, Стратегиялық ынтымақтастық бойынша іскерлік кеңес және Технологиялық ынтымақтастық бойынша орталық сияқты бірлескен комитеттер жұмыс істейді.

Жан-жақты қалыптасқан қатынастарды жаңа, неғұрлым тиімді және перспективалы деңгейге шығару үшін сенімді қатынастар негізінде қарқынды даму қажет. Қазақстан-Корея стратегиялық әріптестігінің тарихы алдыңғы қатарлы және қарқынды жұмысқа негізделген жаңа кезеңге өтуде.[4]

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. https://dspace.enu.kz/bitstream/handle/data/17573/priority-directions-and-prospects-of-cooperation-of-the-republic-of-kazakhstan-with-south-korea_.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. <https://strategy2050.kz/news/51242/>
3. <https://egemen.kz/article/181140-qazaqstan-men-qos-koreyanynh-diplomatiyaalyq-qarym-qatynasyna-27-dgyl>
4. <https://dspace.enu.kz/bitstream/handle/data/13212/kazakhstan-men-onytystik-pdf?sequence=1&isAllowed=y>

БӨЛІМ

«ЭКОНОМИКА»

ЭКСПО-2020: АҚЫЛ ОЙДЫ БІРІКТІРУ, БОЛАШАҚТЫ ҚҰРУ

Төлегенова Гүлназ Азаматқызы

студент,

Халықаралық университет Астана,

ҚР, Нұр-Сұлтан қаласы

Кіріспе. Әлемдік көрме адамзаттың жылдан жылға жеткен жетістігінің көрінісі. Әлемдік көрменің бастамасы 1851 жылдан басталып, оның өткізу қағидасы қазіргі дейін сақталып қалған. Қазіргі уақытта әлемдік көрме Дубайда өткізілуде. Көрменің атауы Экспо-2020 : Ақыл ойды біріктіру, болашақты құру.

ЭКСПО-2020 көрмесі - бұл араб елінде өткізіліп жатқан ең үлкен оқиға. Инновациялар және көрнекті жетістіктер, қаныққан мәдени бағдарлама, 192 қатысушы елдер және әлемнің түкпір-түкпірінен жиналған миллиондаған келушілер. Көрменің мақсаттарының бірі адамзаттың жаһандық мәселесін шешу үшін әлемдік ақылдарды біріктіру.

Әлемдік көрме

Әлемдік көрме немесе Экспо – прогреске жәрдемдесу және ынтымақтастықты дамытуға бағытталған жаһандық оқиға. Бұл интерактивті көрмелер, тірі қойылымдар, семинарлар және конференциялар арқылы елдерді, азаматтық қоғамды және жалпы жұртшылықты біріктіретін әлемдегі ең үлкен кездесу орны. Бұл халықаралық индустрияландырудың символы және технологиялық жетістіктерді көрсетуге арналған ашық алаң.

1928 жылы халықаралық көрмелер туралы конвенцияға қол қойылған кезде Халықаралық көрмелер бюросы көрмелердің үш түрін: әмбебап, халықаралық және мамандандырылған өткізуді реттеуші орган ретінде әрекет етеді. Бұл көрмелер 3 айдан 6 айға дейін жалғасады. Және де әлемдік көрмелер бес жылда бір рет өтеді.

Әлемдік көрменің тарихы

Әлемдік көрменің бастамасы 1851 жылдан басталды. Ол XIX ғасырдағы қарқынды дамудың көрінісі болатын. Ең алғашқы көрме 1851 жылы Лондон қаласында болды. Осы әлемдік көрмені өткізу үшін арнайы павильон салынып, оған «Хрусталь сарайы» деген атау берілді.

Көрме салтанатты түрде 1 мамыр күні ашылды. Бес айға созылған көрмеге 25 мың адам келді. Экспонат саны 13937 болатын, оның 7381 ағылшын фирмаларынан, қалған жартысы шет елдерінің фирмаларынан болды.

Осы көрменің басты мақсаты ағылшын тауарларын әлемдік нарыққа шығару. Алайда көрмеге қатысушы елдерде өзінің тауарларын әлемдік нарыққа таныстыра алды.

Нәтижесінде, көрмені өткізу көптеген мәселелерді шешуге көмектесті. Әлемдегі өнеркәсіптік революцияның одан әрі таралуына, шет елдерінің өндірісінің дамуына қатты үлес қосты.

Сол уақыттан көптеген көрмелер өтті, және де алғашқы көрмені өткізу қағидалары болашақта сақталды, дегенмен әр көрмеге жаңа нәрселер қосылып отырғаны сөзсіз [1].

Әлемдік көрмеге үміткерлер

Экспо немесе әлемдік көрмені өткізу үшін алдын ала Халықаралық Көрмелер Бюросына (ХКБ) өтініш беру керек. Берген өтініштен кейін, қалған қалаларға өтініш беруге алты ай беріледі.

Экспо - 2020 өткізу үшін бастапқыда бес қала үміткер болды: Аюттхая (Таиланд); Измир (Түркия); Екатеринбург (Ресей); Сан-Паулу (Бразилия); Дубай (БАӘ). Аюттхая қаласы дауыс беру басталмай жатып шығып кетті. Сан-Паулу дауыс берудің бірінші кезеңінен кейін, ал Измир екінші кезеңде тізімнен шығарылды. Екатеринбург дауыс берудің үшінші және соңғы кезеңінде Дубайдан ұтылды. Сонымен «Экспо-2020» өткізу 2013 жылдың 27 қарашасы Париж қаласында өткен Халықаралық Көрмелер Бюросының Бас Ассамблеясында дауыс беру арқылы анықталды. Экспо - 2020 Дубай қаласында өткізіледі деп жарияланды.

COVID-19 пандемиясына байланысты көрме 2021 жылдың 1 қазанына ауыстырылды. Көрме 2021 жылы өтетініне қарамастан, ұйымдастырушылар атауын өзгертпеуді шешті, себебі, көрмені өткізуден бас тартпай, кейінге қалдырылды.

Дубайдағы көрме

«ЭКСПО-2020» - Ақыл ойды біріктіру, болашақты құру.

Көрме Дубайда 2021 жылы 1 қазан мен 2022 жылы 31 наурыз аралығында болады.

Көрменің міндетті – әлемнің әр түрлі елдерінің өкілдерін жинау ғана емес, сонымен қатар алға жылжу стратегиясын әзірлеу, және мұны жалғыз жасау мүмкін емес. Бірлесіп отырып, әрқайсысы жеке және ұжымдық жауапкершілікті өз мойнына алады.

Бес негізгі бағыт – Біздің арамыздағы көпірлер; Ешкімді артта қалдырмау; Үйлесімді өмір сүру; Бірлескен даму және Vision – UAE 2071 – адамзаттың ең өзекті мәселелеріне мәдениет, қоғам, экология және экономика призмасы арқылы қарауға мүмкіндік береді .

Бұл көрме әлемнің түпкір – түпкірінен келген 200- ден астам ұйымдардың өкілдері мен миллиондаған келушілерді біріктіреді, жаңа мүмкіндіктерді ашады, бұл талқылау мен проблемаларды шешу жолдарын іздеу арқылы жақсы болашақ қалыптастыруға көмектеседі.[2]

Көрмеге 192 ел қатысып бірегей сәулеті, мәдениеті мен жаңалықтарын ұсынады. Алғаш рет әлемдік көрмеде әр елде жеке павильондары болады. Әр павильон көрменің сәтті өтуіне үлкен үлес қосады. Оларда инновация арқылы болашақ, әлемдік деңгейдегі тәжірибе мен білім туралы айтылады. Павильон саны көп болғаны көрме өткізуші ел мен тығыз байланыста екенін көрсетеді. [3]

Осы Экспо - 2020 көрмесін Экспо -2017 көрмесімен салыстырғанда кең көлемде өткізіліп жатқанын көруге болады. Себебі, Экспо-2017 Қазақстанның елордасы Астана қаласында өткізілген көрмеге, 115 мемлекет және 22 халықаралық ұйым қатысып, 3 млн адам келді.

Көрмедегі Қазақстанның павильоны

Экспо - 2020 көрмесінде Қазақстан павильонның салу үшін 8 миллиард теңге кеткен. Басқа елдерде өз павильонының құрылысына қыруар ақша кетірді.[4]

Қазақстан павильонына келушілер елдің қарқынды дамуы, оның мәдени әртүрлілігі, адам мен табиғи ресурстардың байлығы, сонымен қатар туризм, технологиялық және инвестициялық мүмкіндіктер туралы білетін болады.[5]

Кіре берістен Қазақстан павильонына дейін автобуспен жету керек, дегенмен басты павильонға бару бес минутта.

Қазақстан павильоны шығыс стилінде жасалған, жәнеде заманауи техникалық шешімдермен толықтырылған. Қабырғалары жеңіл конструкциядан тұрғызылған, ал үшкір арка Түркістанның киелі жерлерін еске салады.

Кіре берісте кезекте тұратындар үшін көлеңкесі бар шатырлар бар. Сондай-ақ павильон жанында шағын фонтандар орналасқан. Сыртқы дизайны петроглифтермен және скиф-сақ мәдениетінің элементтерімен безендірілген. Павильон алдындағы ашық алаңда қонақтарды этникалық, ұлттың композициялармен қарсы алады. Павильон ішіндегі қабырғалардың орнына айналар мен экрандар бар. Басты зал Ұлы дала аймағы деп аталады. Қазақстан павильоны АҚШ павильонына іргелес және Қытай, Италия, Үндістан павильондары жақын орналасқан.

Экспо-2020 аясында Қазақстан павильонында Қазақстан шенеуніктерінің, мемлекеттік органдардың қатысуымен 25 іскерлік іс-шара жоспарланған. Қазақстан делегациясы инвесторларға елдің инвестициялық және туристік әлеуеті, ғылыми және білім беру жобалары, шығармашылық шешімдер туралы презентациялар ұсынады, сондай-ақ перспективалы жобалар мен елдің қазіргі заманғы дамуын көрсетеді. [6]

Көрмеге 192 мемлекет қатысады, шамамен 25 миллион адам келеді деп күтілуде.

Жаһандық мәселелерді ұжым мен шешу:

Экспо-2020 көрмесінен кейін біздің келушілердің әрқайсысы климаттың өзгеруі, жауапты өндіріс, айнымалы экономика және этникалық сән сияқты маңызды мәселелерді шеше отырып, инновация мен ынтымақтастықтың шынында жаһандық мәселелерді шешудің ұжымдық шешімдерін іздестіруді жалғастырады деп сенеді.

Тұрақты дамудың көзқарасы Әлем жасыл, қауіпсіз және тұрақты болашақты қалыптастыруға ұмтылғандықтан, Экспо-2020 өзінің барлық инфрақұрылымы мен, инновациясымен және ынтымақтастығымен тұрақты көрсеткіштер құрып, болашақ ұрпаққа мұра қалдыру.

Экспо-2020 ауданы: Болашақ үшін үлгі болатын жаһандық қоғамдастық көрме аяқталғаннан кейін де өмір сүреді. Тұрақты, халыққа бағдарланған бұл ақылды қала ЭКСПО-да салынған инфрақұрылымның кем дегенде 80% -ын, соның ішінде LEED Gold және Platinum сертификатталған ғимараттарды қайта пайдаланады. Біріктірілген аралас қауымдастық ретінде ол Экспо-ның өзара әрекет етуге, шығармашылық пен инновацияға экожүйе ретінде негізін қалады.

ЭКСПО-2020 мәңгілік мұра: Ақыл ойды біріктіру, болашақты құру.

Көрменің байланыстары, үміттері, ұмтылыстары және қатысушы 192-ден астам елдің инновациялары, идеялары, мәдениеті мен дәстүрі туралы білу мүмкіндігі адамзаттың бақытты болашағын құруға көмектеседі [7].

ЭКСПО Әлемдік көрмесі - қатысушы елдердің әділ және ашық бәсекелестігі үшін ең беделді жаһандық алаң. Маңызды ерекшелігі - ЭКСПО-ға келушілері - барлық мамандықтарды, халықтың барлық жастары мен әлеуметтік топтарын қамтитын әмбебап аудитория. Әмбебап көрмеге келушілердің саны бірнеше ондаған миллион адамға жетеді.

Дүниежүзілік көрменің тиімділігін талдай отырып, оның тек қабылдаушы қаланың ғана емес, жалпы елдің экономикасының жандануына тигізетін орасан зор әсерін ескермеуге болмайды. Бұл бірінші кезекте құрылыс пен көлік секторына, сондай -ақ коммуналдық шаруашылыққа қатысты.

Бірінші Әлемдік көрменің ашылуы кезінде және 2021 жылға дейін көптеген әлемдік көрмелер өтті. Олардың әрқайсысы сол кездегі визит картасы болды, өйткені ол әр түрлі елдердегі өз заманының мәдениеті, ғылымы мен техникасының жетістіктерін көрсетті және осы салалардағы әлемдік мемлекеттің жалпы көрінісін берді. Лондондағы бірінші Бүкіләлемдік көрмеден 2021 жылға дейін Дубайдағы (БАӘ) өткен ЭКСПО -ға дейінгі жол адамзаттың көптеген қызмет саласындағы жетістіктерін көрсетеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Иноземцева И.Е./Дүниежүзілік көрмелер, олардың рөлі мен маңызы
<https://cyberleninka.ru/article/n/vsemirnye-vystavki-ih-rol-i-znachenie>
2. Адамдар мен планетаны күту бағдарламасы
<https://www.expo2020dubai.com/ru/understanding-expo/programme-for-people-and-planet>
3. ЭКСПО ресми сайты <https://www.expo2020dubai.com/ru>
4. Дубайдағы ЭКСПО-дағы павильон Қазақстанға қаншаға түсті
https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/vo-skolko-oboshelsya-kazhstanu-pavilon-na-expo-v-dubae-450134/

5. Қазақстан павильоны <https://www.expo2020dubai.com/ru/understanding-expo/participants/country-pavilions/kazakhstan>
6. Қазақстан павильонынан дала иісі аңқып тұр: Дубайдағы ЭКСПО 2020 көрмесінен фото https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/v-pavilone-kazahstana-pahnet-stepyu-foto-s-expo-2020-v-dubae-450092/
7. Expo 2020 көрмесінен кейін <https://www.expo2020dubai.com/ru/understanding-expo/after-expo2020>

ДЛЯ ЗАМЕТОК

ДЛЯ ЗАМЕТОК

Электронный научный журнал

СТУДЕНЧЕСКИЙ ФОРУМ

№ 42 (178)
Декабрь 2021 г.

Часть 3

В авторской редакции

Свидетельство о регистрации СМИ: Эл № ФС 77 – 66232 от 01.07.2016

Издательство «МЦНО»
123098, г. Москва, ул. Маршала Василевского, дом 5, корпус 1, к. 74

E-mail: studjournal@nauchforum.ru

16+

